

godina XIII. / br. 44 / rijeka /srpanj 2017. / besplatni primjerak

ze\eno ip/savo

magazin primorsko-goranske županije

Bakarski
prezidi

gradovi općine

**Najviše
stanovnika**
Grad Rijeka
128,624

Općina Viškovo

Vozišće 3, 51216 Viškovo
T: ++385 51 503 770
F: ++385 51 257 521
E: nacelnica@opcina-viskovo.hr
www.opcina-viskovo.hr
Načelnica:
Sanja Udović
Predsjednica Vijeća:
Ksenija Žauhar

Općina Klana

Klana 33, 51217 Klana
T: ++385 51 808 205
F: ++385 51 808 708
E: nacelnik@klana.hr
www.klana.hr
Načelnica:
Željka Šarčević Grgić
Predsjednik Vijeća:
Igor Iskra

Grad Kastav

Zakona kastafskega 3,
51215 Kastav
T: ++385 51 691 452
F: ++385 51 691 454
E: info@kastav.hr
www.kastav.hr
Gradonačelnik:
Matej Mostarac
Predsjednik Vijeća:
Zemir Delić

Općina Jelenje

Dražičkih boraca 64,
51218 Jelenje
T: ++385 51 208 080
F: ++385 51 208 090
E: opcina.jelenje@gmail.com
www.jelenje.hr
Načelnik:
Robert Marčelja
Predsjednik Vijeća:
Luka Zaharija

Općina Čavle

Čavle 206, 51219 Čavle
T: ++385 51 208 310
F: ++385 51 208 311
E: opcina@cavle.hr
www.cavle.hr
Načelnik:
Ivana Cvitan Polić
Predsjednik Vijeća:
Norbert Mavrinac

Općina Matulji

Trg M. Tita 11,
51211 Matulji
T: ++385 51 274 114
F: ++385 51 401 469
E: opcina.matulji@ri.htnet.hr
www.matulji.hr
Načelnik:
Mario Čiković
Predsjednik Vijeća:
Darjan Buković

Grad Rijeka

Korzo 16, 51000 Rijeka
T: ++385 51 209 333
F: ++385 51 209 520
E: protokol@rijeka.hr
www.rijeka.hr
Gradonačelnik:
mr.sc. Vojko Obersnel
Predsjednik Vijeća:
Tomislav Čordašev

Općina Kostrena

Sv. Lucija 38, 51221 Kostrena
T: ++385 51 209 000
F: ++385 51 289 400
E: opcina-kostrena@ri.t-com.hr
www.kostrena.hr
Načelnik:
Dražen Vranić
Predsjednik Vijeća:
Dražen Soldan

Grad Opatija

Maršala Tita 3,
51410 Opatija
T: ++385 51 680 123
F: ++385 51 701 313
E: opatija@opatija.hr
www.opatija.hr
Gradonačelnik:
Ivo Dujmić
Predsjednik Vijeća:
dr.sc. Robert Kurelić

Općina Lovran

Šetalište M. Tita 41,
51415 Lovran
T: ++385 51 291 045
F: ++385 51 294 862
E: opcina.lovran@ri.t-com.hr
www.opcinalovran.hr
Načelnik:
Bojan Simonić
Predsjednik Vijeća:
Alan Sanković

Općina Mošćenička Draga

Trg slobode 7, 51417
Mošćenička Draga
T: ++385 51 737 536
F: ++385 51 737 621
E: mosc-draga-opcina@ri.t-com.hr
www.moscenicka-draga.hr
Načelnik:
Rikardo Staraj
Predsjednik Vijeća:
Boris Škalamera

Grad Cres

Creskog statuta 15,
51557 Cres
T: ++385 51 661 950, 661 954
F: ++385 51 571 331
E: grad@cres.hr
www.cres.hr
Gradonačelnik:
Kristijan Jurjako
Predsjednik Vijeća:
-

Grad Mali Lošinj

Riva lošinjskih kapetana 7,
51550 Mali Lošinj
T: ++385 51 231 056
F: ++385 51 232 307
E: gradonacelnik@mali-losinj.hr
tajnik@mali-losinj.hr
www.mali-losinj.hr
Gradonačelnica:
Ana Kučić
Predsjednik Vijeća:
Elvis Živković

Grad Rab

Trg Municipium Arba 2,
51280 Rab
T: ++385 51 777 460
F: ++385 51 724 777
E: tajnica@grad-rab.hr
www.rab.hr
Gradonačelnik:
Nikola Grgurić
Predsjednik Vijeća:
Željko Peran

Općina Lopar

Lopar bb,
51281 Lopar
T: ++385 51 775 593
F: ++385 51 775 597
E: tajnik@opcina.lopar.hr
www.opcina-lopar.hr
Načelnik:
Josip Borić
Predsjednik Vijeća:
Dino Ivanić

Grad Krk

Trg bana J. Jelačića 2,
51500 Krk
T: ++385 51 401-111
F: ++385 51 221 126
E: grad-krk@ri.t-com.hr
www.grad-krk.hr
Gradonačelnik:
Dario Vasilčić
Predsjednik Vijeća:
Marinko Pavlič

Općina Punat

Novi put 2, 51521 Punat
T: ++385 51 854 140
F: ++385 51 854 840
E: opcina-punat@ri.t-com.hr
www.opcina.punat.hr
Načelnik:
Marinko Žic
Predsjednik Vijeća:
Goran Gržančić

Površina
kopna
3.588 km²

Dužina
morske
obale
1.065 km

Najveći
otoci
Cres i Krk
40.578 ha

Najmanji
otok
Boljkovac
(Rab)
0,11 ha

Grad Čabar

Narodnog oslobođenja 2,
51306 Čabar
T: ++385 51 829 490
F: ++385 51 821 137
E: info@cabar.hr
www.cabar.hr

Gradonačelnik:
Kristijan Rajšel
Predsjednica Vijeća:
Vazma Malnar

Općina Skrad

Josipa Blaževića-Blaža 8,
51311 Skrad
T: ++385 51 810 620
F: ++385 51 810 680
E: opcina-skrad@ri.t-com.hr
www.skrad.hr

Načelnik:
Damir Grgurić
Predsjednik Vijeća:
Dubravko Grbac

Republika Hrvatska

Primorsko-goranska
županija

Adamićeva 10, 51000 Rijeka
T: ++385 51 351-600 F: ++385 51 212-948
info@pgz.hr • www.pgz.hr

Župan:

Zlatko Komadina

Zamjenici župana:

Marina Medarić

Marko Boras Mandić

Petar Mamula

Predsjednik Županijske skupštine:

-

Grad Delnice

Trg 138. brigade HV 4,
51300 Delnice
T: ++385 51 812 055
F: ++385 51 812 037
E: gradonacelnik@delnice.hr
www.delnice.hr

Gradonačelnik:
Ivica Knežević
Predsjednik Vijeća:
Goran Bukovac

Općina Brod Moravice

Stjepana Radića 1,
51312 Brod Moravice
T: ++385 51 817 180
F: ++385 51 817 002
E: opcina@brodmoravice.hr
www.brodmoravice.hr

Načelnik:
Dragutin Crnković
Predsjednik Vijeća:
Branimir Svetličić

Općina Ravna Gora

I.G. Kovačića 177, 51314
Ravna Gora
T: ++385 51 829 450
F: ++385 51 829 460
E: opcina-ravna-gora
@ri.t-com.hr
www.ravnagora.hr

Načelnik:
Mišel Šćuka
Predsjednik Vijeća:
Franjo Ružić

Grad Vrbovsko

Goranska ulica 1,
51326 Vrbovsko
T: ++385 51 875 115
F: ++385 51 875 008
E: marina.tonkovic@vrbovsko.hr

Načelnik:
Dražen Mufić
Predsjednik Vijeća:
Jasna Božić

Općina Mrkopalj

Stari kraj 3, 51315 Mrkopalj
T: ++385 51 833 131
F: ++385 51 833 101
E: opcina-mrkopalj@ri.t-com.hr
www.mrkopalj.hr

Načelnik:
Josip Brozović
Predsjednik Vijeća:
-

Općina Lokve

Šet.Golubinjak 6,
51316 Lokve
T: ++385 51 831 336
F: ++385 51 508 077
E: opcina-lokve@ri.t-com.hr
www.lokve.hr

Načelnik:
Toni Štimac
Predsjednica Vijeća:
Gordana Božić

Najviše naselje

Begovo Razdolje
- 1.060 m.n.v.

Najviši

planinski vrh
Kula - Bjelolasica
- 1.534 m.n.v.

Općina Fužine

Dr. Franje Račkog 19,
51322 Fužine
T: ++385 51 829 500
F: ++385 51 829 503
E: opcina-fuzine@ri.t-com.hr
www.fuzine.hr

Načelnik:
David Bregovac
Predsjednik Vijeća:
Slavko Starčević

Opći podaci

Ukupno stanovništvo

296.195

Najviše stanovnika

Grad Rijeka

128.624

Općina Viškovo
14.445

Najmanje stanovnika

Općina Brod Moravice
866

Gradova

14

Općina

22

Naselja

510

Naselja bez stanovnika

42

Infrastruktura

Ceste

3.490 km

Željeznice

135,5 km

Luke

86

Zračne luke

4

Grad Novi Vinodolski

Trg Vinodolskog zakona 1,
51250 Novi Vinodolski
T: ++385 51 245 045
F: ++385 51 244 409
E: gradonacelnik
@novi-vinodolski.hr
www.novi-vinodolski.hr

Gradonačelnik:
Velimir Piškulić
Predsjednik Vijeća:
Neven Pavelić

Grad Crikvenica

Kralja Tomislava 85,
51260 Crikvenica
T: ++385 51 455 400
F: ++385 51 242 009
E: info@crikvenica.hr
www.crikvenica.hr

Gradonačelnik:
Damir Rukavina
Predsjednik Vijeća:
Veselko Mutavgjić

Grad Kraljevica

Frankopanska 1A,
51262 Kraljevica
T: ++385 51 282 450
F: ++385 51 281 419
E: gradska-uprava@
kraljevica.hr
www.kraljevica.hr

Gradonačelnik:
Dalibor Čandrić
Predsjednik Vijeća:
Vesna Špalj

Općina Vinodolska

Bribir 34, 51253 Bribir
T: ++385 51 422 540
F: ++385 51 248 007
E: pravna@vinodol.hr

Načelnik:
Marian Karić
Predsjednik Vijeća:
Boris Miklić

Grad Bakar

Primorje 39, 51222 Bakar
T: ++385 51 455 710
F: ++385 51 455 741
E: gradonacelnik@bakar.hr
www.bakar.hr

Gradonačelnik:
Tomislav Klarić
Predsjednik Vijeća:
Milan Rončević

Općina Malinska - Dubašnica

Lina Bolmarčića 22,
51511 Malinska
T: ++385 51 750 500
F: ++385 51 859 322
E: info@malinska.hr
www.malinska.hr

Načelnik:
Robert Anton Kraljić
Predsjednik Vijeća:
Zdenko Cerović

Općina Baška

Palada 88 51523, Baška
T: ++385 51 750 550
F: ++385 51 750 560
E: opcina-baska@ri.t-com.hr
www.baska.hr

Načelnik:
Toni Juranić
Predsjednik Vijeća:
Emil Polonijo, prof.

Općina Vrbnik

Trg Škujica 7, 51516 Vrbnik
T: ++385 51 857 310
F: ++385 51 857 099
E: opcina-vrbnik@ri.t-com.hr
www.opcina-vrbnik.hr

Načelnica:
Marija Dujmović-Pavan
Predsjednik Vijeća:
Ivan Juranić

Općina Dobrinj

Dobrinj 103, 51514 Dobrinj
T: ++385 51 848 344
F: ++385 51 848 141
E: opcina-dobrinj@ri.t-com.hr
www.dobrinj.hr

Načelnik:
Neven Komadina
Predsjednik Vijeća:
Zoran Kirinčić

Općina Omišalj

Prikešte 13, 51513 Omišalj
T: ++385 51 661 970
F: ++385 51 661 980
E: opcina@omisalj.hr
www.omisalj.hr

Načelnica:
Mirela Ahmetović
Predsjednik Vijeća:
Anto Trogrlić

2-6 go dana

županijski info

7-11 razgovor

Prof.dr. Snježana Prijic Samaržija, rektorica

Biti rektorom nije tek protokolarna funkcija

12-13 projekti

Ulaganja Županijske lučke uprave Krk

Po Njivicama se ciklus poznaje

14-15 na kafe

Željka Šarčević Grgić, načelnica Općine Klana
Klana nema mana

16-17 vizitka

MIPRO Opatija
Zadatak MIPRO-a bio je stvaranje ICT okruženja

18-21 među nama

Upravni odjel za kulturu
U novi mandat s velikim sredstvima za velika ulaganja

22-27 kartulina

Riječko naselje Drenova
Drenova nije samo groblje, ona je puna života

28-29 naši vaši

Andreas Madejski, Opatijac iz Beča
Najviše mi fali ukusan pohani Wiener Schnitzel

30-35 susjedi

Grad Novalja
Partijaner, startupovi, agroturizam, i druge priče

36-37 obljetnice

25 godina obnovljene Matice hrvatske u Čabru

Riječi lete, a napisano ostaje

38-39 sport

Leona Popović, skijašica
Leona – skijaška lavica iz Mrkoplja

40-41 sport

Ivan Mance, HNK Rijeka
Uspjeli smo, napravili smo ljude sretnima

42-43 pijat

Slastičarna Kaokakao
Slatka priča iz Voloskog

44-45 pet pitanja

Dr. Saša Sablić, rock legenda
Rock and roll je najbolji na brodu

46-48 reportaža

Bakarski prezidi
Terasasti fenomen opet daje Bakarsku vodicu

49 nagradna križaljka

Riječko naselje Drenova

50 info zip

dobitnici nagradne križaljke

51 štorija

Ukleti novac i veliko blago

Predbilježi se i besplatno primaj poštom magazin Primorsko-goranske županije *zeleno i plavo*
info@pgz.hr
www.pgz.hr
tel: 051 / 351 612

Impressum

ISSN 1845-5220 • Izlazi 3 puta godišnje • Godina XIII • Broj 44 • Srpanj 2017.

Izdavač:

Primorsko-goranska županija, Adamićeva 10, Rijeka
info@pgz.hr
www.pgz.hr
tel: 051 / 351 612

Za izdavača:

Zlatko Komadina

Odgovorni urednik:

Ermina Duraj

Glavni urednik:

Dragan Ogurlić

Autori tekstova:

Dragan Ogurlić, Marinko Krmpotić, Davor Žic, Boris Perović,

Kažimir Škrbić, Mladen Trinajstić, Bojan Purić

Fotografije:

Petar Fabijan, Sandro Rubinić, Damir Škomrlj, Stipe Surać, Marinko Krmpotić, Mladen Trinajstić, Bojan Purić, Arhiva ZIP

Naslovnica:

Petar Fabijan

Ilustracija:

Vjekoslav Vojo Radoičić

Likovno oblikovanje:

Ivica Oreb

Marketing i produkcija:

Makol marketing, Rijeka, narudžba oglasa na e-mail: makol@makol.hr ili fax 051 / 677 226

Tisak:

Radin print, Sv. Nedelja

Naklada:

15.000

Idući broj magazina "Zeleno i plavo" izlazi u listopadu 2017.

25. Dan dupina u Velom Lošinju

90 dana

Veli Lošinj

Dupini više nisu nepoželjni nego u Jadranu rado viđeni, a svojega najvećeg zaštitnika imaju u „Plavom svijetu“, čiji je projekt istraživanja jadranskih dupina perjanica ovog lošinjskog instituta

Štošta se promijenilo otkada je u „Našem malom mjestu“ Miljenka Smoje mjesni ribar označio dupina kao „klasnog neprijatelja“ - nekoliko desetljeća kasnije, dupin je u Jadranu rado viđen, a svojega najvećeg zaštitnika ima u „Plavom svijetu“, čiji je projekt istraživanja jadranskih dupina perjanica ovog lošinjskog instituta.

Dan dupina ovo je ljeto održan po 25. put i kao manifestacija stariji je i od samog „Plavog svijeta“. Nakon sličnih istraživanja u vodama Italije i Grčke, institut „Tethys“ sa sjedištem u Milanu, kao novu točku interesa pronašao je akvatorij Lošinja. Ključni čovjek istraživanja bio je Giovanni Bearzi. Talijanskim je istraživačima smještaj u Velom Lošinju iznajmila Nena Nosalj-Peršić. Ova se lošinjska umjetnica tako upoznala s istraživanjima života jadranskih dupina, osnovala je udrugu „Zeleno u plavom“, opisavši tim nazivom otok i more koje ga okružuje, te pokrenula razne aktivnosti za djecu, pa je priređivanje Dana dupina njena ideja, realizirana 1993. godine.

Edukacijski centar o moru

Isprva početkom kolovoza, a u novije vrijeme početkom srpnja, program Dana dupina ne mijenja se bitnije - na programu su dječje likovne radionice, izlažu se radovi na otvorenom, duž obala luke Velog Lošinja, zatim igra „potraga za blagom“ povezana s dupinima i drugim stanovnicima mora, predavanje o dupinima, te popratni kulturno-zabavni programi - lutkarske predstave, astronomska opažanja, koncerti, natjecanja u plivanju i vaterpolu.

Lošinjska studentica biologije Jelena Jovanović (sada: Jelena Basta) se 1997. godine uključila u volonterski rad na organizaciji događaja, da bi samo dvije godine kasnije preuzela organizaciju. Baš u tom razdoblju „Tethys“ se povukao iz ovog projekta, a kako bavljenje dupinima ne bi stalo, u prosincu 1999. godine utemeljena je udruga „Plavi svijet“. Ispocetka

bez objekta i novaca, radilo se u vrlo skromnom aranžmanu, da bi 2002. godine donacijom MOL-a i ustupanjem zgrade u luci, u vlasništvu Grada, „Plavi svijet“ dobio svoj dom i ondje smjestio Edukacijski centar o moru. Ispocetka su predavanja održavali samo na Dan dupina, a potom je program raširen na škole, odmarališta i hotele, do točke gdje prosječno više od tri tisuće djece kroz godinu prođe kroz edukaciju, s tim da je ove godine brojka bila i veća, zbog „navale“ u svibnju.

U očekivanju nove zgrade

S desetoro stalno zaposlenih, uglavnom visokoobrazovanih biologa, „Plavom svijetu“, predvođenom predsjednikom dr. Draškom Holcerom, postaje pretijesno u ovom objektu, pa su proteklih godina poduzeti napor kako bi u susjednom Malom Lošinju bilo napravljeno novo sjedište, u desetljećima napuštenoj bivšoj zgradi Doma JNA na Velopinu. Za tu ideju institut je već dobio podršku Grada Malog Lošinja, ministarstva turizma, regionalnog razvoja, zaštite okoliša, te znanosti i obrazovanja, no zapelo je s Ministarstvom obrane, koje raspolaže ovim i drugim napuštenim i zapuštenim bivšim vojnim objektima na otoku. Preduvjet je da MORH prepusti Gradu Lošinja, ministarstva turizma, regionalnog razvoja, zaštite okoliša, te znanosti i obrazovanja, no zapelo je s Ministarstvom obrane, koje raspolaže ovim i drugim napuštenim i zapuštenim bivšim vojnim objektima na otoku. Preduvjet je da MORH prepusti Gradu Lošinja, ministarstva turizma, regionalnog razvoja, zaštite okoliša, te znanosti i obrazovanja, no zapelo je s Ministarstvom obrane, koje raspolaže ovim i drugim napuštenim i zapuštenim bivšim vojnim objektima na otoku.

Umnogome je „Plavi svijet“ lošinjska avangarda, kada je riječ o financiranju „izvana“. Od početka rada, postoji snažan multikulturalni štih - privučeni pričom o dupinima još su kao školarci i studenti došli sadašnji stručnjaci iz drugih hrvatskih regija, te inozemstva, a neki od njih ovdje su ostali trajno, zasnovavši obitelji.

Ekipe „Plavog svijeta“ na ulazu u Edukacijski centar o moru

Nena Nosalj-Peršić, idejna je začetnica Dana dupina

Tekst i foto: Bojan Purić (i Arhiva ZIP)

90 dana

Rijeka

Bolnica Medico

Prva hrvatska bolnica s američkom akreditacijom

Razvitak zdravstvenog turizma uskoro će biti moguć samo uz ovakve certifikate

Dr. sc. Nevenka Kovač, ravateljica
Specijalne bolnice Medico

Riječkoj specijalnoj bolnici Medico dodijeljen je međunarodni certifikat izvrsnosti, a značaj dobivanja AACI akreditacije za bolnicu Medico nadilazi okvir same bolnice, grada Rijeke i Primorsko-goranske županije

Međunarodna akreditacija AACI, odnosno certifikat kliničke izvrsnosti, po prvi je put dodijeljen jednoj hrvatskoj zdravstvenoj ustanovi – riječkoj Specijalnoj bolnici Medico. Akreditacija je jamstvo za sigurnost pacijenata, njihovo povjerenje u zdravstveni sustav te kvalitetnu zdravstvenu uslugu u skladu s najvišim međunarodnim standardima kvalitete. AACI je ujedno i preduvjet da strane osiguravajuće kuće svojim pacijentima podmire troškove liječenja izvan matične države, što je posebno značajno za zdravstveni turizam, za koji se očekuje da će do 2030. godine činiti čak 22% svjetskog BDP-a i postati najveći pokretač putovanja.

To je ujedno i priznanje za izvrsnost županijskih zdravstvenih institucija u sklopu Klastera zdravstvenog turizma PGŽ koji okuplja i privatne klinike među kojima je i Medico.

– Razvitak zdravstvenog turizma, u kojemu i sami sudjelujemo, uskoro će biti moguć samo uz ovakve certifikate, koji će pacijentima biti jamstvo kvalitete i presudan faktor pri odabiru zdravstvene ustanove u kojoj će se liječiti. Pridruživanjem AACI-ju osiguravamo stalan zajednički rad na poboljšanju kvalitete zdravstvenih usluga te sigurnosti i zadovoljstva svih pacijenata, kao i naših zaposlenika, naglašava dr. sc. Nevenka Kovač, dr. med., ravateljica Specijalne bolnice Medico, istaknuvši kako su AACI bolnička akreditacija, klinički certifikat izvrsnosti i ISO 9001 dobiveni na razdoblje od tri godine i prolaze redovito godišnje ocjenjivanje, stoga dobivanjem

ove akreditacije proces unaprijeđenja kvalitete u Specijalnoj bolnici Medico nije završen.

Proces certificiranja provelo je američko međunarodno akreditacijsko povjerenstvo AACI (American Accreditation Commission International), jedna od najiskusnijih svjetskih organizacija u izdavanju kliničkih akreditacija i certifikata izvrsnosti. Sam proces akreditiranja fokusiran je na standarde upravljanja (poput usklađenosti s propisima, upravljanje djelatnicima i upravljanja rizicima), skrbi o pacijentima (poput prava na informiranje, prava na žalbu, kirurških postupaka) i pomoćnih usluga (prehrana, sigurnost, zaštita podataka), a ukupno je riječ o 154 parametra koje svaka zdravstvena ustanova treba zadovoljiti.

Prema mišljenju predsjednika Hrvatske liječničke komore, dr. sc. Trpimira Goluže, značaj dobivanja AACI akreditacije za bolnicu Medico nadilazi okvir same bolnice, grada Rijeke i Primorsko-goranske županije te predstavlja poželjan primjer kojem bi trebao težiti cjelokupni zdravstveni sustav Republike Hrvatske. Pomoćnik ministra zdravstva Denis Kovačić smatra pak da se „dobivanjem certifikata dodatno postavljaju temelji za još uspješniji razvoj hrvatskog zdravstvenog i turističkog sustava koji imaju velike kompetencije i visoko kvalificirani kadar te znatno povoljnije cijene usluga. Budućnost je zdravstvenog turizma u Hrvatskoj okretanje i osluškivanje tržišta kako bi se pacijentima, osim usluga liječenja, ponudili i neki nužni komercijalni sadržaji.“

Biti rektorom nije tek protokolarna funkcija

Rektorica prof.dr.
Snježana Prijić Samaržija

Odgovornost rektora osobito je zahtjevna u vremenu kada se visoko obrazovanje reformira i prilagođava brzim društvenim i tehnološkim promjenama. Svjesna sam da će uspješnost mog mandata biti dijelom mjerena u novoizgrađenim kvadratima, ali i činjenice da nas očekuju pregovaračke kampanje s resornim ministarstvom te ministarstvima regionalnog razvoja i gospodarstva

Prof. dr. sc. Snježana Prijić-Samaržija redom je četrnaesta rektorica Sveučilišta u Rijeci i nakon prof.dr.sc. Katice Ivanišević druga žena na toj funkciji, na kojoj je naslijedila dosadašnjeg rektora prof. dr. sc. Peru Lučina. Nova rektorica rođena je Riječanka; u Rijeci je završila osnovnu i srednju školu, diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Beogradu, magistrirala u Ljubljani, a doktorirala

u Zagrebu. U Prvoj sušačkoj hrvatskoj gimnaziji deset godina predavala je filozofiju, logiku, etiku te politiku i gospodarstvo, a potom je karijeru nastavila na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Prije izbora na funkciju rektora, dva je mandata bila prorektorica za studije i studente, a od 2013. i direktorica Centra za napredne studije – Jugoistočna Europa.

Razgovarao: Dragan OGURLIĆ
Snimio: Damir ŠKOMRLJ

Držim da su infrastrukturni projekti u Sveučilištu prostor na kojem možemo pokazati svoju lokalnu i regionalnu snagu –
▶ rektorica Prijić Samaržija

Sveučilište i svakodnevne promjene

Kako se osjećate kao četrnaesti rektor Sveučilišta u Rijeci od njegova osnutka? Kao gradonačelnik jednog manjeg grada, prva među jednakima na čelu komune, ili glavni menadžer kompanije za proizvodnju fakultetski obrazovanih kadrova...?

- Moram priznati da se i sama ponekad prestrašim tom perspektivom odgovornosti vezane uz mjesto rektora. Svakodnevica u kojoj radimo nikada ne izgleda tako važno i presudno, već se suočavamo s izazovima s kojima se susreću i mnogi drugi na svojim radnim mjestima. Odgovornost rektora osobito je zahtjevna u vremenu kada se visoko obrazovanje reformira i prilagođava brzim društvenim i tehnološkim promjenama. Visoko obrazovanje se demokratiziralo, mnogo više mladih ljudi studira, a od znanstvenika se nikada nije očekivala veća projektna aktivnost, inovativnost i publicistička produktivnost koja se kontinuirano mjeri na rang listama. Sustav i ljudi se još uvijek prilagođavaju na sve te promjene...

Istodobno, kada spominjete menadžersku ulogu, financijski rezovi i proračunska izdvajanja ne drže korak s promjenama – još uvijek smo država s krajnje ispodprosječnim izdvajanjima za visoko obrazovanje i znanost. Danas se zalažemo za sveučilišta treće i četvrte generacije čija

aktivnost u zajednici stvara i dodatne financijske vrijednosti. Mislim da je danas svima jasno da biti rektorom nije protokolarna funkcija, a velika je čast praćena zahtjevnim zadacima stvaranja okruženja za zadovoljstvo studenata i zaposlenika, kultiviranja privrženosti instituciji te razvijanja sveučilišta kao respektabilne institucije prema europskim i svjetskim kriterijima. Uspješan rad ovisi i o sastavljanju dobrog prorektorskog tima te tima pomoćnika, savjetnika i suradnika. U tom sam smislu zahvalna svojim timovima sjajnih stručnjaka i visoko motiviranih osoba koje uistinu žele da Sveučilište načini iskorak i bude institucijom koja se istinski, a ne samo na papiru, zalaže za opće dobro.

Uspješnost mjerena kvadratima

Koliko smo daleko od ideje Kampusu kao “samoodrživog prostora” visokoobrazovnih jedinica u kojem će dnevno cirkulirati 15 do 20 tisuća ljudi?

- Svakoga smo dana sve bliže. Danas je na Kampusu osam sastavnica, četiri odjela i četiri fakulteta. Na Kampusu je i znanstveno tehnološki park te Studentski Centar sa znatnim smještajnim kapacitetima i restoranom. Raspisan je natječaj i upravo se radi na prijavi projekta gradnje i razvoja Centra za translacijska medicinska istraživanja. Dovršili smo i projektnu dokumentaciju za Društveno

Činjenica je da sveučilišta ne mogu dovoljno brzo reagirati na potrebe društva za pojedinim kompetencijama, no, to nije prepreka koja se ne može riješiti ili premostiti

Danas je na Kampusu osam sastavnica, četiri odjela i četiri fakulteta

kulturni centar, a priprema se i dokumentacija za Sveučilišnu knjižnicu, tri fakulteta i proširenje smještajnih kapaciteta. Svjesna sam da će uspješnost mog mandata biti dijelom mjerena u novoizgrađenim kvadratima, ali i činjenice da nas očekuju pregovaračke kampanje s resornim ministarstvom te ministarstvima regionalnog razvoja i gospodarstva.

Infrastrukturni projekti ovise o sredstvima iz EU fondova, a svi smo svjesni velikih izazova vezanih uz naše nacionalne kapacitete za njihovo povlačenje, institucijskih kapaciteta za upravljanje projektima i potpunog zanemarivanja politika održivosti projekata nakon svečarskog presjecanja vrpce. Držim da su infrastrukturni projekti prostor na kojem možemo pokazati svoju lokalnu i regionalnu snagu. Već sada odlično surađujemo s Gradom i Županijom, a vjerujem da bi sinergijski učinak povezivanja naših pojedinačno nedostatnih kapaciteta mogao odigrati ključnu ulogu u preusmjeravanju europskih sredstava i investicija direktno u Sveučilište, regionalnu i lokalnu zajednicu. Vjerujem da je fokusiranje na društvene inovacije ovakvog integracijskog tipa radi povećanja konkurentnosti jedan od ključnih poteza koji nam stoje na raspolaganju. Svima je jasno da sve ide previše sporo iz brojnih razloga, od koji su mnogi i objektivni, ali mi ne možemo čekati da se stvari

tamo negdje poprave, pogotovo ako je tamo naš utjecaj maglovit i nedefiniran.

Portal za povezivanje poslodavaca i studenata

U kojoj je mjeri Sveučilište danas prepoznato u svojoj zajednici i od gospodarstva...? Skautiraju li gospodarstvenici tu našu mladež? Školujemo li kadrove za burzu ili smatrate da to više nije slučaj.

- Sveučilište jest prepoznato, u tome nema dvojbe. U ovo malo vremena, već sam imala prilike razgovarati s gospodarstvenicima i impresionirana sam njihovom željom za suradnjom. Moram primijetiti, međutim, određeni jaz između očekivanja gospodarstvenika vezanih uz kompetencije naših studenata i naših stavova o tome što su poželjni ishodi učenja. Dok poslodavci u načelu traže specifične kompetencije koje omogućuju brzu prilagodbu u poslovnom okruženju, nastavnici smatraju da je potrebna šira teorijska osnova i kompetencije koje služe kao temelj za prilagodbu na različite poslovne sustave, od znanstvenih i javnih do vrlo specifičnih poslovnih.

Činjenica je da sveučilišta ne mogu dovoljno brzo reagirati na potrebe društva za pojedinim kompetencijama. Mislim da je razlog tome još uvijek vrlo birokratizirana nacionalna regulativa koja je, vjerojatno s razlogom, fokusirana na jaku

Meni je neprihvatljiv podatak da struktura studenata u RH ne odgovara strukturi društva, tj. da studiraju većinom djeca bogatijih i obrazovanih roditelja. To je elementarna nepravda, a promjena stanja nužno ovisi o razvijanju mehanizama financijske potpore, razvijanju programa stipendiranja, subvencija i drugih poticaja

Još uvijek smo država s krajnje ispodprosječnim izdvajanjima za visoko obrazovanje i znanost

Kultura kao prioritet i projekt EPK

Što biste od strateških infrastrukturnih projekata u Kampusu izdvojili kao prioritetno? Kakvu bi ulogu, po Vašem mišljenju, trebao imati Društveno-kulturni centar i hoće li biti sredstava za njegovu izgradnju?

- Strateški je prioritet povećavanje kapaciteta povezivanjem od sveučilišne, lokalne, regionalne i nacionalne do međunarodne razine. To je preduvjet bilo kojeg ambicioznijeg projekta, pa i razvoja Kampusa. Kao što sam već rekla, Društveno-kulturni centar ima spremnu dokumentaciju, no još čekamo poziv ili natječaj na koje bi mogli prijaviti tako zahtjevan infrastrukturni projekt. Kultura, na žalost, nije prostor prioriteta.

U svjetlu činjenice da je Rijeka Europska prijestolnica kulture, mislim da je presudno senzibilizirati politiku na ulaganja u kulturu. Trebamo biti svjesni da više nema oštih granica između kulture, znanosti, urbanizma, politike i tehnologije. Trebamo raditi, što i jest credo EPK, na novom konceptu kulture koja uključuje široki društveni angažman na poboljšanju opće kvalitete života. U tom kontekstu, Društveno-kulturni centar treba imati ulogu inkubatora društvenih inovacija i reinencije postojećih politika u najširem smislu.

kontrolu kako bi se izbjegle zloupotrebe javnog dobra i zaobilazanje procedura. S druge strane, tu je i očekivani jaz između trenutnih i parcijanih interesa poslodavaca i općeg interesa sustava, koji imaju i različite uloge u društvu. No, ni jedno nije prepreka koja se ne može riješiti ili premostiti. U svijetu nije nepoznata praksa organiziranja kratkotrajnih intenzivnih edukacija koje pripremaju studente za rad u vrlo specifičnim, ciljanim poslovnim organizacijama. To su tzv. tailor-made edukacije. Postoje i zanimljivi svjetski slučajevi u kojima su bankarski sustavi ciljano, kroz takve edukacije, pripremali povjesničare za rad u bankama jer su smatrali da imaju analitičke kompetencije ključne za njihove potrebe.

Upravo razvijamo portal za poslodavce preko kojeg ćemo povezivati studente i poslodavce, ali i kontinuirano dobijati povratne informacije o potrebama tržišta. Razvijamo i sustav nastavnih i stručnih baza u kojima bi studenti mogli tijekom studija stjecati praktične kompetencije koje poslodavci posebno cijene, a prije par dana predstavili smo Fond za beskamatno kreditiranje poduzetničkih inicijativa kroz koje se zapošljavaju naši studenti. Započeli smo pregovore s dionicima iz zajednice i gospodarstva s ciljem intenzivnije komunikacije i pronalaženja rješenja za bolju zapošljivost.

Novi val visokoobrazovanih gastarbajtera

Koliko društvo, koje je školovalo pojedinca od osnovne škole sve do fakulteta, izgubi njegovim odlaskom na inozemno tržište rada? Može li se to izračunati?

- Vjerojatno može, ali ne mislim da je neophodno u kunama izračunavati ulaganje države u obrazovanje građana. To je dužnost države, a dužnost države je i pobrinuti se da svaki mladi čovjek ima uvjete za kvalitetan i ispunjen život. Suočeni smo s novim valom gastarbajtera i iseljavanja, pri čemu je visoka zastupljenost upravo

visoko obrazovanih. To je nacionalni problem koji zahtijeva hitan nacionalni konsenzus o formiranju radne skupine i konkretnim mjerama, poput ulaganja u sveučilišta kako bi razvijala mehanizme za zapošljavanje.

Primjerice, prije mjesec dana na Sveučilištu u Rijeci je boravila visoka delegacija Hessena, jedne od najbogatijih saveznih država SR Njemačke čiji broj stanovnika nadilazi stanovništvo RH. Premijer, predsjednik parlamenta i pet ministara su izjavili da im trebaju tisuće mladih obrazovani ljudi kojima mogu odmah ponuditi posao i perspektive. Od tada se intenzivno konzultiram o mehanizmima kojima bismo mogli privući njemačke tvrtke u Rijeku kako bi ovdje zaposlile naše studente. To nužno uključuje osiguravanje prostornih kapaciteta i osmišljanje drugih poslovnih okolnosti koje će osigurati posao i budućnost mladim ljudima. Moramo osvijestiti da živimo u trenutku u kojem Europa nudi više nego mi. Nisam za širenje moralne panike o odlasku mladih, već za hitno formiranje tima i donošenje odgovarajućih mjera.

Politika povijesno nesklona integriranim sveučilištima

Kad govorite o integriranom sveučilištu, mislite li da je ono moguće upravo u Rijeci? I zašto mislite da bi ono smetalo politici?

- Kad govorim o integraciji, govorimo o funkcionalnoj integraciji, povezivanju sastavnica Sveučilišta na temelju zajedničkih ciljeva i interesa. Za razliku od europskih sveučilišta, kod nas zakon ne propisuje integraciju, a fakulteti imaju pravnu osobnost. Mislim da mi u Rijeci imamo komparativno veći potencijal za funkcionalnu integraciju kojom možemo nadoknaditi manjkave kapacitete za značajnije iskorake. Razvoj Sveučilišta je trenutno onemogućen jer nema novih radnih mjesta i financiranje znanosti je neadekvatno, a iskorak možemo učiniti samo ako ujedinitimo ekspertizu i kadrovske kapacitete za otvaranje novih studija, za nove znanstveno-istraživačke projekte, za povlačenje sredstava iz EU fondova, za suradnju s gospodarstvom i zajedničko nastupanje s lokalnom i regionalnom zajednicom.

Politika je na ovim prostorima povijesno nesklona integriranim sveučilištima iz straha od ujedinjavanja moći i interesa stručnjaka. Bilo je daleko oportunije poticati razlike u interesima i razjedinjenost jer to olakšava manipulaciju. Mislim da u Hrvatskoj trenutno vlada raspoloženje da fakulteti nisu skloni integraciji. Vjerujem i da uprave i zaposlenici na fakultetima vjeruju da će svoja prava i interese lakše obraniti unutar vlastitih fakulteta. Često je prisutan i dodatni strah od potencijalnog političkog utjecaja sveučilišnih uprava. Smatram da taj strah fakulteta ne treba potcjenjivati i kritizirati, nego iskoristiti mogućnosti za suradnju gdje postoje i

nastojati postepeno razviti pozitivniji stav prema dobrobitima integracijskih procesa.

Jednake mogućnosti studiranja za sve

Najavili ste da ćete se u okviru svojih mogućnosti i ingerencija zalagati za jednake mogućnosti za sve, dostupnost i pravednost u visokom obrazovanju, a ne da 'po defaultu' studiraju samo bogatiji, jer struktura studenata još uvijek ne odgovara strukturi društva. Na koji način mislite osigurati jednake uvjete za sve, u ovoj zemlji velikih podjela i izrazite političke nesloge?

- Meni je neprihvatljiv podatak da struktura studenata u RH ne odgovara strukturi društva, tj. da studiraju većinom djeca bogatijih i obrazovanih roditelja. To je elementarna društvena nejednakost i nepravda jer određena grupacija mladih ljudi ima bolju početnu poziciju za uspješan i kvalitetan život. Promjena stanja nužno ovisi o razvijanju mehanizama financijske potpore, razvijanju programa stipendiranja, subvencija i drugih poticaja. Svaka nova godina nosi nove izazove jer je u općoj oskudici sve manje sredstava koja sveučilište može izdvojiti za stipendiranje. Lokalnoj i regionalnoj zajednici ćemo izložiti prijedlog objedinjavanja sredstava i razvijanja jedinstvenog sustava stipendiranja, oblikovanog po uzoru na skandinavske. Drugi je važan korak upozoriti javnost na tihi ideološki zaokret kojim se smanjuju socijalna

prava studenta. Politika je, u općoj ekonomskoj oskudici i okolnostima podfinanciranog visokog obrazovanja, prepustila tržištu odluke o visini školarina nužnih kako bi sveučilišta namakla potrebna sredstva.

Dodatni izazov za jednakost je i sve rašireniji stav, koji se često koristi kada želite ograničiti socijalne pomoći, da je sustav socijalnih potpora korupiran na način da ga koriste oni koji nemaju prava na njega. Vidim potrebu da politika ponovo otvori prostor za raspravu i djelovanje s ciljem stvaranja jednakih uvjeta za obrazovanje.

Možete li razumjeti fijasko Cjelovite kurikularne reforme, i što biste u tom pogledu napravili, da možete?

- Mogu ga razumjeti, ali ne i opravdati. Iz niza razloga o kojima bismo mogli dugo razgovarati, unatoč deklarativnom zaklinjanju u važnost kurikularne reforme, nije došlo do nacionalnog konsenzusa nužnog za njezinu provedbu. Očito nije bilo dovoljno političke volje da se stvori prostor koji bi pluralne razloge pretočio u konkretnu akciju. Kurikularna reforma je civilizacijsko pitanje kojem politika treba otvoriti potreban prostor, a ne prostor prakticiranja političke moći. Treba što prije postići konsenzus, dobiti jasnu podršku svih stranaka i opcija, stvoriti platformu za neovisnu stručnu evaluaciju postojećih postupaka i dokumenata te nastaviti započeti proces. Što je brže moguće. ■■

razgovor

Rektorica prof.dr.
Snježana Prijić Samaržija

Moram primijetiti određeni jaz između očekivanja gospodarstvenika vezanih uz kompetencije naših studenata i naših stavova o tome što su poželjni ishodi učenja

Ulaganja Županijske lučke uprave Krk

Napisao i snimio: Mladen TRINAJSTIĆ

U skorijoj budućnosti, osuvremeniti bi se trebao dobar dio luka na otoku Krku, posebice onih najvećih i nafrekventnijih kojima redom upravlja i ravna Županijska lučka uprava Krk.

Uspješna rekonstrukcija i nadogradnja njivičke luke po tome je signal da će sve teći prema planovima

Rekonstrukcija luke u Krku

Govoreći pak od drugim krčkim lukama, posebice onima u kojima se također već neko vrijeme najavljuju pozamašni zahvati njihove rekonstrukcije i "kapacitativnog jačanja", Rak je ustvrdio da je po pitanju luke u gradu Krku "glavno pitanje" već neko vrijeme vezano uz iznalaženje izvora financiranja.

- Ondje su ulaganja najvećim dijelom planirana iz programa kojim se potiče izgradnja ribarske infrastrukture. Produljenje glavnog lukobrana i uspostava ribarske luke u tom djelu lučkog područja, nažalost, još uvijek čeka spomenute izvore kojima bi se trebalo zatvoriti i do 85 posto od procijenjenih 40 milijuna kuna vrijednosti radova. A ukoliko do toga ne dođe, mogući su i neki drugi modeli financiranja, zaključuje Rak napomenuvši da je rekonstrukcija luke u Krku bliska budućnost, ali ne toliko da bi mogao najaviti i datum početka radova.

Po Njivicama se ciklus poznaje

Ulaganja u luku Njivice prvi su, i za sad uvjerljivo najvidljiviji dio ambicioznog plana investicijskog ciklusa kojim će Županija, u skorijoj budućnosti, osuvremeniti dobar dio luka na otoku Krku, posebice onih najvećih i nafrekventnijih kojima redom upravlja i ravna Županijska lučka uprava Krk. Prema ocjenama Lorisa Raka koji s pozicije predsjednika Upravnog vijeća te županijske institucije upravlja njenim djelovanjem, zahvati proteklih mjeseci izvođeni na području njivičke luke uspješno su i tek s neznatnim terminskim "probijanjima" rokova dovršeni, barem u njenoj za 2017. godinu planiranoj etapnoj fazi.

- Cijeli projekt rekonstrukcije luke Njivice ali i susjedne joj Ribarske obale koncipiran je u smislu investicijskog zahvaćanja i povezivanja onog lučkog područja koje je u ingerenciji ŽLU Krk, ali i susjedne mu "kontaktne" izvanlučke zone kojom upravlja Općina Omišalj, naglasio je na početku našeg razgovora o tom projektu Rak napomenuvši da je upravo u tom smislu priprema i koordinacija ove faze ulaganja bila tim zahtjevnija i izazovnija, posebice stoga što je podrazumijevala usklađenost i sinergiju te županijske ustanove, lokalne samouprave i brojnih od njih angažiranih izvođača. Do povezivanja investicije ŽLU-a Krk i Općine Omišalj došlo je stoga što je dobar dio ovdje izvedenih zahvata bio i tehnološki povezan pa smo stoga, u nastojanjima iznalaženja najboljeg i najekonomičnijeg rješenja, zapravo bili upućeni jedni na druge. Cjelokupni plan rekonstrukcije ove luke sastoji se od četiri (A) faze, napominje Rak ističući da je ona prva podrazumijevala sanaciju primarnog lukobrana odnosno njegovo

"popunjavanje" i zatvaranje podmorskih otvora u njegovu trupu koje nužno izvesti, zbog maritimnih uvjeta.

Četiri faze izgradnje luke

Druga faza (A2) predstavlja nadogradnju tog lukobrana čime se dodatno zatvara i osigurava akvatorij luke, a treća, a koju smo prvu realizirali, podrazumijeva radove na uređenju unutarnjeg akvatorija luke. Četvrta i završna etapa (A4) njivičkog "investicijskog ciklusa", ona koja nam predstoji, predviđa izgradnju sekundarnog lukobrana. Govoreći o netom zgotovljenoj, trećoj fazi (A3) radova na spomenutoj luci, predsjednik Upravnog vijeća ŽLU Krk podsjetio nas je da su radovi započeli po završetku prošle turističke sezone. Građevinska dozvola za taj etapni dio ulaganja u lučku infrastrukturu Njivica ishoda je u srpnju prošle godine, a u izvedene je zahvate uloženo 15,5 milijuna kuna. Od tog iznosa Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture osiguralo je 2,5 milijuna kuna, 2,75 milijuna za istu je namjenu izdvojila i PGŽ dok je Općina Omišalj uložila 3 milijuna kuna. Ostatak, u vrijednosti 7,25 milijuna kuna, iz vlastitih je prihoda osigurala Županijska lučka uprava Krk, napominje naš sugovornik dodajući i da je lokalna uprava dodatnim sredstvima (u visini 5,14 milijuna kuna) financirala također vrlo vrijedne i ništa manje zahtjevne radove na uređenju Ribarske obale (B1) u formalnom smislu vanlučkog područja na kojemu je, osim uređenja partera šetnice, izveden i čitav niz infrastrukturnih radova.

Nova luka sada je privlačna i za fotografiranje

Posvemašnji "facelifting"

Luka Njivice je luka lokalnog značaja pa je stoga i izvore financiranja zahvata njenog uređenja i opremanje bilo potrebno osigurati kroz proračunska sredstva, a ne i kroz neke druge modele financiranja kakve je moguće koristiti u sličnim zahvatima kod drugih vrsta luka, nastavlja Loris Rak. Nakon spomenutog, uzmu li se u obzir i od Općine financirani radovi na obalnoj šetnici sveukupno 20,5 milijuna kuna "teškog" ulaganja, njivička luka u svoju prvu sezonu nakon obavljena posvemašnjeg "faceliftinga" ulazi s potpuno rekonstruiranom i ustabiljenom lučkom podgradnjom, s produbljenim djelom područja namijenjenog vezivanju plovila, novoizgrađenim mostićem kojim su na vrlo atraktivan način povezani dijelovi lučkog područja kao i s produljenim primarnim gatom čime smo dobili mogućnost povećanja broja vezova. Po tom pitanju, dakle u smislu privezišnih kapaciteta njivičke luke, zadržan je dosadašnji broj komunalnih vezova te omogućena uspostava novih priveznih mjesta namijenjenih nautičkim plovilima u tranzitu. Time smo, držimo, korist napravili ne samo instituciji koja upravlja lukom

već i svima koji se u ovom velikom i važnom otočnom turističkom mjestu bave turizmom i ugostiteljstvom. U onom komunalnom djelu, naglašava Rak, držimo da su zadovoljene potrebe svih koji sukladno važećim propisima i regulativi zapravo i imaju pravo korištenja takvih usluga, u svojstvu domicilnih korisnika, a u tijeku je i postupak revizije vezova kojim će se onima koji su do sad, suprotno važećim propisima, koristili takve vezove otkazati dosadašnji ugovori. Naravno, svima će biti omogućeno korištenja privezišnog prostora, ali u drugom obliku.

Nadopunjavanje javnog i gospodarskog interesa

Na pitanje što (i kad) Njivčane čeka u smislu nastavka planiranih ulaganja u njihovu luku, Rak odgovara da je završna etapa ulaganja, koja je osim na lučka također "proširena" i na susjedna obalna, u ovom slučaju šetničko-plažna područja u visokom stupnju zgotovljenosti. - Načelno je u tom smislu također već postignut dogovor s ovdašnjom turističkom kompanijom "Hoteli Njivice" čije je vodstvo, obzirom na njene ionako već postojeće koncesijske obveze ulaganja u kupališne zone kojima gospodare, iskazalo spremnost da svoje investicijske obveze "uklopi" u ulaganja kojima bismo, u koordinaciji sličnoj onoj iskazanoj s Općinom u ovoj upravo realiziranoj fazi, "povezali" radove na gradnji sekundarnog lukobrana i uređenja plaža u njegovom susjedstvu. A time bi se nedvojbeno podigla kvaliteta usluga koje hotelijeri ondje pružaju. Ipak, ustvrđuje Rak, svemu će presuditi naša zajednička umješnost u iznalaženju adekvatne ravnoteže u povezivanju i nadopunjavanju javnog i gospodarskog interesa. Vjerujem da i ta faza može biti vrlo brzo i uspješno realizirana, zaključuje predsjednik Upravnog vijeća ŽLU Krk dodajući da je taj investicijski segment u ovom trenutku popraćen idejnim projektom, odnosno da ćemo u plan nabave za 2018. planirati izradu glavnog projekta za završnu, tzv. "A4" fazu rekonstrukcije njivičke luke a koji će dati i konačne odgovore po pitanju procjena vrijednosti te investicije, a time i načina te rokova njene realizacije. ■■

Sa začetka radova u luci Njivice prošle godine - građevinare su obišli župan Zlatko Komadina, omišaljska načelnica Mirela Ahmetović i Anđelko Petrinić, tadašnji ravnatelj ŽLU Krk

Koristi ima ne samo institucija koja upravlja lukom već i svima koji se u ovom važnom otočnom turističkom mjestu bave turizmom i ugostiteljstvom – Loris Rak

Puntu operativna obala, Baška u četiri faze

Kod luke Puntat ŽLU Krk prati želje lokalne samouprave. Rekonstrukcija luke najvećeg centra nautičkog turizma na Jadranu započet će uređenjem operativne obale, odnosno izgradnjom gata namijenjenog privezu plovila u povremenom obalnom putničkom prijevozu. Idejni je projekt gotov, a sad smo u fazi izmjene lokacijske dozvole, zaključio je Rak dodavši da je Općina Puntat, baš kao i susjedne joj krčke lokalne samouprave, također voljna sufinancirati dobar dio planiranih zahvata. Isto vrijedi i za PGŽ koja je puntarsku luku odredila kao projekt od velikog značaja za Županiju te time iskazala spremnost za njegovo sufinanciranje, iz vlastita proračuna. Što se tiče luke Baška, imamo izrađene troškovnike za 1. i 4. fazu, dok je u tijeku izrada troškovnika za preostale dvije faze planiranih ulaganja, nakon čega ćemo znati precizne iznose, a o sufinanciranju ćemo zasigurno razgovarati i s ministarstvom nadležnim za pomorstvo.

Na Klanu gledam samo pozitivno – Klana nema mana

Klanu za četiri godine vidim kao općinu punu kulture i gospodarskog razvoja koja zadovoljava sve potrebe svojih mještana. Što se tiče dugoročne vizije Klane, bilo bi dobro da idemo ukorak s vremenom, ali ne u globalizaciju i industrijalizaciju mjesta, nego da ostanemo prepoznatljivi po netaknutoj prirodi i ugodnom životu, kaže Željka Šarčević Grgić, nova načelnica Općine Klana

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Kohabitacija će biti dobra za Klanu

Kao načelnica, nećete imati većinu u Vijeću. Prema dosadašnjim iskustvima u drugim jedinicama lokalne samouprave, to može zakočiti funkcioniranje Općine, ali s druge strane, omogućiti i pluralističku razmjenu ideja u veću transparentnost kod donošenja odluka. Koji scenarij očekujete da će se odigrati u Klani?

– Ne želim uopće razmišljati o tome da mi nećemo surađivati, jer u predizbornoj kampanji svi su tražili promjene. Kad usporedite naše programe, mi imamo puno toga zajedničkog uz mnogo dodirnih točaka. Želimo iste stvari i mislim da tu ne bi trebalo biti problema. Mislim da bi kohabitacija mogla biti dobra za Klanu, jer će postojati mehanizmi dodatne kontrole i neće o svemu odlučivati jedna osoba. U Vijeću su mladi ljudi, sposobni i mislim da mogu donijeti samo nove ideje i oživjeti mjesto.

Željka Šarčević Grgić izabrana je nedavno za načelnicu Klane, kao prva žena, ali i prva predstavnik socijaldemokratske opcije koja je stupila na tu dužnost. Uz izborni program u kojem je najavila svoje ključne planove za sljedeće četiri godine, važan razlog za njen uspjeh bilo je dobro poznavanje svih mještana kroz dugogodišnji rad u javnom i kulturnom sektoru.

Nova ste načelnica, ali ipak imate dobar pregled stanja u općini jer ste dugi niz godina vezani uz općinsku upravu i društvene aktivnosti u Klani. Što smatrate trenutačno najvećim izazovima u razvoju Klane i najvažnijim potrebama i problemima mještana?

– Zaposlena sam u Klani kao savjetnik za društvene djelatnosti od 2006. godine, u Multimedijalnom centru. Kroz ovu ustanovu vidjela sam cijelu sliku života u Klani, jer nama su dolazili svi – od djece predškolske dobi do umirovljenika, tako da sam jako dobro upoznala i ljude i njihove potrebe. Kad radite i živite u istom mjestu imate dvostruku prednost za upoznavanje sredine i života u njoj. U Klani trenutačno postoji puno izazova, a naglasak svakako stavljam na kulturu i događanja u našem mjestu koja su dosad bila praktički nepostojeća, ali i na otvaranje Općine prema građanima i kvalitetnijoj komunikaciji prema javnosti.

Oživljavanje kulture, turizma i investicija

Koji su Vam prioriteti nakon preuzimanja dužnosti, kojim ćete se programima i aktivnostima prvo „pozabaviti“? Koji su projekti

Naglasak svakako stavljam na kulturu i događanja, ali i na otvaranje Općine prema građanima i kvalitetnijoj komunikaciji prema javnosti – Željka Šarčević Grgić

koji bi trebali obilježiti Vaš mandat?

– Budući da sam po struci kulturnjak, profesor hrvatskog i njemačkog jezika, prvenstveno ću se posvetiti oživljavanju kulture u svakom pogledu. Od ponovnog pokretanja općinskog glasila Glasnik na kojem sam radila od 1999. godine do 2012. godine kada je ukinut, obogaćivanja kulturnog programa u svakom pogledu, za sve društvene skupine i ljude svih dobi. Imamo prekrasan kaštel koji je uređen sredstvima EU, a koji je bio dosad potpuno neiskorišten. Već u prvom tjednu nakon preuzimanja dužnosti to se promijenilo jer smo organizirali koncert za Svjetski dan glazbe upravo na tom kaštelu. Od kapitalnih projekata, tu je svakako intenzivan rad na poslovnim zonama. Imamo uređene poslovne zone u kojima je gotova infrastruktura, a treba se jače potruditi na dovođenju novih investitora i poduzetnika. Uz ovaj projekt u gospodarskom smislu, neke od prve stvari koje planiram napraviti su ukidanje odluke kojom su građani financirali katastarsku izmjeru i trošak preseliti na Općinu te pokretanje Turističkog informativnog centra.

Klana je jedna od rijetkih jedinica lokalne samouprave koja nema svoju Turističku zajednicu. Ima li Klana turističkog potencijala, može li napraviti iskorak u ovoj gospodarskoj grani?

– Imamo velike mogućnosti u sektoru turizma. Mi smo netaknuta priroda na razmeđu između Gorskog kotara i mora. Otvara se sve više OPG-ova, sve je više privatnih iznajmljivača, osobito

*Zelenilo i netaknuta priroda
- razvoj turizma bit će jedan
od fokusa rada nove Općinske
uprave*

visokokategoriziranih kuća za odmor, imamo atraktivne prirodne i povijesne resurse, markirane pješačke i biciklističke staze, a nemamo niti Turistički ured, ili Turistički informativni centar gdje bi informacije mogli dobiti posjetitelji Klane, ali i naše stanovništvo koje bi se moglo informirati o europskim i državnim fondovima, natjecanjima u tijeku, poticajima, a koji bi se bavio i privlačenjem turista u naš kraj. Svega smo dvadesetak minuta od mora, što će nam s novom zaobilaznicom biti dodatno skraćeno, i razvoj turizma vidim kao jedan od glavnih fokusa mog rada. Klana je danas poznata po izletničkom turizmu – imamo niz lokaliteta koji su dobro posjećeni, kao što je Gumance ili kućica Rebar, no ljudi dolaze u vlastitom aranžmanu, a nedostaje nam organizirani pristup cijeloj toj djelatnosti. Jedna od želja mi je obnova ugostiteljskog objekta Taverna, u općinskom vlasništvu, koji je trenutno pred legalizacijom. Planiramo ga urediti, dati u najam i vratiti Taverni staru slavu.

Kulturnog života nema i svega nedostaje

Gospodarstvo u Klani je prilično snažno, moglo bi se reći da je Klana jedna od rijetkih jedinica lokalne samouprave koja ima veći broj radnih mjesta od broja stanovnika. Vidite li prostor za daljnji razvoj gospodarstva?

– Nažalost, zbog centralizirane države koja ubire većinu poreznih prihoda od dohotka, nama ostaje malo sredstava iako imamo veliku zaposlenost. U Klani danas posluju neki od najjačih poduzetnika u županiji poput DI Klana, GP Krk, Modern Line, ali i brojni manji gospodarski subjekti. Ipak, sigurna sam da postoji dovoljno prostora za daljnji rast gospodarstva i nova ulaganja.

Veliko iskustvo imate u društvenom i kulturnom

životu u Klani. Kakva je danas kulturna ponuda u Općini?

– Kulturnog života – nema. Nedostaje svega: priredbi, svih programa, koncerata, izdavačke djelatnosti, znanstvenih skupova... Ničega nema i na tome planiram intenzivno raditi, obnoviti Pjevački zbor Matko Laginja, Društvo za povjesnicu, ali i više aplicirati za prema europskim fondovima za obnovu kulturne baštine i provođenje projekata.

Kako Vi osobno doživljavate Klanu i život u ovoj općini? Koje su prednosti, a koji nedostaci?

– Vidim samo pozitivne strane. Život u Rijeci ne može se usporediti s onime što imamo u Klani. Sve neke pogodnosti velikog grada i u Klani su na dohvat ruke – nemamo šoping-centar ili banku, ali blizu su nam Rijeka i Viškovo gdje te potrebe možemo zadovoljiti. S druge strane, imamo mirnu i lijepu općinu u netaknutoj prirodi, a imamo ovdje i vrtić, školu, Multimedijalni centar... Zaista, ne vidim puno nedostataka – Klana nema mana.

Kako vidite Klanu za četiri godine, na kraju Vašeg mandata? A kako za desetak ili petnaestak godina?

– Kad bih ispunila svoj program, mislim da bi Klana poprimila jedan novi karakter i obogatila se u svakom smislu, to je ono što želim vidjeti za četiri godine – općinu punu kulture i gospodarskog razvoja koja zadovoljava sve potrebe svojih mještana. Što se tiče dugoročne vizije Klane, bilo bi dobro da idemo ukorak s vremenom, ali ne u globalizaciju i industrijalizaciju mjesta, nego da ostanemo prepoznatljivi po netaknutoj prirodi i ugodnom životu. ■■

Oživjeti mjesto – centar Klane

*U Klani je veći broj radnih
mjesta od broja stanovnika*

MIPRO skupovi
u Opatiji uvijek su
dinamična mjesta susreta
i razmjene ideja

Između prvog i 40. izdanja MIPRO-a sabralo se praktički svo znanje ICT sektora u Hrvatskoj i susjednim državama, gotovo svaka inovacija bila je prvo predstavljena u Opatiji, a svaki ugledni član akademske zajednice za MIPRO-v zbornik objavio je svoj rad

Doprinos razvoju gospodarstva

Za svoj doprinos razvoju gospodarstva, MIPRO je ove godine nagrađen i godišnjom nagradom Grada Opatije upravo u tom području, a sama organizacija nagradila je pojedince i tvrtke koji su utkali svoj doprinos u stvaranje i razvoj najveće ICT konferencije u ovom dijelu Europe. Nagradu nazvanu "neprocjenjivo" za nemjerljivi doprinos razvoju skupa dobio prof. Petar Biljanović kojeg je predsjednik udruge Miroslav Poljak nazvao "sinonimom za Mipro".

- Bio sam protiv toga da mi se dodijeli neka nagrada, jer sve što sam radio radio sam iz svojih uvjerenja i ljubavi prema ovom događanju. Shvaćam ovo kao nagradu za doprinos razvoju gospodarstva jer upravo ta veza našeg skupa i gospodarstva bila je ono što sam smatrao najvažnijim, kazao je Biljanović.

Zadatak MIPRO-a bio je stvaranje ICT okruženja

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

MIPRO, najvažniji informacijsko-komunikacijski skup u ovoj regiji, doživio je ove godine svoje 40. izdanje, a brojni sudionici iz akademskih, gospodarskih, političkih i društvenih krugova taj su jubilarni rođendan proslavili prisjećajući se njegovih početaka s kraja sedamdesetih godina, ali i gledajući prema budućnosti.

Mjereno metrom pop-kulture, četiri desetljeća i nije tako puno vremena. Te „davne“ 1978. godine u svijetu su se pjevušili hitovi „Stayin’ Alive“ grupe Bee Gees i „Y.M.C.A.“ kostimiranih Village People, a na Opatijskom festivalu pojavio se mladi momak u trapericama i tenisicama i izazvao senzaciju otpjevavši pjesmu „Prva ljubav“ kao frontmen grupe Rani mraz koji će vrlo brzo ostvariti zvjezdanu samostalnu karijeru pod imenom Đorđe Balašević. Svjetskim kinodvoranama harao je „Briljantin“, a domaćim Golikova „Ljubica“.

No, mjereno „binarnim kodom“ odnosno otkucanjima elektronskog srca računala, radi se o – vječnosti. Naime, te 1978. godine preteča interneta – tada vojna mreža ARPANET bio je tek u povojima, a ključni događaj u „IT svijetu“ bilo je pokretanje prvog „BBS sustava“ u Chicagu – programa koji je omogućavao komunikaciju umreženih korisnika računala, odnosno dalekog, vrlo dalekog pretka današnjih sveprisutnih

Ove godine konferencija je pod visokim pokroviteljstvom Vlade RH okupila više od 1.200 sudionika iz oko četrdesetak zemalja svijeta

programa za dopisivanje i „chat“. No, za taj događaj, koji je slavu stekao tek naknadno, tada su znali samo rijetki.

Počeci i prvi kalkulator u Europi

Umrežavanje koje danas dobiva sasvim novu dimenziju kroz „internet stvari“ u ono vrijeme nije bilo prioritet, a svi koji su promišljali o razvoju digitalne i elektronske tehnologije „klanjali“ su se novitetu koji je postao noseći stup buduće informatičke revolucije – mikroprocesoru.

Upravo je toj temi – mikroprocesoru i novostima koje će on donijeti u razvoju gospodarstva bio posvećen ključni „IT“ događaj u Hrvatskoj i čitavoj regiji: prvi skup posvećen informacijskoj

i komunikacijskoj tehnologiji koji se održao u Bujama i Rijeci. Godinu dana kasnije taj je skup preselio je u Opatiju i uzeo ime pod kojim će se na istom mjestu održavati narednih 39 ljeta – MIPRO.

- MIPRO nisu stvarali „vizionari“, već obični ljudi koje često zovemo „šljakeri“. Oni su odlično odradili posao kojeg je trebalo odraditi. Taj posao je bio stvaranje ICT okruženja prvenstveno kroz entuzijazam pojedinaca, bez trošenja velikih društvenih materijalnih sredstava. To je snaga MIPRO-a i razlog zašto je postao vodeći ICT skup u regiji. To je suština priče o MIPRO-u. Nisu ga pokrenule ni stvorile nikakve stručne, društvene i slične strukture kao dio svog rada na realizaciji nekog programa. Nastao je spontano u trenutku kada je za to stvorena društvena potreba i kada su postojali ljudi koji su prepoznali trenutak u kojem se rađa nešto novo i korisno, nešto što nas neće mimoći, prisjetio se Petar Biljanović, predsjednik Međunarodnog organizacijskog odbora MIPRO-a i čovjek koji je dio ovog skupa praktički od njegovih najranijih dana.

MIPRO je nastao isključivo iz potreba industrije, jer 1978. godine tek je krenula prva ozbiljnija primjena mikroprocesora, a među pokretačima su bile tadašnje tehnološke sile bivše države – Digitron, Rade Končar i Iskra, u suradnji s riječkim Društvom strojarских i elektrotehničkih inženjera i tehničara. Ovo područje tada je bilo praktički avangarda tehnološke revolucije – vjerojatno prvi kalkulator proizveden u Europi nastao je početkom sedamdesetih pod imenom db800, pri čemu ono „db“ stoji za Digitron Buje.

Na jednom mjestu svo znanje ICT sektora u Hrvatskoj

- Sam početak Mipro-a bio je obilježen izrazitim entuzijazmom. Danas razgovaramo o mikrobitnim procesorima sa 128 bitova, a prvi procesor koji je izradio Končar imao je 1 bit, a njegova primjena u industriji bila je jedinstvena u svijetu. Ljudi koji su zaslužni za to danas su uglavnom u mirovini, ali ljubav prema ovoj djelatnosti i ovom gradu zadržala je Končar uz Mipro sve ove godine, kazao je predsjednik uprave Končara Darinko Bago, koji je jedan od brojnih podupiratelja ove manifestacije nagrađenih na jubilaranom, 40. izdanju ICT skupa MIPRO održanom u opatijskom hotelu Adriatic.

Između prvog i 40. izdanja MIPRO-a sabralo se praktički svo znanje ICT sektora u Hrvatskoj i susjednim državama, gotovo svaka inovacija bila je prvo predstavljena u Opatiji, a svaki ugledni član akademske zajednice za MIPRO-v zbornik objavio je svoj rad. Ove godine konferencija je okupila više od 1.200 sudionika iz oko četrdesetak zemalja svijeta. Tijekom pet dana održavanja, prezentirano je oko 350 znanstvenih i stručnih radova, održano 12 tematskih savjetovanja te brojni seminari i radionice.

Vlada Republike Hrvatske dala je skupu visoko pokroviteljstvo, a među istaknutim

Petar Biljanović, predsjednik Međunarodnog organizacijskog odbora MIPRO-a

pokroviteljima, uz gradove Rijeku i Opatiju, nalazi se i Primorsko-goranska županija, koja podržava skup od samog početka.

- Primorsko-goranska županija svoj je doprinos napretku digitalnog društva kroz razvoj širokopojasnog pristupa na područjima bez komercijalnog interesa realizirala kroz provedbu projekta e-Županija kojeg smo pokrenuli 2012. godine. Ovim projektom učinili smo iskorak te potaknuli aktivnosti na neophodnoj transformaciji Primorsko-goranske županije u suvremenu, regionalnu elektroničku upravu te uveli mjere za povećanje regionalne konkurentnosti i uključenje stanovništva u informacijsko društvo, kazala je zamjenica župana Marina Medarić.

Put u digitalno društvo

Uloga skupa tijekom sva četiri destljeća postojanja uvijek je ostala jednaka: promicati znanje, povezivati gospodarstvo i akademski sektor te omogućiti kvalitetnu pozornicu na kojoj će se moći predstaviti sve tehnološke inovacije, ali i pratiti svi društveni, gospodarski i znanstveni procesi. Istu ulogu, istaknuo je predsjednik udruge Mipro Miroslav Poljak, imat će u budućnosti.

- Danas su sveprisutni pojmovi poput poslovanja u oblaku, interneta stvari, 5G mreža ili obrade velikih podataka koji se mogu svesti pod zajednički nazivnik digitalne transformacije. Ako prihvatimo tezu da je digitalna transformacija nadogradnja postojećih infrastruktura, onda informacijsko-komunikacijske tehnologije prodiru u sve pore društva i postaju dio naše svakodnevice. Nikad dosad područje koje pokriva Mipro nije bilo više svjetovno. Svjedoci smo da se svijet mijenja brže nego ikada i nije dovoljno biti samo promatrač i pasivni korisnik novih tehnologija, a Mipro je spreman dati svoj doprinos u razumijevanju ovog sveobuhvatnog područja i ovim putem šaljem ponudu svim zainteresiranim stranama da zajednički trasiramo put u digitalno društvo, zaključio je Poljak. ■■

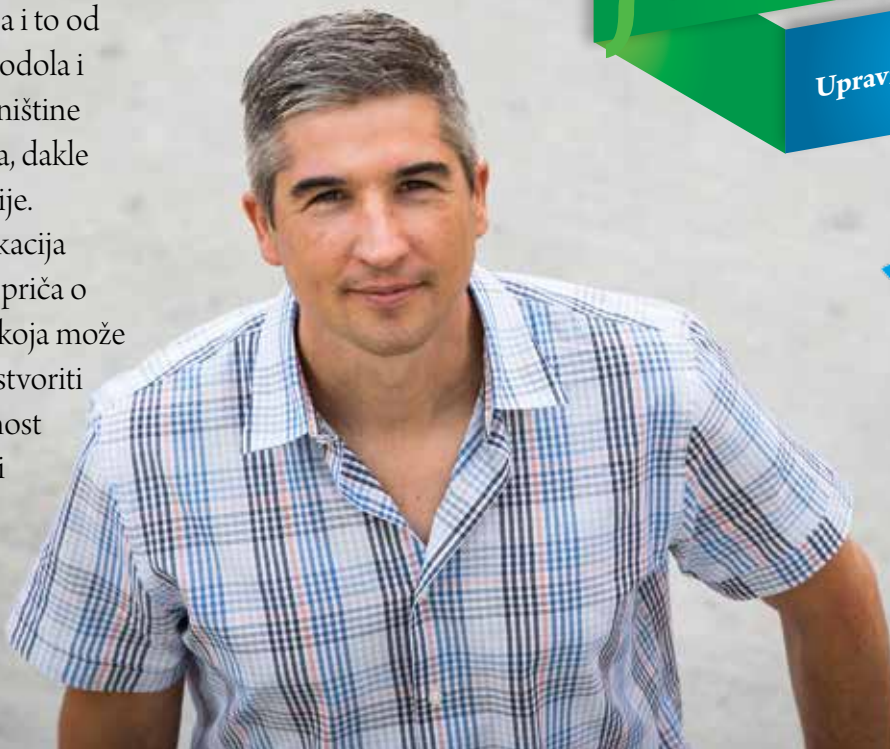
Snaga inovacija

MIPRO godinama prati i izložba na kojoj se predstavljaju inovacije iz ICT sektora, a najzanimljivija inovacija ovogodišnjeg sajma svakako je „pametni bicikl“ pod nazivom Grunner. Radi se o izumu hrvatskog inovatora i poduzetnika Ivana Golubića koji se sa svega 21 godinom upisao u povijest razvoja umjetne inteligencije te osvojio značajna priznanja među kojima se ističe zlatna medalja na 45. Salonu inovacija u Ženevi. Grunner je električni bicikl opremljen računalnim „asistentom“, umjetnom inteligencijom koja pomaže pri upravljanju bicikla, ali i omogućuje „snimanje“ rute – ne samo vizualnog izgleda krajovalika, već i uspona i spustova te otpora i teksture tla – koju je kasnije moguće ponovo odvoziti u vlastitoj sobi, uz pomoć seta za virtualnu stvarnost. Golubić je svoju inovaciju predstavio u društvu partnera Luke Bebana, s kojim je osnovao tvrtku za razvoj umjetne inteligencije s ciljem serijske proizvodnje dodatne opreme koja svaki bicikl može učiniti „pametnim“ poput Grunnera.

Putovima Frankopana jedan je od naših glavnih strateških projekata kojim u zajedničku kulturno-turističku ponudu većemo dvadeset lokacija i to od otoka Krka, Vinodola i Rijeke do Grobništine i Gorskog kotara, dakle veliki dio županije. Tih dvadeset lokacija veže zajednička priča o Frankopanima, koja može privući turiste i stvoriti dodatnu vrijednost turizmu i kulturi

Cilj nam je podići razinu standarda na području kulture u svim krajevima županije
- Valerij Jurešić

među nama

Upravni odjel za kulturu

U novi mandat s velikim sredstvima za velika ulaganja

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio Petar FABIJAN i Arhiva ZIP

Na samom početku novog mandata Upravni odjel za sport, kulturu i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije ima ugovorenih i osiguranih 84 milijuna kuna europskog novca za projekte u kulturi čime je više no utrostručen

proračun PGŽ za kulturu! Naravno, tako velika sredstva znače i velika ulaganja, a kako se do tih novaca došlo i što će se s njima raditi, pojasnio nam je Valerij Jurešić, pročelnik spomenutog Upravnog odjela:

„Najveći dio tih sredstava vezan je uz projekt Putovima Frankopana koji je dio našeg strateškog projekta razvoja mreže kulturnih ruta u PGŽ. Uspješnom kandidacijom za Putove Frankopana mi smo iz strukturnih fondova EU dobili 47,4 milijuna kuna, a ukupna vrijednost projekta je nešto više od 61 milijun kuna. Uz to smo iz drugih izvora financiranja, zajedno s našim ustanovama osigurali oko 23 milijuna kuna pa sad imamo ugovorenih 84 milijuna kuna s kojima krećemo u ovaj novi četverogodišnji mandat. Imamo li na umu da izvorna sredstva PGŽ za kulturu – uključujući ustanove Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja, Prirodoslovni muzej, te ustanovu Ivan Matetić Ronjgov, te s javnim potrebama u kulturi, iznose u četverogodišnjem mandatu oko 40 milijuna kuna, onda je jasno da smo na početku mandata dodavši ovih 84 milijuna kuna utrostručili

Bitan element kulturne rute je kontinuirano istraživanje i valorizacija razdoblja koje kulturna ruta obrađuje – kaštel Drivenik

sredstva za kulturu, a vjerujem da ćemo ih na kraju mandata upeterostručiti i to bez dodatnog angažmana županijskih sredstava, potvrdivši time opravdanost osnivanja našeg odjela.

Putovima Frankopana

Naravno, neće taj novac trošiti samo Upravni odjel, već stvaramo široku mrežu dionika među stručnjacima, ustanovama, TZ-ima, lokalnim samoupravama i drugih koji zajedničkim radom ovim sredstvima oplemenjuju cjelokupan prostor Primorsko-goranske županije. Ne samo objekte kulturno-turističke rute Putovima Frankopana, već i društveni i kulturni život tih sredina te istodobno stvaraju kulturno-turističke atrakcije, odnosno ekonomski probitak za cijeli taj kraj jer će od posjeta turista svi imati koristi. Time nastavljamo sustavan pristup kojim trajno kroz kulturu omogućujemo razvoj tih krajeva na toj kulturnoj ruti, pa čak i šire“, govori Jurešić koji pojašnjavajući osnove projekta Putovima Frankopana kaže:

„Riječ je o najvećem projektu koji se u kulturi dogodio na području Primorsko-goranske županije. Srž projekta je predstaviti dvadeset lokacija vezanih uz čuvenu velikašku obitelj Frankopana, a predstavljanje je zamišljeno tako da se uz povijest upoznaju i karakteristike naše zeleno-plave županije, odnosno da čuvanjem i daljnim proučavanjem povijesti korist donosimo i turizmu našeg kraja, odnosno velikom broju ljudi vezanom uz turizam, od onih koji su u turizmu izravno poput hotelijera i ugostitelja, pa do onih koji proizvode hranu, piće, suvenire... Putovima Frankopana jedan je od naših glavnih strateških projekata kojim u zajedničku kulturno-turističku ponudu većemo dvadeset lokacija i to od otoka Krka, Vinodola i Rijeke do Grobništine i Gorskog kotara, dakle veliki dio županije. Tih dvadeset lokacija veže zajednička priča o Frankopanima, priča koja turiste može privući na više dana i pokazati im kako naš kraj nije samo sunce i more,

već i burna i zanimljiva povijest i kultura. Naravno, za pravo predstavljanje te povijesti i uređenje tih lokacija potrebne su brojne aktivnosti i upravo za njih predviđena su ova sredstva veliki dio kojih će za realizaciju zamišljenih poslova dobiti brojna domaća poduzeća, obrti i institucije.

Kontekst srednjeg i ranog novog vijeka

Primjerice, za kulturnu rutu bitno je obnoviti spomenike pa je do sada, čak i prije no što smo ovaj projekt prijavili na EU fondove, Županija prethodnih godina utrošila velike iznose na obnovu, sanaciju i zaustavljanje propadanja nekih objekata kao što su kašteli u Driveniku i Grobniku. Taj prvi korak dobro je napravljen, ali mnogi od tih objekata još nisu u potpunosti stavljeni u funkciju društvenog, kulturnog i ekonomskog razvoja tih krajeva, odnosno u njima se povremeno održavaju neke priredbe, ali to ni izdaleka ne odgovara njihovim mogućnosti. Stoga, dio spomenutih sredstava namjenjujemo upravo saživljavanju

Prvi interpretacijski centar u probnom je radu u dvorcu Nova Kraljevica

Turistički potentne kulturne rute

- PGŽ već sada ima 13 milijuna noćenja. Privucimo samo dio tih ljudi, onaj koje zanima susret s poviješću i posebnostima našeg kraja, i imat ćemo jako puno gostiju na kulturnim rutama. A da ne govorimo da ta ruta goste privlači stalno, dakle ne samo u doba turističke sezone.

Uz Putove Frankopana na području Primorsko-goranske županije razvijamo još četiri kulturne rute - jednu utemeljenu na Claustru - sustavu obrambenih zidova i kula iz rimskog doba (Rijeka, Jelenje, Kostrena, Klana, Prezid...) na koju većemo cjelokupnu arheološku i antičku baštinu (Apoksiomen, Fulfinum...), zatim ruta vezana uz pomorsku baštinu, ruta nematerijalne kulturne baštine s glagoljicom, iznimnim jezičnim blagom i običajima zeleno-plave županije, te ruta posvećena traumama dvadesetog stoljeća kao svojevrсна škola mira koja spaja Lipu i Kampor, Goli otok i Lukovdol, te druga mjesta na kojima se kulturom može potvrđivati vrijednost mira.

„Kulturne potrebe na području PGŽ vrlo su različite – sama Rijeka s urbanim elementima, obala i otoci s razvijenim turizmom, unutrašnjosti otoka i zaleđe obalnog pojasa, te planinski dio županije, odnosno Gorski kotar. Sve su to zasebnosti u kojima se kultura razvija i prima na različite načine što je sa stajališta našeg Odjela i problem i izazov jer jedinstvenog rješenja za te vrlo raznolike situacije nema, a nama je cilj kao tijelu PGŽ podići razinu standarda na području kulture u svim krajevima županije“, ističe Jurešić.

Ekipe Upravnog odjela za kulturu, tehničku kulturu i sport Primorsko-goranske županije

Trsatska gradina, važna u Franskopanskoj ruti

Uspješna prijava na EU fondove potvrđuje kako je odluka o osnivanju Upravnog odjela za sport, kulturu i tehničku bila opravdana, ističe pročelnik Jurešić, a 84 milijuna kuna do kojih smo došli kandidirajući se na različite EU i domaće natječaje potvrda su ne samo da smo dobro radili, već da imamo i još dosta potencijala za razvoj

objekata s okolinom u kojoj se nalaze, njihovom oživljavanju.

Nadalje, bitan element kulturne rute je kontinuirano istraživanje i valorizacija razdoblja koje kulturna ruta obrađuje. U slučaju rute Putovima Frankopana to je razdoblje srednjeg i ranog novog vijeka, točnije od 12. do 17. stoljeća i to, naravno, povijesnih zbivanja vezanih uz povijest obitelji Frankopana i Zrinskih. To pak znači povezivanje sa znanstvenim i obrazovnim ustanovama kao što su Filozofski fakultet u Rijeci, drugi fakulteti, povijesni instituti i centri, u Hrvatskoj i inozemstvu. Tu smo već odradili dio posla i u planu je objavljivanje zbornika istraživanja pri čemu je vrlo bitno napomenuti kako priču o Frankopanima stalno stavljamo u europski kontekst što je nužno i kako gostima i posjetiteljima iz Europe približili to doba, a istodobno je i temelj za daljnji znanstveni rad jer je cilj svake kulturne rute da živi znatnim dijelom i kroz tzv. kulturno-znanstveni turizam vezan uz tu tematiku. Cilj nam je 2020. godine organizirati veliki kongres o temama tog razdoblja po principima održivog znanstvenog turizma.

Osam interpretacijskih centara

Uz proučavanje povijesti u ovom našem projektu našli smo i mjesta za arheologiju koja će svoje središte imati na Lokvarskom jezeru gdje se u Arheološki centar preuređuje kuća koja je svojedobno služila čuvaru jezera. Aktivnostima tog Centra proučavat će se ne samo razdoblje

Frankopana, već i ranija arheološka razdoblja kako bi se stekla šira i obuhvatnija slika“, govori Jurešić koji posebno ističe način na koji će sve vezano uz Putove Frankopana biti predstavljeno posjetiteljima i turistima:

„Nositelji prezentacije bit će osam takozvanih interpretacijskih centara. Svaki od njih predstavljat će neku temu na razini cjelokupnog projekta, ali i svoje područje kroz različite aktivnosti, od direktnih kontakata s turistima pa do organizacije prezentacijskih priredbi. Prvi takav centar u probnom je radu u Kraljevici gdje se već održavaju lokalna kulturna zbivanja. Uz Kraljevicu takvi centri bit će otvoreni još u Krku, Bribiru, Bakru, na Trsatu, u Grobniku, Čabru i Brodu na Kupu. U tim će centrima raditi kulturni interpretatori koji će surađivati s lokalnom zajednicom, od udruga do prodavača suvenira, ugostitelja, izdavača soba, škola... Oni će interpretirati kulturnu baštinu, razvijati je, predstavljati i stvoriti uvjete da od nje korist imaju svi, a istodobno će svaki posjetitelj daleko dublje i složenije shvatiti ne samo povijest ovog kraja, već i ljude koji tu žive. Štoviše, ostvare li se naši planovi postat ćemo postdiplomski edukacijski centar za interpretatore i to u suradnji s riječkim Sveučilištem, a postoji mogućnost stvaranja međunarodno relevantnog obrazovnog modela za taj obrazovni profil“, najavio je Jurešić koji na upit o rokovima realizacije svih tih ideja kaže:

„Službeno će u ljeto 2018. biti otvoren prvi,

a godinu dana kasnije i posljednji od tih osam centara. Te 2019. godine trebao bi u potpunosti biti gotov i cijeli projekt kako bi u 2020. godini kad Rijeka bude europska prijestolnica kulture sve bilo ponuđeno gostima. Također, do 2020. bit će uređeno sve što treba u dvorcu u Kraljevici koji je središte i početna pozicija cijele ove kulturne rute. Vrlo je važno i to da su u okviru spomenutih sredstava osigurana i sredstva za promociju, kao i sredstva za opremanje udruga žive povijesti koje se uključuju u ovaj projekt. Njih ima i više nego što smo očekivali. Pomoći ćemo im kako bi se opremom odjeće i replika oružja u što većoj mjeri približile tom dobu i uključile u turističke i slične priredbe što će svakako pomoći predstavljanju rute.

Zanimljivo je da ovaj projekt već uvelike prelazi granice naše županije. Primjerice, javila nam se udruga iz Zagreba koja kreira obrazovno-zabavne igre s uživljavanjem u uloge koje bi se odvijale u frankopanskim kaštelima, a u što se uključuju turisti, odnosno članovi udruga i slično“, rekao je Jurešić.

Smisao Odjela

Uspješna prijava na EU fondove potvrđuje kako je odluka o osnivanju Upravnog odjela za sport, kulturu i tehničku bila opravdana, ističe pročelnik Upravnog odjela:

„Podsjećam, Odjel je formiran 2013. godine, a do tog trenutka kultura, tehnička kultura i sport bili su dio Upravnog odjela za obrazovanje

i nisu se mogli razvijati više no, idemo to tako nazvati, administrativno. Župan Komadina je želio poseban odjel u kojem smo započeli rad na cjelovitom razvoju kulturnih i kreativnih industrija. Prvi mandat smo to i radili, a 84 milijuna kuna do kojih smo došli kandidirajući se na različite EU i domaće natječe potvrda su ne samo da smo dobro radili, već da imamo i još dosta potencijala za razvoj.

Taj posao odradilo je osam stalno uposlenih i dvoje privremenih uposlenika. Nas deset pokrivamo kulturu, tehničku kulturu i sport, te tri javne ustanove u kulturi i dva trgovačka društva (GSC d.o.o. i Rijeka 2020 d.o.o.). Naravno, preopterećeni smo, a kako nije logično povećavati broj zaposlenih u upravi, potrebno je stvoriti zasebnu ustanovu u kulturi koja će preuzeti dalje razvoj projekata financiranih iz EU fondova, ali na principima samoodrživosti. Zato vjerujem da ćemo u idućem ciklusu biti još uspješniji“ - govori Jurešić dodajući kako uz njega kao pročelnika u Odjelu za kulturu, tehničku kulturu i sport rade još Hicela Margan (pokriva investicije u EU projektima), Irena Grdinić (sektor komunikacija i razvoja sadržaja u EU projektima), Adriana Jović (financije i izvještavanje na EU projektima), Nikola Jović (prati rad ustanova u kulturi), Sanjin Dragozetić (provodi programe javnih potreba u kulturi), Sandra Stojković Hinić (prati sektore sporta i tehničke kulture), Đani Juras (odjelni pravnik), te kao privremeno zaposleni Maja Nanić i Patricija Sečen. ■■

Prijave novih projekata

U Odjelu žele nastaviti vrlo uspješne kandidature za EU sredstva pa su za programe vezane uz suradnju Italija – Hrvatska prijavili šest novih projekata ukupne vrijednosti 8 milijuna eura: „Znamo da je prolaznost oko 1:10, ali ako bilo što dobijemo dodatno će se pojačati naše mogućnosti u provedbi strateških projekata, a ako i ne dobijemo stvorili smo temelje prijavama na druge natječe. U svakom slučaju stalno radimo na prijavama i kandidaturama jer smatramo da Županija ima izvrsne projekte za financiranje EU sredstvima“, rekao je Jurešić.

„Do kraja godine nužno je oformiti tijelo za osnivanje nove ustanove u kulturi koja će potom preuzeti upravljanje Putevima Frankopana, ali i ostalih kulturnih ruta, pa čak i dijela poslova koje mi kao Odjel sada obavljamo, a nisu poslovi za upravu. Naime, preuzeli smo ulogu apliciranja na fondove i izrade projekata što nije posao Upravnog odjela i to bi trebalo raditi neko drugo tijelo, najbolje nova ustanova u kulturi koja će itekako biti održiva i zarađivati sredstva za svoj rad“, rekao je Jurešić.

Stari gradovi zahtijevaju mnoga ulaganja - Kaštel u Bakru

Drenova

Komunalna ulaganja

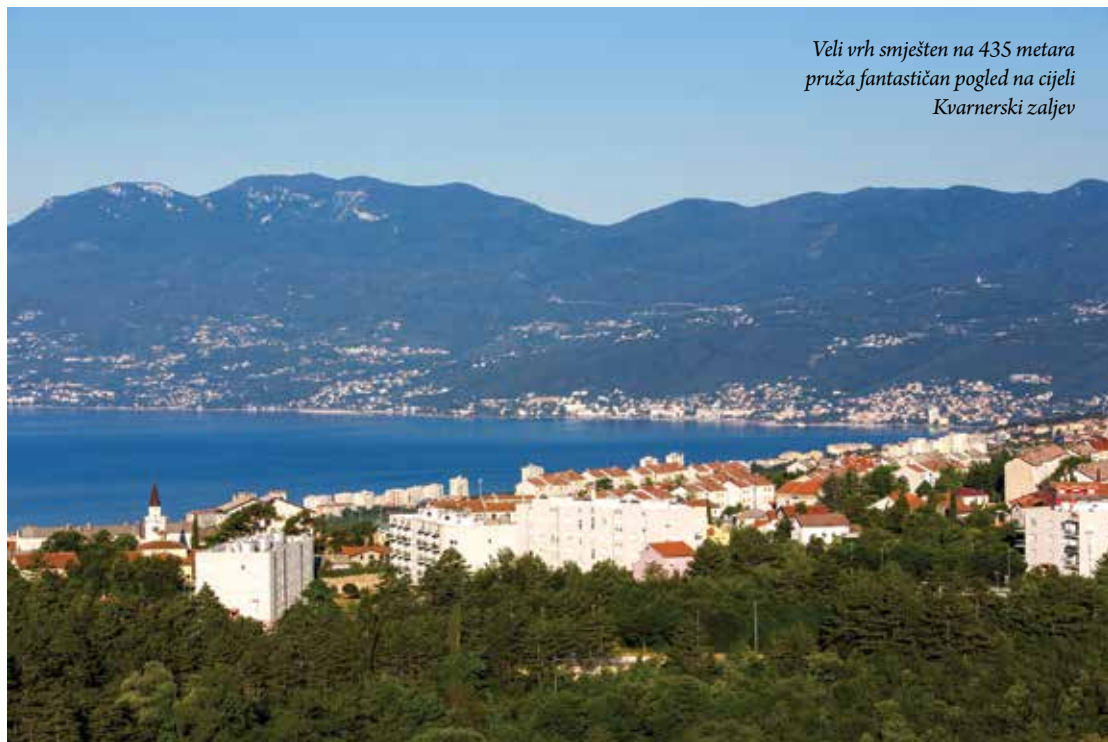
Cvetkov trg, središte Drenove koje je uređeno prije nekoliko godina, jedna je od najvidljivijih investicija u prostor, no u ovom mjesnom odboru često se ulaže u komunalnu infrastrukturu.

- Zadnjih godina doista se ulagalo u Drenovu, obnovljen je između ostalog i Cvetkov trg, mi se trudimo našim sredstvima poboljšati komunalni standard mjesnog odbora, a u budućnosti naglasak želimo staviti na školska sportska igrališta i igrališta za djecu. Dobivamo sredstva komunalnog prioriteta iz gradskog proračuna, ali to nije baš dobro jer znači da Drenova još nije dovoljno dobro komunalno opremljena. Zato se trudimo iz godine u godinu poticati nova ulaganja, uređivati postojeću infrastrukturu i razmišljati o novim iskoracima. Problem nam stvaraju imovinsko-pravni odnosi koji često blokiraju ulaganja, ili ih prolongiraju godinama, stoga smatram da bi i Grad Rijeka mogao više napraviti u rješavanju tog problema, iako je suradnja s gradskim službama inače jako dobra, objašnjava predsjednik Vijeća MO Drenova Damir Popov.

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Petar FABIJAN

Drenova nije samo groblje, ona je puna života, govori predsjednik Vijeća Mjesnog odbora Drenova Damir Popov dok stoji u „epicentru“ te drenovske živosti. Pred crkvom Blažene Djevice Marije Karmelske djeca natjeravaju loptu, a na na susjednom Cvetkovom

trgu, kojeg je obnova prije nekoliko godina, vrijedna oko 2,5 milijuna kuna, pretvorila u centar mjesta dostojan mnogoljudnog naselja poput Drenove, održava se sajam Eko Cvetko. Deseci ljudi pregledavaju štandove proizvođača zdrave hrane i ekoloških namirnica, druže se uz „čakulu“ i sladoled

Veli vrh smješten na 435 metara
pruža fantastičan pogled na cijeli
Kvarnerski zaljev

Predsjednik Vijeća Mjesnog odbora
Drenova Damir Popov

Cvetkov trg, obnovljen prije nekoliko godina, centar je mjesta na kojem se održava sajam Eko Cvetko

Dječja igra

ili „cupkaju“ na vruće ritmove koje vrti poznati DJ i stanovnik Drenove – Smeđi šećer. Scena dostojna uzavrelog središta kakvog malog mediteranskog gradića odigrava se na jednom od najviših dijelova Grada Rijeke, u srcu mjesnog odbora koji je poznat kao „zelena pluća grada“.

– Drenova je dugo vremena bila percipirana kao „riječka spavaonica“, no mjesni odbor se ne samo u ovom mandatu, već i u ranijim mandatima trudi da se to promijeni, a mislim da su promjene vidljive. Puno toga se događa u Drenovi, puno toga možemo pokazati i ponuditi ljudima i sve smo interesantniji posjetiteljima iz svih dijelova grada. Ljudi su glavni pokretač, a u kulturnom i društvenom životu pokrenuli su puno toga. Najviše se to vidi kad su Dani Drenove, to je naša središnja proslava vezana uz zaštitnicu mjesta, Blaženu Djevicu Mariju Karmelsku čiji se blagdan slavi 15. srpnja, tada je tu velik „muving“, puno toga se događa u danima prije tog datuma, puno ljudi dolazi ovdje i naš centralni

trg stalno je pun života, govori Popov nadglasavajući glazbu i žamor.

Najveće riječko naselje

S više od sedam hektara površine, Drenova je najveće riječko naselje, koje se prostire na sjeverozapadnom dijelu grada, na samoj granici s Viškovom i grobničkim općinama. Velik dio tog prostora pokrivaju zelene zone koje su još prije stotinu godina – kako se navodi u knjizi „Drenova – školstvo i povijesni razvoj“ – Mađari proglasili specijalnim prirodnim rezervatom. Bogata vegetacija i planski građene park-šume u kojima se ističu prekrasne bukove šume i danas osvajaju ljubitelje prirode koji se rado uspinju do dva drenovska vrhunca, smještena nedaleko od vreve, prometa i gužve riječkog središta. Veli vrh smješten na 435 metara pruža fantastičan pogled na cijeli Kvarnerski zaljev, a najviši riječki vrh Pleš na 499 metara nadmorske visine otvara horizont na kojem se prostire grobničko polje, grad Grobnik i planine u zaleđu. No velika, zelena i mirna drenovska prostranstva nisu najvažniji dio ovog mjesnog odbora. Jer zajednicu ne čini (samo) prostor, već – ljudi. Njih nešto više od sedam i pol tisuća.

– Imamo puno zelenila i mislim da smo time malo privilegirani u odnosu na ostale dijelove grada. Baš u tom dijelu i radimo programe i aktivnosti kako bismo naglasili tu našu „zelenu notu“ i ekološki pristup. Drenova je i sama dobila naziv po drenu, a ponosan sam i na Udrugu Dren koja promiče

Poznati DJ i stanovnik Drenove – Smeđi šećer

Drenova je doista ugodno mjesto za život, idealno za mlade obitelji i ljude koji vole mir i prirodu, ali ako me pitate što je najveća vrijednost našeg naselja, moram reći da su to njegovi stanovnici. Sve je u ljudima, objašnjava Damir Popov

Stanovi na Drenovi iz programa
poticane stanogradnje

Riječko naselje
Drenova

Velikom zajednicom Drenova je postala u drugoj polovici sedamdesetih godina prošlog stoljeća, ubrzanom stanogradnjom, i sada ima 7 i pol tisuća stanovnika

broj stanovnika i od Drenove stvorila pravi „melting pot“ uz ljude doseljene iz svih dijelova nekadašnje države, koji su se vrlo brzo i lako integrirali u društvo i postali pravi Drenovčani. Među njima je i Robert Grailach, rođen u Beču, koji je danas ponajbolji poznavatelj drenovske povijesti i kulture.

- Oko 1975. je započeta gradnja velikog naselja u Drenovi, u koje sam se i ja doselio 1976. godine. Izgradnjom tog naselja, koje se gradilo u etapama, Drenova je narasla sa tadašnjih 1.200 stanovnika na sadašnjih oko 7.500 ljudi. Kako su se ljudi prilagodili i međusobno složili? Pa, mislim da se to jako dobro

Eko Cvetko

Na tragu drenovske posvećenosti prirodi i ekologiji je i kvartovska tržnica Eko Cvetko, koja je i potaknula trend sličnih priča što se pojavljuju u drugim riječkim kvartovima, ali i susjednim gradovima poput Opatije ili Kastva.

- Eko Cvetko organizira jedna neformalna grupa građana, Grupa solidarne razmjene. Većina članova nam je bila s Drenove, tu smo se organizirali i ovdje smo htjeli imati jednu kvartovsku tržnicu. Cilj je bio omogućiti mještanima lakši pristup zdravim namirnicama, ali i pomoći OPG-ovima da se predstave svojim kupcima. Željeli smo stvoriti malu tržnicu, izvan centra grada, na kojoj će se moći nabaviti prirodno uzgojena zdrava hrana. Eko Cvetko organizira se već četiri godine, jednom mjesečno, od travnja do listopada, u sezoni kada ima više proizvoda. Voljeli bismo da se održava tijekom čitave godine, no nemamo natkrivenog prostora. Nama je namjera bila da je lokalna i ekološki uzgoj, no u Hrvatskoj lokalno uključuje praktički proizvođače iz čitave zemlje, tako da imamo OPG-ove s Pulca, Veprinca, iz Istre, ali i Slavonije i Podravine, pa i Postojne. Ljudi vole dolaziti na Eko Cvetko, posebno domaći, ali imamo i posjetitelje iz ostalih dijelova grada, Opatije, Kastva i drugih mjesta, govori Mia Rizner, jedna od pokretačica GSR Drenova i tržnice na Cvetkovu trgu.

ekologiju i zaštitu autohtonog bilja Drenove. Mi smo obuhvatom najveći mjesni odbor na području Rijeke, na jednom dijelu graničimo s Općinom Viškovo, s gornje strane se prostiremo prema Lopači, a na drugom kraju početak mjesnog odbora označava Streljana. Drenova je doista ugodno mjesto za život, idealno za mlade obitelji i ljude koji vole mir i prirodu, ali ako me pitate što je najveća vrijednost našeg naselja, moram reći da su to njegovi stanovnici. Sve je u ljudima. Imamo puno udruga – Udrugu Dren, Udrugu bez granica, slikarskih udruga i pojedinaca, Dobrovoljno vatrogasno društvo, pjevački zbor, brojne sportske klubove, udruge i aktiviste... Kad imate entuzijaste koji žele nešto dobro napraviti za svoj životni prostor, za svoju zajednicu, realizirati projekte i ideje od velike vrijednosti za širu zajednicu, onda je to doista naša najveća prednost, objašnjava Popov.

Ratovima podijeljena Drenova

Velikom zajednicom Drenova je postala u drugoj polovici sedamdesetih godina prošlog stoljeća, ubrzanom stanogradnjom koja je upeterostručila

Novo groblje na Drenovi i
crkva Svih svetih

Mia Rizner

Udruga Dren i Udruga bez granica odlično surađuju, pa imaju i zajedničko članstvo, a zajedničko im je i bavljenje kulturnim naslijeđem Drenove – radi li se o drenu ili o zanimljivostima iz povijesti naselja. Posebno su ponosni da su se zajedničkim snagama uspjeli prijaviti na natječaj u sklopu projekta EPK 2020 i postati jedno od 27 susjedstava

Rimski ugovor je između dva rata podijelio Drenovu na dva dijela, što je jako utjecalo na život mjesta

poklopilo. Sudeći po meni i po ljudima s kojima se družim, nije tu bilo nikakvih problema. Mene su dobro prihvatili, ali i sve ostale ljude koji su se tu doselili, jer Drenovčani nisu bili isključivi ljudi i nisu se dijelili po principu „mi domaći“ i „vi furešti“. Doista je Drenova jedan veliki „melting pot“, svašta tu ima, i dobro je da je tako, govori Grailach sjedeći u zgradi koja je obilježila život Drenove u dvadesetim i tridesetim godinama prošlog stoljeća. Riječ je o – carinarnici, drenovskoj inačici poznatog berlinskog „Checkpoint Charlie“, odnosno mjesta na kojem se iz tadašnjeg jugoslavenskog teritorija prelazilo na talijanski. Bivša carinarnica danas ima novi život i postala je muzej u kojem je pohranjen velik dio materijalne baštine iz povijesti Drenove, ali i sjećanja samih Drenovčana.

- Između ratova, Drenova je bila podijeljena – Rimski ugovor je postavio granicu ispred ove zgrade i podijelio mjesto na dva dijela. To je jako utjecalo na život mjesta, jer ljudi iz Gornje Drenove, jugoslavenske, koji su radili u tada talijanskoj Rijeci često su ostajali bez posla jer nisu htjeli prihvatiti talijanske uvjete i „cittadinanzu“. Osim toga, Gornja Drenova ostala je bez škole, crkve i groblja – svoje su mrtve pokapali u Sv. Mateju (Viškovu), a neke i na starom groblju. Jedno vrijeme je škola održavana u rodnoj kući Frana Frankovića, oca učiteljstva Istre koji je autor prve početnice i po kojem danas drenovska škola nosi ime. Nakon toga 1929. godine izgrađena je škola koja je izgorila u Drugom svjetskom ratu 1943. godine, govori Grailach.

„Švercerski“ punktovi

Ova podjela „odgovorna“ je za još jedan „dodatak“ lokalnoj mješavini jezika i narodnosti, jer mnogi ljudi kojima su u tom vremenu nasilno ili dobrovoljno promijenjena imena i nacionalnost i danas se osjećaju Talijanima. Imaju i razloga – rodili su se u Italiji, završili su talijanske škole i danas su pripadnici talijanske manjine.

- Ova zgrada i granica ostavile su velik trag u povijesti Drenove, podijelile su naselje, ali i obitelji u kojima je dio zadržao prezime na „i“, a drugi su se pisali sa „ch“. Došlo je i do podjele među ljudima. Tako je jedan stari Drenovčanin govorio kako je njegova teta pričala kako su „oni ljudi čudni, drugačiji“, oni ljudi preko granice, koji su im do jučer bili susjedi. Zanimljivo je kako se mijenja svijest među ljudima, ističe Vesna Lukanović, predsjednica udruge Dren i potpredsjednica Udruge bez granica koje zajednički čine kreativni motor kulturnog i ekološkog aktivizma Drenove.

Na carinarnicu se, međutim, više ne gleda negativno jer mjesto koje je nekad dijelilo Drenovu danas ima suprotnu svrhu – kao zavičajni muzej Drenove ujedinjuje ljude i njihova sjećanja i služi kao „kolektivna memorija“ čitavog naselja.

- Zato se i udruga koja ga vodi zove Udruga bez granica, a želimo govoriti o tome što je granica nekad donosila ljudima. Sudjelovali smo i u europskom projektu „Smuggling Anthologies“ u kojem smo predstavili sjećanja Drenovčana na šverc preko te granice, jer čim postoji granica, to znači da postoje i šverceri. Ljudi su švercali za život – malo šećera, naranči, kave... Naš udio u tom projektu bio je „Nonotova tiramola“ jer je govorio o tome kako su ljudi prelazili preko tiramole s jedne strane Rječine na drugu, na najužem dijelu kanjona. Danas jedan od centralnih izložaka u našem muzeju je velika Google Earth karta Rijeke s ucrtanom granicom, koja je postavljena preko polovice poda jedne sobe, a na kojoj su QR kodovima označene lokacije koje su bile „švercerski punktovi“ i uz pomoć pametnih telefona može se pogledati video-filmove sa sjećanjima ljudi na to razdoblje i njihove anegdote. Iako imamo neke vrlo vrijedne i rijetke eksponate u našem muzeju, on je zamišljen da manje bude „fizički“ muzej, a više da bude

Robert Grailach, rođen u Beču, ponajbolji je poznavatelj drenovske povijesti i kulture

Pjevački zbor

Drenova ima dugu povijest glazbenog izričaja, a kako piše Ive Jardas u svojoj „Kastavštini“, čuvene drenovske sopce Ivana Blažića – Žvanju i Ivana Petrovića-Rapinića redovito je nedjeljom popodne slušao i najveći muzikolog Istre i Kvarnera, Ivan Matetić Ronjgov, kako bi čuo koju novu melodiju, ali i uživao u maestralnom zvuku sopile. Glazbeno naslijeđe danas čuva Pjevački zbor DVD-a Drenova.

- Zbor je osnovan 2006. godine, uz veliku pomoć DVD-a i tadašnjeg predsjednika Iva Oreškovića. Kad sam mu rekao kako bi bilo dobro ponovo pokrenuti zbor, on je predložio da to bude u okviru Dobrovoljnog vatrogasnog društva. Tiskali smo plakate, sastali se, na prvi sastanak došlo je jako puno ljudi koji su bili zainteresirani i to sada ide već 11 godina. Drenova ima dugu povijest glazbenih i vokalnih sastava. Nedugo nakon osnivanja Čitaonice, početkom 20. stoljeća, počeo je raditi Tamburaški sastav Drenovčan, u to doba možda i najbolji u ovim našim prostorima. Nekoliko godina kasnije, 1913. godine počinje se spominjati i osnivanje pjevačkog zbora pa zbarsko pjevanje ima doista dugu tradiciju. Zbor ima kontinuitet uz povremene prekide za Prvi i Drugi svjetski rat, a kasnije i za Domovinski rat nakon čega je sada ponovo aktivan od 2006. godine, ističe Grailach, ujedno i predsjednik zbora.

Pjevački zbor DVD-a Drenova

Fran Franković

Fran Franković, rođen i umro na Drenovi, bio je pedagog i autor prve hrvatske početnice, a ubraja se među najznačajnije prosvjetitelje riječkog područja i Istre, uz svoje generacijske kolege, nositelje istarskog narodnog preporoda Vjekoslava Spinčića, Matka Laginju i Matka Mandića. Franković nije bio politički aktivist, već je svoje djelovanje usmjerio na polje pedagogije, obilježio je razdoblje druge polovice 19. i početak 20. stoljeća, a još za života zbog svojih zasluga nazvan je „ocem učiteljstva Istre“.

Većinu radnog vijeka proveo je u koparskoj Učiteljskoj školi, a 1889. godine izdao je Prvu hrvatsku početnicu. Osnivač je i prvi predsjednik Pučke čitaonice Drenova osnovane 1908. godine, a od 1987. godine njegovo ime nosi osnovna škola u Drenovi.

Riječko naselje
Drenova

Bivša carinarnica postala je muzej u kojem je pohranjen velik dio materijalne baštine iz povijesti Drenove

Jedan od centralnih izložaka u drenovskom muzeju je velika Google Earth karta Rijeke s ucrtanom granicom, na kojoj su QR kodovima označene lokacije koje su bile „švercerski punktovi“

Ivan Cvetko

Rođeni Delničan, Ivan Cvetko jedan je od najzaslužnijih ljudi u povijesti Drenove, čiji je razvoj kao župnik pokrenuo. Osnovao je na Drenovi samostalnu župu, a u župnom uredu okupljao i podučavao drenovsku djecu. Njegovim zalaganjem počela je i izgradnja nove crkve, koja je ponijela ime prema staroj kapelici Gospe Karmelske izgrađene 1628. godine, koja je dvjestotinjak godina kasnije – u Cvetkovo vrijeme – bila u ruševnom stanju. Cvetko je potaknuo i šire opismenijavanje Drenovčana i izgradnju pučke škole koja je dovršena 1852. godine, ali i djelovao prosvjetiteljski na mještane sve do 1870. godine kada je premješten iz Drenove. Njegovo ime danas nosi središnji mjesni trg.

virtualni i posvećen sjećanjima. Tako imamo brojne stare fotografije i dokumente koje smo digitalizirali te tako stvorili važnu bazu podataka o povijesti Drenove i sjećanjima ljudi, govori Lukanović.

Župnik Ivan Cvetko središnja figura razvoja mjesta

Drenovska kolektivna memorija ne dopire do samih početaka naselja na ovom području, jer iako Drenova ne spada među najstarija naselja u Rijeci, njena povijest duga je prema nekim izvorima tri ili četiri stotine godina, ali vjerojatno i više od toga. A najstariji poznati dio Drenove je kapelica Svih Svetih koja je danas dio novog gradskog groblja.

- Teško je reći kako je i kada točno nastala Drenova, o tome nemamo konkretnih podataka. Bilo je tu nekoliko manjih zaselaka – Patersko, Kablari, ovaj središnji dio koji se zvao Drenova... Po nekim izvorima, i Kobler je to pisao, najstariji dio je crkvice Svih Svetih koja se danas nalazi na drenovskom groblju, a izgrađena je vjerojatno 1575. godine. Ako je bila crkva, bilo je tada i života – napravljena je sigurno zbog ljudi, pa možemo računati da Drenova postoji barem četiristo, a možda i blizu petsto godina. Čime su se ljudi tada bavili? Gledao sam nedavno

jedan školski dokument iz 1860. godine, gdje prvi drenovski učitelj Franjo Kukuljan piše popis djece koja su te godine spremna za odlazak uz školu. Uz imena djece navodio je i ime roditelja, i zanimanje. A ta zanimanja su uglavnom – piljar, danas bismo rekli drvosječa, a njih je bilo najviše. Zatim poljodjelja, odnosno seljak, a kao treći – zidar. Ta tri zanimanja jedina se vide u tom popisu od pedesetak djece, pa to može dati vrlo jasan odgovor na pitanje čime su se ljudi bavili u ranim danima Drenove: živjeli su od onoga što je bilo oko njih, dakle šume, od svoje zemlje i od svog fizičkog rada kao zidari, objašnjava Grailach.

Prvi stanovnici Drenove, kako navodi Vilim Štefan u knjizi „Drenova – školstvo i povijesni razvoj“ iz 1987. godine, najvjerojatnije su uglavnom bili drvosječe, dok se zemlja intenzivnije počela obrađivati nakon 1860. godine kada je Austrija objavila da će sva zemlja koju mještani obrade prijeći u njihovo vlasništvo. Razvojem Rijeke razvijala se i Drenova, koja krajem 19. stoljeća polako postaje pravo naselje, s kućnim brojevima i „zaselcima“ nazvanim prema povijesnim imenima naselja na ovom području.

- Našao sam u jednom starom latinskom izvoru da je 1890. godine Drenova imala 495 stanovnika, a to je već solidan broj ljudi. Tada su se još spominjala i pojedinačna naselja – Kablari, Patersko, Grohovo – među njima Drenova kao središnje u kojem je živjelo nešto manje polovice od ukupnog broja stanovnika. Već prije toga, 1836. godine došao je na Drenovu župnik Ivan Cvetko koji je središnja figura razvoja ovog mjesta. Njegovim zalaganjem ubrzo je osnovana i samostalna župa, a zatim sagrađena i današnja crkva. Početkom dvadesetog stoljeća, odnosno 1908. godine osnovana je Pučka čitaonica Drenova koja je izrazito utjecala na kulturni život Drenove i nacionalnu svijest, a pogotovo kasnije kada je uspostavljena granica s Italijom, a čitanica ostala u Kraljevini SHS, odnosno Jugoslaviji. Škola Drenova, koju je isto dao izgraditi Ivan Cvetko, izgrađena je 1852. godine, a u početku je djelovala u polovici današnjeg prostora. Drugi dio nadograđen je 1913. godine, jer očito je bilo više djece i stanovnika, govori Grailach.

Spašavanje drenjule

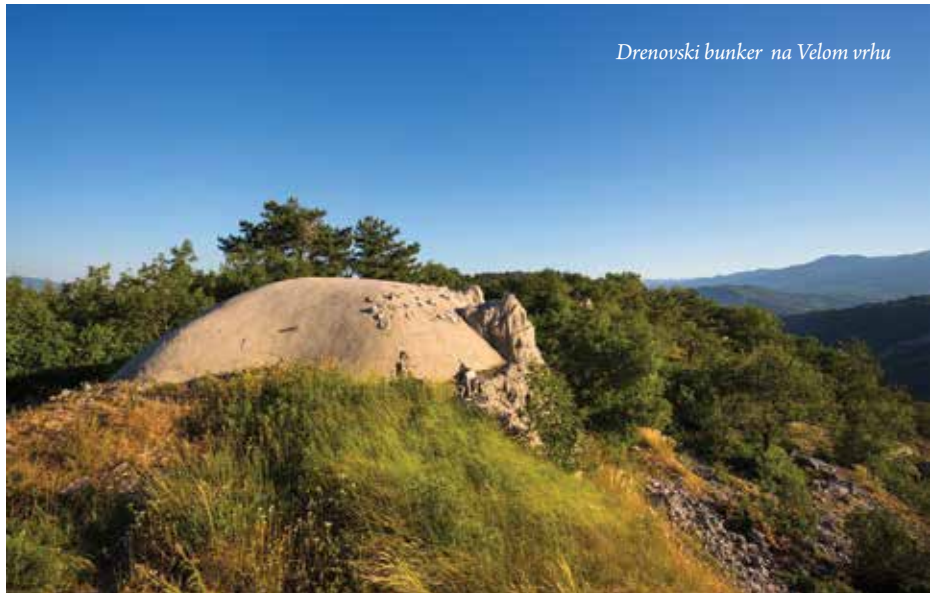
Crkva Svih svetih možda je najstarija „kuća“ na Drenovi, no njen najstariji simbol ima još dužu povijest – radi se o drvetu drenjule, odnosno drenu koji je čitavom mjestu dao ime. Simbol oko kojeg je nastala Drenova, danas ju ponovo ujedinjuje jer se oko projekta udruge Dren okupio velik broj mještana i sve institucije.

- Udruga Dren je osnovana 2011. godine, nakon razmišljanja o tome da se zovemo Drenova, a drenjule nigdje u naselju. To je skromna biljka, koju je urbanizacija istisnula u šumu, stoga smo se organizirali da posadimo drenjulu, jer je ona nas „brendirala“. Ostala sam oduševljena time kako su ljudi dobro reagirali, brzo se povezali i ostvarili prvi projekt – posadili smo devedeset stabala i prije nego što smo formalno registrirani, ali još važnije, uspjeli smo povezati školu, penzionere, vatrogasce, pjevački zbor, sportske udruge, građane... Više od četrdeset volontera je sudjelovalo u akciji, od najmlađih do najstarijih. S vremenom su posađene i dodatne biljke, a danas ima dvadesetak velikih drenjula i osamdesetak manjih grmova koji lijepo uspijevaju u naselju i mještani su ih dobro prihvatili – brinu se o njima, kad su bile velike vrućine vatrogasci su ih zalijevali, a prilikom košnje kad su grmovi bili još sasvim mali i „nevidljivi“ u visokoj travi, mještani su se pobrinuli da ne nastradaju od motornih kosa djelatnika gradske tvrtke koja se brine o uređenju javnih površina. I sa školom imamo izvršnu suradnju. Djevojčica Lucija Žužić napisala je Priču o jednom drenu, a škola je napravila igrokaz, ali i tiskala „dvojezičnu“ bojaniku – na standardnom hrvatskom i domaćem govoru, uz ilustracije koje su napravile druge učenice, nabraja Vesna Lukanović.

Zdravi kao Dren(ova)!

Nekoliko godina kasnije osnovana je Udruga bez granica, a dvije „sestrinske“ udruge pomno brinu o svim aspektima drenovske povijesti i kulture, ali i promišljaju njenu budućnost.

- Udruga Dren i Udruga bez granica odlično

Drenovski bunker na Velom vrhu

Velik dio prostora Drenove pokrivaju zelene zone koje su još prije stotinu godina Mađari proglasili specijalnim prirodnim rezervatom. Bogata vegetacija i planski građene park-šume u kojima se ističu prekrasne bukove šume i danas osvajaju ljubitelje prirode koji se rado uspinju do dva drenovska vrhunca, smještena nedaleko od vreve, prometa i gužve riječkog središta

Vesna Lukanović,
predsjednica udruge Dren

Drenjula i gladni medo

Drenova je svoje ime dobila po drenjuli, biljci koju većina ljudi manje poznaje iz prirode, a više iz kulturne predaje, zahvaljujući izreci – „zdrav kao dren“.

- Dren je šumska vrsta, koja može biti kao stablo do osam metara visine, ali i u obliku grma. To je skromna biljka koja kasno daje plodove iako prva počne cvasti, već od veljače i tad se ističe u šumi svojim žutim cvjetovima. Postoji i jedna priča na Drenovi, o tome kako su životinje hodale ovim područjem i stigle do racvjetale drenjule. Kao najjači, medo je potjerao sve druge životinje i rekao da će se on prvi najesti plodova. No, kako dren kasno rodi, tako je medo ostao gladan, a druge životinje su se najele drugog voća koje je u međuvremenu dalo plod. Dren ima crvene plodove, koji su jako ukusni i pogodni za prerađivanje jer se od njih mogu raditi pekmezi, rakije, čajevi, a drvo drene je tako čvrsto da se nekad koristilo za proizvodnju oruđa, pa tu treba tražiti i porijeklo izreke, objašnjava predsjednica udruge Dren Vesna Lukanović.

naši i vaši

Andreas Madejski,
Opatijac iz Beča

Andreas Madejski:
Ured mi je 100 metara
od mora, mogu i sina
u 15 sati pokupiti u
vrtiću, a u 15.05 biti
na kupanju. To ne bih
mogao u Beču...

Najviše mi fali ukusan pohani Wiener Schnitzel

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ i Arhiva ZIP

Noćni život

Opatija je, kaže Madejski, i dalje poseban pojam u Austriji i jako poznata destinacija ne samo kod starijih ljudi, već i kod mlađih generacija. Prema njegovim riječima, posljednjih godina Opatija je dodatno podignula kvalitetu svog turizma, no još bi bolje moglo biti da se obogati noćni život.

- Ja se sjećam vremena kad sam dolazio u Lovran i Opatiju, tu je bilo sve disko do diskokluba. Jak je bio noćni život. Mislim da to nedostaje. Kod nas u agenciju dolazili su mladi ljudi, dobri potrošači koji su ostavljali puno novca u Opatiji, a danas u potrazi za zabavom odlaze u druga mjesta, ističe Madejski, kazavši da se promjene ipak vide i da vjeruje da će Opatija uskoro ponovo nuditi dobar noćni provod svojim gostima.

Wiener Schnitzel. Jedino je to što Andreasu Madejskom nakon gotovo petnaest godina života i rada u Opatiji i Lovranu nedostaje iz rodnog Beča, pa u sekundi ima spreman odgovor na očekivano pitanje: bečki odrezak.

- Beč nije tako daleko, s obitelji često putujem u Austriju, a moji prijatelji i obitelj rado dolaze na Opatijsku rivijeru tako da sam sa svima u stalnom kontaktu, pa mi ne nedostaju ljudi. Volim ja čevapčiče, škampe i ribu, sviđa mi se hrvatska kuhinja, ali obožavam pohano. To je ono što mi najviše fali ovdje, ukusan pohani Wiener Schnitzel. Može se i u Hrvatskoj pojesti dobar bečki odrezak, pa i moja punica, koja je kuharica, izvrsno ih priprema, ali još uvijek to nije – to. Jednako kao što u Austriji ne jedem čevapčiče jer nemaju isti ukus kao ovdje, tako u Beču pohano ima poseban okus. Uvijek se udebljam nekoliko kilograma kad tjedan dana boravim tamo, kaže mladi poduzetnik koji je uz Opatijsku rivijeru vezan praktički od rođenja.

Na „austrijskom moru“ s vremenom je stekao prijatelje, ostvario dugogodišnje odnose s domaćim stanovništvom, a na koncu i upoznao svoju suprugu. Ljubav njegovih roditelja prema Lovranu i Opatiji dovela ga je u ovaj kraj, a ljubav prema djevojci iz Kraja ga je zadržala.

Turistička agencija za privatni smještaj

- Prvi put sam u Opatiju došao s tri mjeseca. Moji roditelji su svake godine dolazili u Lovran, u Austriji je to bila oduvijek „klasika“ – preko ljeta uzmeš auto i voziš za Jugoslaviju, u Opatiju.

Godišnje mjesec dana smo bili u Lovranu, u hotelu Park, a tijekom tih godina upoznao sam ljude s kojima sam još i danas prijatelj. Nastavio sam dolaziti i kasnije, a prije sedamnaest godina upoznao sam svoju današnju suprugu. Prve dvije godine živjeli smo zimi u Beču, a ljeti u Opatiji, no kad smo pokrenuli turističku agenciju odlučili smo se za stalno vratiti ovdje, govori Madejski na odličnom hrvatskom, tek uz primjetan njemački naglasak, ističući kako mu je kod učenja našeg jezika najteža bila – gramatika.

Ljepote područja u kojima uživa još od najranijih dana sada otkriva svojim sunarodnjacima, zahvaljujući turističkoj agenciji Kvarner Touristik koja se u petanaestak godina rada etablirala kao jedna od vodećih opatijskih agencija za „punjenje“ privatnog smještaja. Globalne promjene ostavile su traga i na agencijskom poslovanju, zbog servisa kao što su AirBnB ili Booking.com, pa se i Kvarner Touristik iz svog ureda u centru Opatije u kojem je djelovao desetljeće i pol ove godine preselio u „virtualne vode“ i kao internetska agencija nastavio povezivati Austrijance s Opatijom, Lovranom i čitavom rivijerom.

- Kad sam došao u Hrvatsku, bila je to velika promjena. Doduše, znao sam ljude i prijatelje, ali nisam znao jezik, nisam znao ništa o poslovanju u Hrvatskoj, a, osim toga, nikad do tada nisam radio u turističkoj agenciji. Krenuo sam u to, zapravo, spontano – poznanici iz Austrije često su me zvali da im dogovorim neki smještaj u Opatiji,

da im pronađem kvalitetnu sobu i, malo-pomalo, shvatio sam da to može biti moj posao. Odlučio sam otvoriti agenciju, moja supruga se vrlo brzo složila i otvorili smo ured u centru Opatije. Postali smo brzo najjača agencija za privatni smještaj i punili sve od Matulja do Mošćeničke Drage, a to je lijep posao – lijepo mi je raditi i s hrvatskim ljudima, ali i s Austrijancima, objašnjava Madejski.

U Hrvatskoj su svi opušteni

Autor ovog razgovora, koji je na dogovoreni termin zakasnio desetak minuta, na „vlastitu štetu“ postavio je pitanje koja je najveća razlika u poslovanju između Austrije i Hrvatske na koju se Madejski morao priviknuti.

- Kašnjenje. U Hrvatskoj je lijepi mentalitet, svi ste opušteni, ali ništa nije na vrijeme. U Austriji, ako kažeš u 13 sati, onda su svi tu do 13 sati. A ovdje... Kad sam otvarao firmu, moj advokat koji mi je pomogao – Hrvat koji je živio u Frankfurtu i govorio čisti njemački – također nije pobjegao od tih navika. Dogovorili bismo se za jedan dan, a on bi došao drugog dana, ili poslijepodne umjesto ujutro... Tako da sam odmah naučio da kašnjenje od sat, dva nije neki veliki problem. Drugačije je ovdje, ali sve funkcionira, nema nekih problema. Ja i dalje pokušavam raditi na svoj način – dolazim u dogovoreno vrijeme, račune plaćam u rokovima, ali ne očekujem da ću promijeniti druge. Zadovoljan sam životom i poslom ovdje, radimo s malim iznajmljivačima i velikim hotelskim lancima i sve lijepo funkcionira. Sve radim sam – supruga se više bavi papirologijom i računima, a ja dogovorima. Svi respektiraju moj hrvatski, sa svima normalno komuniciram. Uvijek kažem, ako sve završi dobro, onda je i moj hrvatski dobar. Ispočetka je svima bilo čudno malo, ali priviknuli su se na mene, kaže Madejski, istaknuvši kako je njegovo poznavanje engleskog i njemačkog odlično došlo u turističkom poslovanju, posebice s gostima iz Austrije koji mu rado poklanjaju povjerenje.

Posljednjih godina pokrenuo je i časopis Enjoy Riviera Opatija za turiste koji se tiska u šest tisuća primjeraka i besplatno dijeli posjetiteljima kako bi ih informirao o događanjima i ponudama u gradu.

Jubilarni Bečki bal

Osim što je dovodi Austrijance na Opatijsku rivijeru, ovaj je Bečanin odlučio dovesti i austrijsku „atmosferu“ u ove krajeve pa pokušava svoj rodni grad i Opatiju povezati i čvrstim kulturnim vezama – jedna od takvih veza je Bečki bal koji se u njegovoj organizaciji održava već punih deset godina.

- Ove godine imat ćemo jubilarne, 10. Bečki bal u Opatiji. Po pravilima, Bečki bal može se osim u Austriji održavati samo u glavnim gradovima i to po strogim ugovornim odredbama. Međutim, ja sam bio uporan i dosađivao jednoj gospođi iz Grada Beča, uvjeravao je da Opatija i Austrija imaju duge povijesne i kulturne veze – od Franza

Josepha do K.u.K. – a kad je došla u Opatiju i prvi put vidjela Kristalnu dvoranu, odmah je pristala. Posljednjih godina u organizaciju se uključio i Grad Opatija s kojim imamo kvalitetan odnos, a mislim da iz godine u godinu ta manifestacija sve više raste i sve je kvalitetnija. Posjećuju je i brojni Austrijanci, gotovo polovica gostiju je iz Austrije, a među njima su ministri, gradonačelnici, veleposlanici, govori Madejski, koji sedam godina organizira i Bečki tjedan u Opatiji. U predstavljanje kulture Grada Beča – glazbe, umjetnosti i gastronomije – s vremenom su se uključile i brojne gradske institucije, ali i turistički sektor pa ova manifestacija u tjedan dana donosi velik broj kvalitetnih događanja. Uz Bečki bal u Opatiji, ove godine prvi puta je Madejski organizirao i Bečki bal u Zagrebu, pa je tako Hrvatska postala gotovo jedina zemlja koja ima ovu prestižnu manifestaciju u dva grada.

- Još jedan projekt u kojem sam pokušao spojiti Beč i Opatiju je Adventski sajam, odnosno božićni program po kojem je Beč poznat, a koji u Opatiji sve više raste i napreduje. Krenuli smo polako, a sada je to manifestacija koja je odlično prihvaćena i kod izlagača i kod posjetitelja, tako da jedva čekam zimu, ističe Madejski, koji ima samo pozitivna poslovna iskustva u Hrvatskoj, pa kaže da mu i veleposlanici govore da je jedan od rijetkih austrijskih poslovnih ljudi koji se nije žalio na probleme poslovanja u Hrvatskoj. Štoviše, kaže kako mu je s malom agencijom vjerojatno lakše bilo uspjeti u poslu u Opatiji nego u Beču.

- Nismo dvojili između Opatije i Beča, oduvijek smo znali da ćemo živjeti i raditi ovdje. Čak i u nekim težim godinama nismo razmišljali da se preselimo. Ovdje mi se sviđa drugačija radna atmosfera, mogu sam prilagođavati radno vrijeme, ali i opuštenije je. Ured mi je bio 100 metara od mora, a mogu i sina u 15 sati pokupiti u vrtiću, a u 15.05 biti na kupanju. To ne bih mogao u Beču, iako je i Beč jako lijep i ima svojih prednosti, zaključuje Madejski. ■■

Andreas je bio uporan i uspio je u Opatiju dovesti Bečki bal

Odmah sam naučio da kašnjenje od sat, dva nije neki veliki problem. Ipak sve funkcionira, ali ja i dalje pokušavam raditi na svoj način – dolazim u dogovoreno vrijeme, račune plaćam u rokovima, ali ne očekujem da ću promijeniti druge. Zadovoljan sam životom i poslom ovdje, kaže bečki Opatijac Andreas Madejski

Beč kao Zoo

Moj sin Lukas ima dvije godine, a paralelno uči govoriti i njemački i hrvatski. Sa mnom razgovara na njemačkom, s mamom na hrvatskom, a vrlo brzo se prebacuje s jednog jezika na drugi. Kad dođe u Beč onda shvati da ga nitko ne razumije na hrvatskom i odmah skoči na njemački, a ovdje obrnuto. Jako voli putovati, voli ići u Beč, a misli da riječ Beč znači zoološki vrt. Naime, uvijek kad dođemo u Beč idemo u Schönerbrunn, pogledamo životinje i to mu se jako sviđa. Tako je zadnji put kad smo došli u grad pitao kada idemo u Beč, a mi smo mu odgovorili da već jesmo u Beču. On je kazao: „Ako je to Beč, a gdje su slonovi?“.

Novalja

Spomenik
tradiciji

Partijaneri, startupovi, agroturizam,

Partijaneri se okupljaju u Papayi, Aquariusu ili Kalypsu... Englezi, Australci ili Amerikanci, svejedno

Novalja danas nije, ili ne želi biti, samo GPS oznaka za party destinaciju. Aktivni odmor, arheološki turizam, tradicijske vrijednosti i kulturni turizam, hoteli s najmanje četiri zvjezdice, Lunjski maslinici i agroturizam, maslinovo ulje i sirevi, EU projekti i moderni poduzetnički inkubator sa startupovima - pojmovi su kojima barataju u Novalji

Napisao: Kažimir ŠKRBIĆ
Snimio: Stipe SURAC

U rano jutro uz klubove na Zrću bauljaju ostaci partijanera. Papaya, Aquarius ili Kalypso. Englezi, Australci ili Amerikanci, svejedno. Vrelo je kao da je vrhunac sezone, iako je tek sredina lipnja. Još nema ozbiljnih dnevnih gužvi kao u srpnju ili kolovozu, ali uz pomoć DJ-eva pomalo buja noćni život još od početka lipnja. Priča mi zaposlenica u ljekarni u Novalji kako joj je privlačna Britanka došla ko od majke rođena niti minut nakon što je otključala vrata i

otvorila biznis. Treba joj nešto za glavu, tutnji od sinočnjeg provoda – traži mlada partijanerica nešto za oporavak. Račun je dvadeset i nešto kuna, Britanka plaća dvjesto i skulirano odbija uzeti ostatak. „Oh, it's OK“ – kaže, ne misleći pritom isto što i legendarna Miss Fani Čapalija u Sun Cityju prije kvarat stoljeća.

Tridesetak kilometara dalje na samoj punti otoka Paga, u Lunu, tišinu i ambijent drevnih maslinika

Na posao antičkim tunelom

Gradski muzej u Novalji mjesto je koje svaki poštenu turist ili posjetitelj ne smije zaobići. Odmah nakon ulaza u Muzej, stepeništem „nizvodno“, može se vidjeti i doživjeti Talijanova buža ili jedinstveni i spektakularni antički podzemni vodovod u živom kamenu dužine kilometar i 42 metra s devet ventilacijskih otvora, takozvanih odiha ili odušnika. Najveći u svijetu postoji u Iranu pokraj grada Zrača i dugačak je 71 kilometar i star više od tri tisuće godina, a grčki na otoku Samosu iz 6. stoljeća stare ere dužine nešto veće od jednog kilometra još Herodot naziva svjetskim čudom. Talijanski pokraj Rima u dužini 6,3 kilometra s čak 40 odušnika potječe iz sredine 1. stoljeća stare ere, kao i vodovod kod jezera Nemi koji u približnoj dužini 1,5 kilometar nema niti jedan odušnik. Pretpostavlja se kako je podzemni akvedukt u Novalji bio povezan s dionicom nadzemnog akvedukta Kolan – Novaljsko polje u dužini od osam kilometra tvoreći jedinstveni vodovodni sustav. Drugi krak akvedukta išao je prema naselju Caska. Iako se drži kako su vodovod izgradili inženjeri Rima, arheologinja Irena Radić Rossi sa Sveučilišta u Zadru uvjerenija je kako su prvi vodoopskrbni sistem na brdu podignuli lokalni Iliri. Kako bilo...

„Ja mogu na posao doći tunelom“, kaže nam ravnateljica Muzeja Vesna Denona u čijem se vrtu nalaze prva dva odiha.

i druge priče

ne remeti ni razmetljiva obiteljska skupina domaćih turista koji se interesiraju može li se od smilja napraviti rakija. Kupuju ulaznice i ulaze u Vrtove lunjskih maslina, голу i gotovo mitsku prsluku postanja koju na oko 300 hektara ukrašava najmanje tisuću tisućljetnih maslina. Neke su stare i više, čak tisuću i šesto ili dvije tisuće godine – upućuje nas službenica Vrtova u razgledavanje drevne mediteranske kulture. Nitko zapravo točno ne zna koliko ih ima. Na cijelom području Luna na oko 1.300 hektara ima ih približno 80 tisuća, a kako i one najstarije još uvijek daju plodove, turisti ih obožavaju fotografirati ili raditi selfije uz maslinskog Metuzalema od dvije tisuće godina, i to je za Vrtove i turiste jedino bitno.

Gospićke registracije

Negdje između ovih krajnosti na sjeverozapadnom dijelu otoka i na 44. stupnju geografske širine smjestila se Novalja, grad s 3.600 stanovnika i deset naselja, drugi po veličini na Pagu i najveći koji pripada Ličko-senjskoj županiji. U Novalji se koriste gospićke registracije, dok je južni dio otoka zahvaljujući buntu početkom 1990-ih zadržao povijesnu i prostornu povezanost sa Zadrom, a time i registrarske oznake.

Unatoč ovim administrativnim i registrarskim razlikama, priča je za Pag i Novalju ista: jedni i drugi u novom mileniju pokušavaju živjeti od turizma, iako se čini da u Novalji to rade uspješnije. Ako ništa drugo, imaju partijanere s početka priče koju su Novalju pretvorili u svjetski relevantnu turističku i partijansku destinaciju. No, kao i uvijek, to je samo jedna strana medalje.

Novalja danas nije, ili ne želi biti, samo GPS

Demografski još nismo dohvatili Krk i Mali Lošinj ali smo blizu njih - gradonačelnik Novalje Ante Dabo

oznaka za party destinaciju. Aktivni odmor, arheološki turizam, tradicijske vrijednosti i u širem značenju kulturni turizam, potom hoteli s najmanje četiri zvjezdice, Lunjski maslinici i agroturizam, maslinovo ulje i sirevi, EU projekti i moderni poduzetnički inkubator sa startupovima – pojmovi su kojima u značenju i sadržaju barata gradonačelnik Novalje Ante Dabo. Odradio je, kaže, jedan krnji mandat s dosta uspjeha s obzirom na okolnosti, pa u novom mandatu ovaj nezavisni političar želi napraviti značajan iskorak. To je ujedno i prilika da se Novalja kao centar sjevernog dijela otoka Paga promovira i u destinaciju poželjnog života.

Drevni partijaneri

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine Novalja je imala oko 3.300 žitelja, a deset godina kasnije ima 10 posto više s oko 40 ili 50 tisuća ljudi koji u samom gradu i okolici borave tijekom ljetne sezone. Naslućuje se to već sada: u obilasku grada, kafića, barova i restorana dominira kontinentalni purgerski, puno je manje mekšeg novaljskog. Tako su i neki gradski restorani ili snekovi, uvjerava me

konobar iz Zagreba, poznatiji po biftecima nego po ribljim specijalitetima.

No, Novalja se nije otuđila od svog autohtonog stanovništva. Vire iz starih kuća u samom centru s ponudom domaćih sireva koji su u susjednom Kolanu dosegli svjetsku tržišnu vrijednost; prepoznatljivih i jedinstvenih čipki, paške janjetine, maslinovog ulja ili eteričnih ulja od smilja i drugog bilja. Sve je u Novalji vrijednost koja se mjeri nekom drevnom vještinom, znanjem, tradicijom i naslijeđem. Tako uz restoran s ponudom bifteka izvire monumentalna gradska ranokršćanska bazilika iz 5. stoljeća. Kao znamenitost, nije

Paška čipka

Na autohtonih tri i pol tisuće, u Novalju ljeti pristigne još 40 ili 50 tisuća ljudi koji u samom gradu i okolici borave tijekom ljetne sezone

jedina. Na ovom je području djelovala značajna starokršćanska zajednica koja je od 4. do 7. stoljeća izgradila brojne sakralne građevine, pa se osim gradske bazilike u Novalji ponose i grobljanskim crkvama na Jazu i kod Punta mira u Gaju. Ponose se i antičkim vodonosnim tunelom

isklesanim u živom kamenu ispod brda Figurica koji se ne bez suptilne poruge naziva Talijanova buža, kao i arheološkim bogatstvom pohranjenim u Gradskom muzeju Novalja. Život je u ta davna vremena, baš kao i sada, bio sveprisutan na tlu kojim su koračali neki drevni partijaneri. Liburni, Rimljani ili Hrvati, svejedno.

Ovdje se može uspjeti

Blagi rast stanovništva u Novalji unazad deset godina za paške, druge otočne i, uopće, poražavajuće hrvatske demografske prilike – znači stabilnost i mogućnost planiranja životnih prilika. Svjedoči o tomu i broj djece u novaljskoj osnovnoj školi koji se standardno i stabilno kreće od 350 do 370 učenika, kao i stalna potreba za radnom snagom te realna mogućnost zapošljavanja ili pokretanja biznisa. Gospodarski pokazatelji su dobri: Novalja ima 350 obrtnika i 50 trgovačkih društava ne računajući OPG-ove i male obrte registrirane kao iznajmljivače. Ima i lokalnu samoupravu s proračunom od 40 milijuna kuna, od čega je čak 18 milijuna namijenjeno razvojnim programima.

„Imamo, također, i veći broj mladih obitelji iz kontinentalnog dijela Hrvatske koje se trajno nastanjuju u Novalji. Ovdje se može uspjeti“,

U posljednje tri godine Grad je dodijelio oko 1,5 milijuna bespovratnih kuna deficitarnom poduzetništvu, uglavnom OPG-ovcima, kako bi se učvrstila veze poljoprivrede i turizma, odnosno potaknuo razvoj drukčijeg turističkog proizvoda

Novalja pripada Ličko-senjskoj županiji a koriste gospičke registracije

Čuvena
plaža Zrće

Drevni Lunjski maslinik

Tisućljetni maslinik na poluotoku Lun ima po procjenama više od tisuću stabala starijih od tisuću godina, pa je kao raritetni spomenik agrokulture od predpristupnih fondova EU dobio sredstva u vrijednosti 600 tisuća eura, odnosno 450 tisuća bespovratno. Napravljeno je sedam kilometara makadamskih cesta kroz dotad netaknuti maslinik, recepcija za posjetitelje i turistički vlak za razgledavanje, a u drugoj fazi projekta dotjerane su stare lokve i pojilišta te amfiteatar kao prirodna pozornica za kulturni ljetni program Grada Novalje prošaran koncertima klasične glazbe. Krajolik koji odiše drevnošću i mitskim ugođajem prohujalih tisućljeća zaživio je posljednjih godina kao turistička vrijednost, pa će se u trećoj fazi urediti Luka Tovarnele kako bi operativna obala mogla primiti do tri turistička broda s izletnicima. Jasno je kako svi brodari koji prevoze izletnike na Novalju i Pag imaju pod obavezno razgledavanje Lunjskog maslinika.

On se nalazi uglavnom na privatnom zemljištu s tek nešto državnog i gradskog zemljišta, i to na više od 300 hektara. Prva faza uređenja uspjela je dohvatiti tek oko dvadesetak hektara na kojima žive najstariji primjerci maslina procijenjeni čak i na dvije tisuće godina starosti. Surov ambijent kamenjara, govore stručnjaci, ograničava širenje stabla na jedan milimetar godišnje pa se tako i procjenjuje starost. Samonikle divlje masline domaće stanovništvo dobilo je polovicom 18. stoljeća na korištenje od Beča i potom ih je kalemilo ili cijepilo domaćom sortom oblica otpornom na niske temperature, sušu i rak masline. U početku taj samonikli simbol Mediterana izgleda poput malog grma, zimzelenog bonsajja kojega dotjeruje i frizira ovca, pa je za njegov rast do debla obujma četiri metra i prepoznatljivog kvrgavog, nepravilnog i razgranatog stabla zaista dug put od tisuću godina.

Iz tih je razloga domaće stanovništvo izrazito ponosno na maslinik, pa su česti slučajevi kako se privatni vlasnici zemljišta ili nekretnina ujedno ne smatraju i vlasnicima maslina. Drugim riječima, privatni vlasnik zemljišta temeljem drevnih običaja uglavnom poštuje izuzetost maslina iz ovog prava.

govori gradonačelnik Dabo. U usporedbi s Novaljom od prije 60-70 godina kada je školska generacija brojila 60-ak djece, ili čak i 104 učenika – kao generacija rođena davne 1928. godine! – te trenda postupnog pada broja učenika do 20-25 djece 1970-ih, današnjih 40-ak učenika u generaciji zadovoljavajuća je brojka koja govori o demografskoj stabilnosti i blagom rastu. Ova dva pokazatelja stabilnosti, ekonomski i demografski, čine Novalju vrlo vitalnom pa je Dabo uspoređuje s najrazvijenijim otočnim sredinama poput Krka ili Malog Lošinja.

„Nismo ih još uvijek dohvatili, ali smo blizu njih“, tvrdi uz opasku kako je riječ o ranjivom gospodarstvu koje je uglavnom naslonjeno na turizam:

„To je opasno, pa nastojimo pronaći put kako

Tatoo – u Novalji je 350 obrtnika i 50 trgovačkih društava ne računajući OPG-ove i male obrte registrirane kao iznajmljivače

Novalja je protekle godine ostvarila 220 tisuća dolazaka i 1,43 milijuna turističkih noćenja, što je zaista golema brojka. No, predstavlja li ona željenu kvalitetu i koliki je realni gospodarski efekt za lokalno stanovništvo – sasvim je drugo pitanje

Sirevi iz Kolana

gospodarstvo postaviti na čvršće noge. Nije dobro ovisiti o turizmu u tolikoj mjeri, pa je zadatak javne vlasti, njezinih društava i ustanova da uspostavi dvosmjernu komunikaciju s realnim sektorom kako bi pomogli malom gospodarstveniku“.

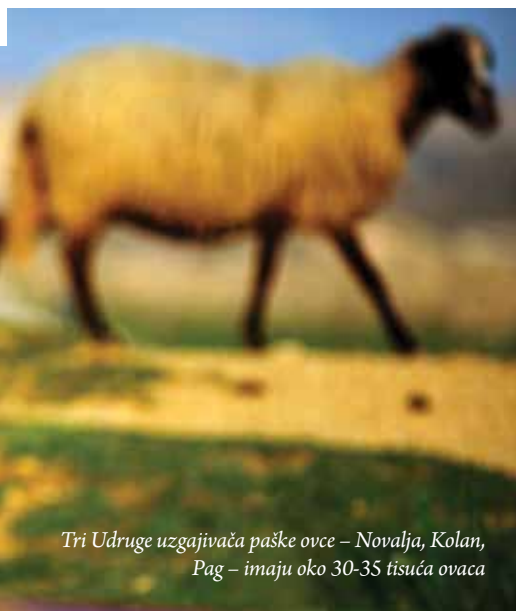
Grad je poput dobrog vjetrova u leđa

Novalja je poduzela neke korake: u posljednje tri godine Grad je dodijelio oko 1,5 milijuna bespovratnih kuna deficitarnom poduzetništvu, uglavnom OPG-ovcima, kako bi se učvrstila veza poljoprivrede i turizma, odnosno potaknuo razvoj drukčijeg turističkog proizvoda. Drugi pravac djelovanja traži se kroz kreiranje poduzetničkog inkubatora, kandidiranog kao projekt za EU sredstva, koji u sebi sadrži 16 poslovnih jedinica. Unutar inkubatora svaki bi startupovac imao mogućnost consulting usluge i drugu logistiku, a u početne tri godine plaćao bi samo režije te u naredne dvije godine povlaštenu cijenu najma. Grad je, dakle, mladom poduzetniku poput

Ravnateljica Gradskog muzeja Novalja, Vesna Denona, do svog posla može i antičkim tunelom

dobrog vjetrova u leđa, a sve dalje stvar je tržišta, mašte, inovativnosti, vještine i ponešto sreće. U IT sektoru, nada se gradonačelnik Dabo, naći će se dovoljan broj onih koji ne čekaju na posao, već su ga u stanju sami pokrenuti. Drugo; izvan glavne turističke sezone, kao i predsezonskog te posezonskog perioda, tako bi postojala mogućnost poduzetničke dinamike i revitalizacije gospodarstva. Odnosno od studenoga do ožujka, u zimskom periodu kada je na otoku život teži i suroviji od mjesta i gradova na kopnu. Istina je i da se onaj ljetni, sezonski, za one koji žele mir i tišinu ili turizam s više dostojanstva, ne može nazvati manje surovim, jer partijaneri bauljaju Novaljom u nekoj light verziji Sodome i Gomore. Tako je Novalja protekle godine ostvarila 220 tisuća dolazaka i 1,43 milijuna turističkih noćenja, što je zaista golema brojka. Predstavlja li ona željenu kvalitetu i koliki je realni gospodarski efekt za lokalno stanovništvo – sasvim je drugo pitanje. Odgovor je možda stigao u FB objavi gradonačelnika Dabe koji se, doslovno, ispričava stanovništvu zbog „barbarizma i nekulture značajnog dijela mladih gostiju iz Engleske“. Možda je njima, kao mladoj

Tri Udruge uzgajivača paške ovce – Novalja, Kolan, Pag – imaju oko 30-35 tisuća ovaca

Britanki s početka priče sve OK, ali u Novalji očito imaju druge planove.

Turistička pastorala

Od Novalje do punte Lun, potom nazad do Kolana i dalje prema gradu Pagu, paškim mostom do čvrstog kopna, svugdje je ista slika. Nepregledni nizovi suhozida, maslina, samoniklih kultura, bilja i goli, mjesečevi otočni pejzaž uronjen u miješanu pariško plavu i akvamarinsku nijansu Jadrana. Uz modernu prometnicu izviru benzinske pumpe i oglašivači na billboardu, a uz lokalne ceste betonski turistički objekti s inoks profilima. Apartmani, obiteljski hoteli, sobe za iznajmljivanje, svejedno. Ta će se nehrđajuća betonsko-čelična slika u budućnosti nastojati

promijeniti ozbiljnim projektima gradnje hotela s najmanje četiri zvjezdice, jer je Grad zabranio gradnju hotela nižih kategorija. Ovu sliku, doduše, mjestimično remete pastoralni prizori u kojima namjesto partijanera bauljaju ovce. Negdje između prikrivenog Kolana uvučenog između dva brda i prpošne punte Luna, potom južnije prema Pagu s tri Udruge uzgajivača paške ovce – Novalja, Kolan, Pag – smjestilo se oko 30-35 tisuća ovaca. U simbolici njihovog postojanja u ambijentu drevnih maslinika, čipki, sireva, maslinovog ulja, eteričnih ulja, smilja, kadulje, majčine dušice, domaće rakije, startupova, hotela, EU i projekata infrastrukture, Novalja vidi priliku za daljnji razvoj. ■■

Starokršćanska bazilika

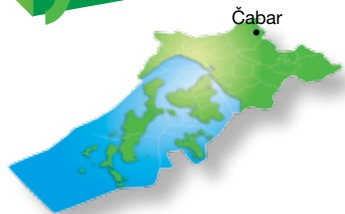
U središtu današnje Novalje, na terenu Male crkve ili crkve Majke Božje, pronađeni su ostaci velike starokršćanske bazilike, ili čak dvojnih bazilika te možda dviju predromaničkih crkava podignutih na njezinim ruševinama. Od izvorne je strukture cijeloga kompleksa temeljito istražena tek apsida trobrodne bazilike koja je, nakon zadarske prvostolnice, najveća pronađena apsida na širem području s 13,05 metara vanjskog promjera i 11,94 metara unutarnjeg. Iako su mozaici neznatno očuvani, prema njihovim motivima zaključeno je kako je bazilika izgrađena u prvoj polovici 5. stoljeća. Na temelju istraživanja i drugih pronađenih ostataka zna se da je starokršćanska crkva bila posvećena Svetoj Mariji, kao i sve druge crkve izgrađene na njezinom mjestu.

Ostaci su prapovijesne gradine na brdu Košljen iznad Novaljskog polja

Srebrni osmotranični novaljski relikvijar – Krist s apostolima iz 4. stoljeća

Napisao i snimio: Marinko KRMPOTIĆ
i Arhiva ZIP

Doprinos matičara

Zanimljiv posao napravljen je i na čuvanju i obnovi starih objekata pa je tako obnovljena crkvice Sv. Ane u Malom Lugu koja je sagrađena još u 17. stoljeću.

Tu je crkvicu zapalila talijanska vojska 1942. godine i do odluke članova čabarskog Ogranka ta je crkvice bila u ruševinama. Obnova je trajala od 1994. do 1999. godine i po njenom završetku čabarski kraj ima jedan od pažnje

vrijednih obnovljenih objekata, ujedno i registriran spomenik kulturne baštine koji svjedoči o povijesti i nazočnosti vjere na ovim prostorima. No, nije to bio jedini doprinos matičara vjeri – nabavljeno je i zvono za crkvu sv. Stjepana u Vodama, a 1994. godine sa Ministarstvom kulture RH uspostavljena je suradnja s ciljem pokretanja obnove svetišta Svete Gore kraj Gerova.

Niz je zanimljivih aktivnosti koje su matičari organizirali. Zahvaljujući njima glazbenik Matija Turk objavio je svoj prvi CD „Spet se sliše rejč damača“ te potom još dva albuma. Matičari su priredili i smotru običaja čabarskog kraja, omogućili su mještanima ovog kraja upoznavanje s filmskim zapisom „Čabarska dolina“ kojeg su 1953. godine napravile Filmske novosti i koji se sredinom pedesetih projicirao u tadašnjoj državi prije filmskih projekcija. Nadalje, s Institutom za arheologiju iz Zagreba tijekom 2004. godine pokrenut je projekt istraživanja obrambenog rimskog sustava „Limes“ iznad Prezida, a ovakvih je raznorodnih aktivnosti koje su zahvaćale razna područja života i ljudske djelatnosti bilo još puno.

Ivan Kvesić, tajnik
ogranka MH Čabar

25 godina od obnove
Matice hrvatske u
Čabru

*Matica hrvatska
je u Čabru glavni
pokretač kulturnih
događanja*

Punih 25 godina od obnove rada Matice Hrvatske u Čabru obilježiti će ove godine vrijedni članovi ovog ogranka koji po rezultatima rada, posebno u izdavaštvu, spada u red ponajboljih ogranka u Hrvatskoj. Pred 25 godina na čelo čabarskog ogranka izabrani su kao predsjednik prof. Ivan Janeš te kao tajnik prof. Ivan Kvesić. Oba su i danas na tim dužnostima, a sjećanja na već pomalo davni 17. lipnja 1992. godine kad je MH Ogranak Čabar osnovan, najprije je s nama podijelio Ivan Kvesić, tajnik Ogranka te ujedno i dugogodišnji ravnatelj OŠ Petar Zrinski iz Čabra:

- Već tamo negdje 1990., a posebno godinu dana kasnije, počelo se pričati i mogućnosti obnove Matice hrvatske, a 1992. godine našla se grupa nas željnih obnavljanja Matice koja je u Čabru, kao i u ostalim naseljima ovog kraja, imala dugu i bogatu povijest. Prvi članovi osnivači Ogranka

MH u Čabri bili su uz mene i Ivana Janeša još i Vera Malnar (blagajnik), Jure Turkalj, Jasenka Janeš, Jerko Janeš, Zvonimir Gašparac, Andrija Zbašnjik, Zlatko Pochobradsky, Ante Pavlović, Zvonimir Abramović te Zlatko Varšava kao počasni član. Nedugo po osnivanju stvorili smo odbore koji su se trebali baviti pojedinačnim područjima kao što su umjetnost, gospodarstvo, kultura, čak i sport. Te smo smjernice rada preuzeli s državne razine, ali se ubrzo pokazalo kako smo najviše učinili na području izdavaštva.

Čabarski govor zaštićen kao nematerijalna baština

- Objavili smo u ovih četvrt stoljeća sedamdesetak knjiga od kojih je najveći dio vezan uz prošlost i jezik ovog područja, a znatan je i beletristički dio. Naročito smo zadovoljni poslom koji je napravio Slavko Malnar, proučavatelj povijesti i jezičnog blaga čabarskog kraja. Zahvaljujući njemu na oba ta područja došli smo jednu visoku razinu kvalitete, očuvali i razvili jezik pa mnogi naši učenici vrlo uspješno nastupaju na dijalektalnim smotrama kajkavskog narječja. No, vrhunac rada na tom području svakako je to što smo došli do toga da je čabarski govor na državnoj razini zaštićen kao nematerijalna baština ovog kraja.

Aktivnost čabarskog ogranka ostvarivala i na drugim područjima, o čemu Kvesić kaže:

- Pomažemo i likovnjacima pa tako u ovom našem prostoru, kojeg nam je Grad Čabar ustupio

Riječi lete, a napisano ostaje

Predavanja i prezentacije čabarskog ogranka MH uvijek su dobro posjećena

u prostoru Dvorca Zrinskih, radi Andrej Zbašnik, mladi umjetnik, sin poznatijeg Andreja Zbašnika. Glazbu podupiremo kroz glazbene susrete „Zrinski“ koji se održavaju u Dvorcu Zrinskih, a ta je pomoć uvijek više organizacijska jer financijski ne da nemamo mogućnosti pomagati, već i nama samima treba novaca. Grad Čabar daje koliko može, kao i sponzori kojih je sve manje. Osmislili smo nedavno način prodaje kroz prikupljanje novaca u pretplati, a da dobro radimo vidi se i iz činjenice da želju za objavljivanjem svojih književnih djela pokazuju i autori koji nisu s našeg područja, govori prof. Kvesić koji na budućnost čabarskog ogranka Matice hrvatske gleda s podosta optimizma:

- Vjerujem da među mladim ljudima ima sposobnih i snalažljivih, posebno kad je riječ o izdavaštvu jer tu treba puno novaca. Do sada je ogroman posao na tom području radio naš predsjednik Janeš. Potpore je sve manje, ali se nadam da će entuzijasta i zaljubljenika u svoj zavičaj i njegovu prošlost biti još više te da će i naši nasljednici, a dobro bi bilo da se što prije pojave, nastaviti ovaj rad i čuvati povijest i jezik ovog kraja“, rekao je Kvesić.

Objavili smo u ovih četvrt stoljeća sedamdesetak knjiga od kojih je najveći dio vezan uz prošlost i jezik ovog područja, a znatan je i beletristički dio. Naročito smo zadovoljni poslom koji je napravio Slavko Malnar, proučavatelj povijesti i jezičnog blaga čabarskog kraja, kaže prof. Ivan Kvesić, tajnik Ogranka i ravnatelj Osnovne škole

Program obilježavanja obljetnica

U skorbu pojavu nasljednika uvjeren je i Ivan Janeš koji je na čelu čabarske Matice punih 25 godina i koji nam je govorio o tome kako će biti obilježeno ovih 25 godina aktivnosti obnovljenog ogranka: „Po onoj latinskoj „Verba volant - scripta manent“ (Riječi lete, a napisano ostaje) mi smo nastojali svoje vrijeme zabilježiti, svoj rad prenijeti budućnosti kako bismo budućim naraštajima ostavili biljeg ovoga vremena. S mišlju na to osmislili smo i program obilježavanja 175. obljetnice Matice hrvatske, 140 godina djelovanja Matice hrvatske u Čabru i 25. obljetnice obnovljenog rada Ogranka Matice hrvatske u Čabru.

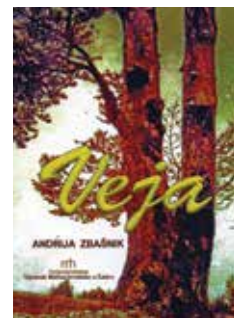
Tako smo prikupili povijesno gradivo o stočetrdesetljetnom djelovanju Matice hrvatske u Čabru i izradili PowerPoint prezentaciju o 140. godina djelovanja Matice hrvatske u Čabru te pripremiti materijal za izdavanje Ljetopisa OMH Čabar. Predstaviti ćemo knjigu „Zad za dovit uaglu“ Branke Arh, zbirku poetskih priča na domaćem govoru s CD-om na kojem priče priča autorica. U planu je i dovršetak izradu kataloga knjižnice Ogranka i unaprijeđenje rada čitaonice kroz mogućnost posudba knjiga i korištenje druge građe za građane. Namjera nam je izdati slikovni rječnik „Damače reči“ kojeg su autori djeca vrtića i osnovne škole, glazbeni CD s pjesmama na domaćem govoru, kantautora Matije Turka, prigodno urediti web stranicu na Internetu, posebno projekt „Znameniti Gorani“ te, bude li to moguće, tiskati monografiju o 140 godina djelovanja Matice hrvatske u Čabru. Također, u Zagrebu i Rijeci predstaviti ćemo Ogranak i knjigu „Povijest čabarskog kraja“ autora Slavka Malnara, a na svečanoj skupštini predstaviti ćemo Ljetopis Ogranka Matice hrvatske u Čabru“, najavio je Janeš. ■■

Jedno od književnih predstavljanja

Bogata izdavačka aktivnost

Od 1993. godine pa do konca 2016. godine čabarski ogranak MH objavio je 74 knjige! Prva je bila knjiga Andrije Zbašnika „Bakinim tragom“, a posljednja krajem prošle godine drugi dio knjige „Stambena baština u dolini gornje Kupe i Čabranke“ autora mr.sc. Marka Smolea. U te 74 knjige obrađena su najrazličitija područja ljudske djelatnosti pa imamo knjiga koje govore o povijesti, jeziku, arhitekturi, porodičnom nasljeđu, prezimenima čabarskog kraja, ali i zbirki pjesama, pripovijedaka i romana. Kvalitetu su prepoznali mnogi, a zanimljivo je da su književnu nagradu „Gorančica“ dobile knjige - Povijest čabarskog kraja“ (2007.) i „Prezimeni u čabarskom kraju kroz stoljeća“ (2010.) Slavka Malnara koji je i 2014. godine s Željkom Lalošem podijelio nagradu za „Gorančicu“ te godine i to za knjigu „Život u prošlosti“. Dvostruki dobitnik „Gorančice“ s čabarskog područja je i matičar Zlatko Pochobradsky (jedan od osnivača) koji je tu nagradu dobio za zbirke poezije „Vrata“ (2006.) te „Tišine krik/Portret“ (2015.) pri čemu su „Vrata“ tiskana u vlastitoj nakladi, a „Tišine krik/Portret“ je objavljen u okviru MH Ogranak Čabar.

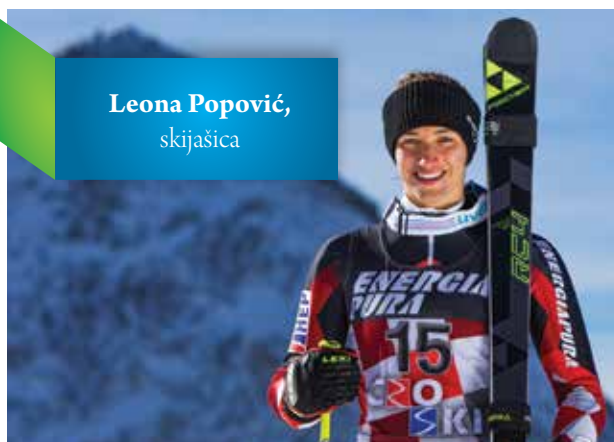
Naslovnica ove godine objavljenih knjige *Veja*

Suradnja sa Slovencima i drugim ograncima

„Svakako je vrijedno i to što je naš ogranak svoj rad proširio na susjedne slovenske prostore. No, to je i normalno jer Čabar i okolna naselja ne mogu bez slovenskih susjeda s kojima se tradicionalno dobro surađuje i ova naš žica koju zadnjih godinu dana gledamo neće u tome ometi. Otuda i suradnja i otuda i neka dvojezična izdanja, a isto također rado surađujemo i s drugim ograncima, posebice nama najbližim u Delnicama, kao i ograncima Viškovo i Rijeka“, rekao je Kvesić.

Leona Popović,
skijašica

Napisao i snimio:
Marinko KRMPOTIĆ i Arhiva ZIP

Još uvijek imam visoke brojeve što otežava nastup, pripominje Leona. Najbolje za sada stojim u kombinaciji gdje sam nakon prvih osvojenih bodova uspjela doći u startnu skupinu natjecateljica između dvadesetog i tridesetog broja što će mi svakako predstavljati dobar temelj u utrkama naredne sezone

Početak na hrvatskim brdima

Leona je počela kao šestogodišnjakinja na skijalištu u Begovom Razdolju, poslije su došla skijališta Čelimbaša, Platak i Sljeme, pa članstvo u Ski klubu „Mrkopalj“ te Ski klubu „Rijeka“ u kojem je nakon godinu dana uočava Mirko Kvastek, trener dječje reprezentacije Hrvatske koji joj predlaže da trenira s njima što ona i prihvaća i od tog je trenutka članica mladih reprezentativnih selekcija iz kojih je prošle sezone ušla u sastav A reprezentacije. Prirodnoj nadarenosti Leona je dodala jako puno rada što je dovelo do niza brojnih uspjeha koji su se očitovali u odličnim rezultatima brojnih vrlo kvalitetnih utrka, naslovima prvakinja Hrvatske te, svojevrsnom krunom ostvarenom ove godine u ožujku na Svjetskom juniorskom prvenstvu u Švedskoj gdje je osvojila odlično peto mjesto u kombinaciji, osmo u slalomu i deveto u veleslalomu. Uz te odlične rezultate svakako treba reći da je godinu dana ranije bila na SP osma u veleslalomu, a pažnje vrijedni su i prvo mjesto u slalomu na velikom Europskom festivalu mladih (EYOF) u Lichtensteinu te niz odličnih rezultata na poznatom i vrlo kvalitetnom NOR-AM natjecanju. Za te velike uspjehe zasluže u velikoj mjeri pripadaju i sadašnjem njenom treneru Goranu Račkom.

Kad je ove zime na dvije utrke u Crans Montani mlada osamnaestogodišnja hrvatska skijašica Leona Popović osvojila najprije osamnaesto, potom dan kasnije i sedamnaesto mjesto, svi su sportski izvještaji isticali kako je to prvi put nakon Janice Kostelić da je neka hrvatska skijašica osvojila bodove u tzv. kombinaciji, odnosno natjecanju u spustu i slalomu, a novi iskorak hrvatskog skijanja posebno je dobro primljen u Primorsko-goranskoj županiji. Naime, Leona je Goranka, živi sa roditeljima u Sungeru, mjestu nedaleko od Mrkoplja gdje smo je i zatekli u kratkim trenucima predaha između dvije sezone.

- Zadovoljna sam prvom pravom seniorskom sezonom, tim više što sam prethodnu bila ozbiljno ozlijeđena pa povratak nije bio jednostavan. Posebno sam zadovoljna nastupima u veleslalomu i kombinaciji. Više sam očekivala od slaloma, ali vjerujem da će i tu biti puno bolje jer jako dobro radimo. Svjetski kup je zaista posebno natjecanje i to se osjeti po svemu, od organizacije do broja gledatelja i navijača pa do velike medijske pažnje. Nisam nastupila u svim utrkama, ali u onima u kojima jesam bila sam oduševljena, najviše u Crans Montani gdje sam osvojila prve bodove u Svjetskom kupu. Uz Crans Montanu najuspješniji nastupi bili su mi na američkoj turneji na početku sezone, posebno u Kanadi na Nor Amu. Inače se u Kanadi, gradić se zove Panorama, uvijek dobro osjećam i imam kvalitetne nastupe.

Smetaju me visoki brojevi

- Još uvijek imam visoke brojeve što otežava nastup, pripominje Leona. Najbolje za sada stojim u kombinaciji gdje sam nakon prvih osvojenih bodova uspjela doći u startnu skupinu natjecateljica između dvadesetog i tridesetog broja što će mi svakako predstavljati dobar temelj u utrkama naredne sezone. U veleslalomu sam također dosta popravila tzv. točke odnosno bodove pa sam sad negdje oko pedesetog mjesta na start listi, a u slalomu sam u za sada najtežem položaju. Visoki startni broj svakako je otežavajuća

Leona Popović iz goranskog Mrkoplja velika je nada hrvatskog skijanja

okolnost jer puno toga u svakoj utrci ovisi o vanjskim faktorima, od vremena pa do kvalitetno pripremljene staze. No, treba biti strpljiv, vjerovati u sebe i u svakoj utrci dati sve što možeš pa je onda moguć i uspjeh, odnosno napredak prema višoj jakosnoj skupini i boljem startnom broju, govori Leona dodajući kako joj je trener prošle sezone bio Goran Rački koja je zaslužan za ostvarene uspjehe, a u novoj sezoni na nekim će utrkama uz njih biti i Jurica Capak.

- Nova sezona već je počela jednim kratkim boravkom na snijegu u svibnju, u srpnju idemo malo dulje, ali sad su to najprije trenizi s demonstratorom i na tehnicu, a pravi treninzi za novu sezonu kreću u rujnu. Neke temeljne ciljeve za novu sezonu nismo još postavili, ali jasno je da želimo napredak na svim područjima i, naravno, nove bodove u Svjetskom kupu. Također, naredna

Leona je prva hrvatska skijašica nakon Janice Kostelić osvojila bodove u tzv. kombinaciji, odnosno natjecanju u spustu i slalomu Svjetskoga kupa

Leona

skijaška lavica iz Mrkoplja

je godina olimpijska i nastupit ću u Pyongchangu gdje je moj susjed Jakov Fak pred nekoliko godina osvojio medalju u biatlonu, govori Leona.

Zahvala roditeljima

Mlada Mrkopaljka posebno ističe kako ju je pred gotovo dvije godine doživljena teška ozljeda (lom potkoljenice) omela u razvoju, ali je ne prihvaća kao nešto krajnje negativno:

- Naravno, da mi nije drago što sam se ozlijedila, ali sam zahvaljujući toj stanci došla i do niza spoznaja o sportu i životu koje će mi itekako koristiti. Lom potkoljenice bio je vrlo bolan i opasan. Nakon operacije oporavak je trajao tri mjeseca, potom sam u listopadu krenula skijati, opet pala i iznova morala pauzirati dva i pol mjeseca. Očigledno smo malo prerano krenuli. No, sad je sve u redu i uvjerena sam da ću dalje napredovati.

Leona Popović i njen trener Goran Rački

Leona nikad ne zaboravlja na svemu zahvaliti roditeljima, mami Ljiljani i tati Tihomiru koji su, sve dok nije došla u reprezentaciju, ulagali u njen razvoj i treninge po raznim europskim skijalištima Italije, Austrije i Slovenije: „Hvala i profesorima u Srednjoj školi Delnice gdje sam završila prirodoslovno-matematičku gimnaziju i maturirala. Razmišljam o upisu na neki privatni fakultet i to smjer sportskog menagementa jer me to zanima, a i uz ove obveze jedino je moguće na taj način studirati“, napominje Leona. ■■

Nastupa u svim disciplinama

„Naravno, Svjetski kup je natjecanje višeg ranga no FIS utrke, ali sam se uvjerila da mogu biti ravnopravna s curama u toj konkurenciji. Treba samo raditi i nastojati biti što bolji u svakoj disciplini. Istina, možda bih lakše do napretka došli da sam odabrala samo jednu ili dvije discipline, ali za sada ostajemo kod ideje da nastupamo u svim disciplinama kako bih stekla što više iskustva i napredovala općenito“, govori Leona Popović.

Uspjeli smo, napravili smo ljude sretnima

Naslov prvaka bio je san svih generacija Riječana, odrastao sam u ovom gradu pa znam kolika je to bila opsesija da Rijeka jednom bude najbolja. Sretao sam unazad godinu dana ljude koji su mi govorili da su na tabletama, da ne mogu više podnijeti taj pritisak. Na kraju je sve dobro završilo...

Napisao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Rijeka, Orijent, Omladinac

Ivan Mance je za Rijeku je branio samo tri sezone, iako je bio veliki vratarski talent. Prilikom je morao tražiti u Varteksu, Pomorcu, Izraelu, Istri...

– Eh... Da su mi one godine, a ova pamet... Imao sam određeni talent, međutim, nisam nikad dao dovoljno od sebe da napravim iskorak. Imao sam i dosta problema s ozljedama, možda mi je nedostajalo malo mudrosti... Mogao sam imati i veću karijeru, ali ispunio sam jedan od svojih snova, a to je da branim za Rijeku. Nisam ispunio drugi san, da branim za Orijent, čiju sam omladinsku školu prošao. Porijeklom je iz Vrata, kao i još jedan bivši Riječin igrač, Dario Knežević. Iako nikad nije branio za Omladinac, ne zaboravlja svoje korijene, nedavno je na njegovu inicijativu Rijeka darovala klub iz Vrata s garniturom lopti i mreža.

– Vrata su mjesto odakle je moja obitelj, uvijek rado dolazim i volim Gorski kotar. Na igralištu Omladinca sam kao dijete proveo sate i sate, rado se sjećam tih vremena. Drago mi je da je Omladinac napokon opet oformio seniorski pogon, da su se i tamo stvari pomaknule. To je od velike važnosti za Gorski kotar gdje je sport dosta zapostavljen.

Hladna glava najvažnija je u vrućim danima prijelaznog roka, a Ivan Mance zna kako ju sačuvati. Zamjenik sportskog direktora HNK Rijeka, hrvatskog “friškog” prvaka i pobjednika Kupa, uspješno odrađuje vrlo bitan period između dvaju prvenstava, dio je tima koji slaže momčad za novu sezonu. Posla ima preko glave, stalno mu je telefon u ruci, a putna torba je spremna za pokret.

– Ostvarili smo cilj koji smo svi sanjali i nadao sam se da će doći do malog odmora kad završi prvenstvo. Međutim, u nogometu nema te mogućnosti, iste sekunde se počela slagati momčad za sljedeću sezonu, nije bilo nikakve stanke. Ni igrači se nisu puno odmarali, tek desetak dana su proveli na odmoru prije početka priprema, a to je izuzetno malo nakon svega što su prošli, nakon fizičkog i psihičkog prажnjenja zbog osvajanja dvostruke krune. No, oni su profesionalci, to su zakoni profesionalnog sporta, odmah slijede novi izazovi.

Prijelazni rok je trebalo pripremiti na vrijeme, i kad su se igrači odmarali slagala se križaljka Kekove ekipe za sezonu u kojoj Rijeku čekaju veliki izazovi.

– Napravili smo puno u pripremi prijelaznog roka, na njemu radimo još od zime, pa smo odmah na početku ostvarili potpise nekoliko igrača. No, pritisak stranih klubova koji žele kupiti naše igrače je velik pa treba biti spreman brzo reagirati i pronaći alternative. Tržište je živo, stvari se brzo mijenjaju, nismo jedini koji želimo nekoga kupiti pa treba biti spreman na svakakve situacije.

Tajna je u dobrom skautingu

Sve što se radi radi se u cilju ostanka na vrhu, a staro je pravilo da je lakše doći do vrha nego na vrhu i ostati.

– Sad smo sve navikli na najbolje, ali to je veliki

izazov za sve nas. Nije nam opsesija da Rijeka bude prvak svake godine, cilj nam je da Rijeka bude stabilan klub koji će se svake godine boriti za mjesto u Europi, koji će biti financijski stabilan, da može živjeti od svog rada. A tek ćemo vidjeti što znači braniti naslov, znamo koliko ga je bilo teško osvojiti. Bila je to gotovo nemoguća misija, u kontekstu cjelokupne klime u hrvatskom nogometu, ali uspjeli smo, napravili smo ljude sretnima.

Vrlo je važna činjenica da na Rujevici ostaje trener Matjaž Kek, a on je zapravo glavni arhitekt ove šampionske ekipe i jako dobro zna, a to se pokazalo i prošlih godina, kakvog igrača treba da popuni mjesto onoga koji je otišao.

– Mi smo jedan dobar tim koji vodi sportsku politiku. Trener je izvanserijski stručnjak, sportski direktor Juričić i ja smo svjesni kakve igrače on preferira pa je naš zadatak kad nam neki igrač ode servirati mu tip igrača kakvog će on lako uklopiti u momčad. On ima zadatak na terenu, a mi izvan terena.

Rijeka dovodi igrače koji nisu toliko razvikani, najčešće za njih šira javnost gotovo da nije čula, a opet se savršeno uklope u sastav i postanu pojačanja.

– Tajna je u dobrom skautingu, u posljednje tri godine smo 70 posto igrača koje smo doveli sami pronašli i sami krenuli prema njima. Nekad su se igrači dovodili na način da se čekalo da ih netko ponudi. Mislim da smo tu napravili dodatnu razliku, osim što se ipak malo popravio budžet kluba. Treba poznavati tržište, razumjeti nogomet, znati igrače, znati zahtjeve trenera, a sve je to lakše kad se poznamo već toliko godina.

Pronaći igrače i u vlastitoj bazi

Situacija s domaćim igračima malo “šteka”. Nakon odlaska Ivana Močinića nije bilo igrača iz vlastitog pogona u prvom sastavu.

– To je stvar koja se stalno provlači i nismo najsretniji što je to tako. Međutim, prva momčad Rijeke je narasla, s obzirom na financijsku moć kluba, tako da sada na mjestu jednog mladog igrača najvjerojatnije igra reprezentativac neke zemlje ili čak i Hrvatske pa je puno teže doći do prve momčadi. Jedan od zadataka koji nas čekaju u budućnosti je vidjeti na koji način poboljšati protočnost od juniora prema prvoj momčadi, a isto tako napraviti bolji skauting u mlađim kategorijama. Iako, moramo biti svjesni da se borimo protiv sada već tri klubova. Dinamo ima ogromnu bazu u Zagrebu i okolici i nevjerojatnu financijsku moć da dovede mlade najtalentiranije igrače, Hajduk prirodno ima svoju bazu u Dalmaciji, a sad se pojavio i Osijek koji će jako dobro iskontrolirati područje Slavonije. Mi ćemo se morati koncentrirati na skauting igrača u našoj regiji i nekim susjednim zemljama.

Rijeka je ove godine osvojila dvostruku krunu i izazvala euforiju u gradu i okolici, napravljena je posebna stvar.

– To je bio san svih generacija Riječana, odrastao

sam u ovom gradu pa znam kolika je to bila opsesija da Rijeka jednom bude najbolja. Sretao sam unazad godinu dana ljude koji su mi govorili da su na tabletama, da ne mogu više podnijeti taj pritisak. Na kraju je sve dobro završilo, bio je to spektakularan osjećaj za sve nas i za cijeli grad. Teško je ispraviti nepravdu kakva je Rijeci nanesena 1999. godine, ali smo sada bili još sretniji baš zbog sjećanja na sve ono što se onda događalo. Dvostruka kruna je velika nagrada za sve u Rijeci koji vole nogomet. Nećemo se sjećati nepravdi, sjećamo se samo lijepih stvari.

Lijepi dani za riječki nogomet

Šteta što ovaj veliki uspjeh nije ostvaren na Kantridi, tamo je ipak prava kolijevka riječkog nogometa. Ali Rujevica je bila veliki adut "bijelih".

– Trebamo poštovati Kantridu jer smo tamo stvarali uspomene i povijest. Međutim, jedan od najvažnijih čimbenika osvajanja prvenstva bila je upravo Rujevica jer smo razliku bodova napravili upravo na domaćem terenu, tu smo još uvijek neporaženi. Rujevica je bila nerješiva zagonetka za sve klubove koji su tu dolazili, blizina tribina i naši navijači su donosili prevagu.

Domaći teren će biti velika prednost i u europskom hođu, na putu prema željenom ulasku u skupinu Lige prvaka ili barem Europske lige.

– Mi smo toliko ludih snova dosanjali u ovih pet godina pa me ne bi čudilo da dosanjamo još jedan i da dođemo do Lige prvaka. Nema, naravno,

nikakvog pritiska, ali u nogometu se nikad ne zna. Uostalom, tko se prije pet godina mogao kladiti da će Rijeka osvojiti dva Kupa, prvenstvo, superkup, dva puta igrati u skupini Europske lige, izbacivati Stuttgart, pobjeđivati velike europske klubove poput Feyenoorda, biti blizu uspjeha nad Sevilom...

U zadnjih pet godina dogodilo se toliko toga lijepoga, otkad je Damir Mišković na čelu kluba došli su lijepi dani za riječki nogomet.

– Gabriele Volpi i Mišković su podigli riječki nogomet sa dna. Pitanje je što bi se dogodilo da oni nisu došli, sigurno je da Rijeka ne bi doživjela ovakva veselja kao zadnjih nekoliko godina. Kvaliteta predsjednika je u tome što je mudro birao ljude koji će raditi uz njega, ovi rezultati su dokaz da je bio u pravu.

Mance je postao član tog tima sa samo 30 godina, rano je zaključio igračku karijeru i uskočio u "odijelo".

– Branio sam onu sezonu kad smo ušli u Europu praktički do kraja. Počele su ljetne pripreme i imao sam problema s ramenom pa je priliku dobio Vargić. Branio je sjajno, ušli smo nakon Stuttgarta u Europsku ligu i vidio sam da ću teško se opet probiti. U prosincu su me iz kluba pitali da li bih se uključio u novu ulogu, a kako su moji planovi išli u tom smjeru nakon igračke karijere, nisam puno dvojio. I nije mi žao, iako je ova uloga puno teža i zahtjevnija. ■■

Mance: Mi smo toliko ludih snova dosanjali u ovih pet godina pa me ne bi čudilo da dosanjamo još jedan i da dođemo do Lige prvaka

Diploma za prvenstvo

– Kao igrač sam upisao fakultet, PAR u Rijeci, i ostalo mi je sedam-osam ispita do kraja. Kad sam počeo raditi ovaj zahtjevan posao, jednostavno sam zanemario fakultet. No, par kola prije kraja prvenstva, kad je bilo povuci-potegni, obećao sam dekanici fakulteta da ću završiti fakultet ako Rijeka osvoji prvenstvo. Sada nemam alibi. Ona me odmah nakon prvenstva nazvala i rekla da sada moram ispuniti obećanje. Čim prođe prvi val prijelaznog roka, posvetit ću se fakultetu...

**Slastičarna
Kaokakao**

A. Štanger 44,
51410 Volosko

Tel. 051/701-217

Radno vrijeme: 8:00 - 22:00

Ime koje znači ugodu

Ime „kaokakao“ isprva podsjeća na poznatu pjesmu izvrsne grupe „Leb i sol“, no inspiracija je ipak bila ponešto drugačija.

- Volim „Leb i sol“, volim tu pjesmu, ali nije to bila isključiva ideja. Razmišljala sam o tome koji naziv dati slastičarni, a da bude u duhu onoga što radim i jednostavno se pojavilo to „kaokakao“. Kakao je hrana bogova, stari Asteci i Maje su pili taj napitak, no samo nazvati „kakao“ bilo mi je prejednostavno. Kad razmišljate o šalicama kakaa, osjećate toplinu, dobro raspoloženje, ugodu... To je bio osjećaj koji sam htjela postići, da se ljudi osjećaju fino, dobro, ugodno – kao kakao, govori Žulić.

*Vološćanske umjetnice slatkok
protivnici su praškova i
margarina, sve rade „od nule“*

Slatka priča iz Voloskog

Ljudi su prepoznali kvalitetu originalnih slastica i sve je veći krug stalnih klijenata, ali i novih koji dolaze. „Kaokakao“ je u porastu, proširili su ponudu i na vjenčanja, uveli catering, nabavili dostavno vozilo...

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Petar FABIJAN

Najslađa „tajna“ kvarnerske gastronomije skrivena je iza male terase okićene gredicama cvijeća i lampionima, smještene uz usku ulicu što prolazi kroz Volosko - u simpatičnom prostoru uređenom u mediteranskom stilu i ukrašenom pokojim atraktivnim detaljem. Nad ulazom stoji ploča s nazivom – „kaokakao“, a u središtu prostora rashladna vetrina s kolačima koji mame posjetitelje iz Zagreba, Istre, otoka, pa čak i susjednih država da zaslade svoj dan slasticama izrađenima „od nule“, bez ijednog „umjetnog“ dodatka ili „praška“ i samo

od visokokvalitetnih namirnica. Uz torte, kekse i kolače koji spajaju tradiciju francuskog i talijanskog slastičarstva s domaćim gastronomskim naslijeđem i suvremenim kulinarским trendovima, očaravajuća je i priča vlasnice Anje Žulić čiji autorski potpis nosi svaka slastica izložena u bogatoj vitrini vološćanske slastičarne. Nakon karijere vezane uz ekonomiju i turizam, na pragu četrdesetih godina odlučila se za veliki zaokret – prije tri godine iznajmila je dvadeset godina zapušten prostor bivše tržnice u Voloskom i posvetila se svojoj životnoj strasti, izradi kolača kakve nije mogla kušati nigdje drugdje.

- Oduvijek je trajala ta moja ljubav prema slasticama, kao hobi čiji su rezultati nailazili na odlične „kritike“ i nagovore da otvorim slastičarnu. Putujući po Europi i svijetu ostala sam oduševljena talijanskim i francuskim najboljim slastičarnama, ali i shvatila da takva vrsta ponude koja me očarala kod nas zapravo i ne postoji. Odlučila sam se prekvalificirati, završila sam obrazovanje za slastičara i odradila praksu u jednom opatijskom hotelu jer sam htjela vidjeti kako to izgleda „uživo“, u profesionalnoj kuhinji. Tražila sam prostor, a kako sam vezana uz Volosko u kojem sam provela velik dio života i koje mi je drago jer ima dušu, uspjela sam dogovoriti s komunalnim poduzećem da uđem u ovaj prostor bivše tržnice koji je dvadeset godina bio zapušten i uredila ga tako da se uklopi u mediteransko okruženje Voloskog, kazala je Žulić.

Od jeseni i u Rijeci

Njena slastičarska „filozofija“ u kojoj se svaki

Najslađa priča kvarnerske
gastronomije – terasa „Kaokakao“ u
Voloskom

Gastronomsko Volosko

- Volosko je postalo prava gastronomska destinacija, ima puno kvalitetnih restorana koji su se savršeno uklopili u ovo lijepo mjesto. Tako da postoji sve veći krug ljudi koji Volosko prepoznaju upravo po tom spoju gastronomije i atmosfere – dođu pojesti kvalitetan ručak, prošetati, pa svrate i do nas na nešto slatko i kavu. Postalo je živo, posebice vikendom i blagdanom ima puno ljudi, govori Žulić.

kolač radi od početka, bez ijednog gotovog ili polugotovog sastojka, ali i od kvalitetnih namirnica koje zbog toga slastice stavljaju u viši cjenovni rang, naišla je na sumnje u mogućnost da projekt zvani „kaokakao“ zaživi. No, Žulić je bila ustrajna u svojoj viziji, ali uspjeh koji je praktički odmah po otvorenju uslijedio, i nju je iznenadio.

- Ljudi su me odgovarali, govorili da neće uspjeti, da je teško u ovim vremenima nuditi nešto cjenovno skuplje i da to posjetitelji neće prihvatiti, ali čim smo otvorili vrata naša je ideja bila prepoznata i krenulo je jako dobro. Mislim da ljudi cijene svoj teško stečeni novac i radije će dati koju kunu više da bi pojeli nešto kvalitetno. Krenuli smo s troje ljudi, tada sam mislila da ću moći biti i u kuhinji i posluživati, no vrlo brzo sam shvatila da nas je premalo. Počeli smo u malom prostoru, sa svega par stolova, jer sam očekivala da ćemo uglavnom raditi po narudžbi, „za van“, no ispostavilo se da ljudi vole sjesti, popiti dobru kavu ili čaj uz svoj kolač i uživati u tom iskustvu. Zato smo se proširili na susjedni prostor, napravili terasu, a danas nas je ukupno devet u slastičarni, od toga pet u kuhinji, kazala je Žulić, koja se sprema na novi poslovni izazov. Naime, „kaokakao“, vjerojatno već ove jeseni, dolazi u Rijeku, gdje će se predstaviti i širom ponudom, ali na istim „kreativnim osnovama“ koje su od male vološčanske slastičarne stvorile hit-priču domaće gastronomije.

S potpisom Anje Žulić

- Stvarno sve radimo s dušom i ljubavlju, vodeći računa o kvaliteti, ali i vizualnoj prezentaciji. Protivnici smo praškova i margarina, sve radimo „od nule“, sami – osnove tijesta, biskvite, glazure, kuhamo kreme... Koristimo sezonsko voće i uvijek prilagođavamo ponudu godišnjim dobima, uvodimo nove slastice, trudimo se biti inovativni. I nastavljamo se obrazovati, danas u Hrvatsku dolaze izvrsni slastičari iz Europe, pa redovito odlazimo na tečajeve kako bismo bili u skladu sa suvremenim

slastičarskim trendovima i steći čim više znanja u ovom kreativnom poslu. Način na koji radimo puno je kompliciraniji – oduzima više vremena, svaki kolač ima više faza pripreme i to traje i nekoliko sati duže, potrebno nas je više u kuhinji... No, ljudi su to prepoznali – imamo širok krug stalnih klijenata, ali i nove koji dolaze. I dalje smo u porastu, a proširili smo ponudu i na vjenčanja, uveli catering, nabavili dostavno vozilo, objašnjava Žulić.

Njen potpis nose svi kolači koji izlaze iz kuhinje.

- Recepti su ono što stvaram, slažem i pripremam, trudim se uvijek da se ponuda mijenja, da pratimo sezonu, pa ljeti imamo lakše kolače, s puno svježeg voća, sada su tu jagode, maline... A možda je stvar i do mene, ne volim da uvijek radimo isto nego želim da inoviramo i prilagođavamo ponudu. Ipak, imamo i nekoliko „klasika“ koji su uvijek traženi – to je millefoglie, vrlo jednostavna talijanska kremšnita koja je kod nas popularna jer radimo lisnato tijesto samo s pravim maslacem i kuhamo kremu s pravom vanilijom, naša čokoladna „bombica“ - kolač „kaokakao“ također je pravi hit, a dobro prolazi sve od čokolade. No, ljudi vole probati i neke drugačije kolače, kao što je „mojito“ koji smo dodali u ponudu sada za ljeto i radimo ga kao koktel – s rumom, mentom, limetom, zaključuje Žulić. ■■

Trudimo se biti inovativni i nastavljamo se obrazovati – vlasnica Anja Žulić

Mojito

Kolač sadrži koktel na bazi ruma, svježeg mente, limete, svježeg šećera i uz malo gazirane mineralne vode. Smjesa se ostavi nekoliko sati da se poveže, zatim se procijedi i umiješa s vrhnjem čemu se doda želatina. Postavi se u kalup i na tijesto te prelije glazurom. Posebno se radi „jello shot“, želatina od mojito koktela koja se koristi kao dekoracija, uz listić svježeg mente.

Dr. Saša Sablić,
rock legenda

Napisao Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Bojan PURIĆ i Arhiva ZIP

Saša Sablić, poznati riječki liječnik, znan starijim generacijama kao pjevač prvog riječkog (i hrvatskog) rock sastava Uragani, odnosno jedan od četvorice pjevača nekada vrlo popularne vokalne skupine 4M, jedan je od najzaslužnijih za postojanje Udruge LP Rock, udruge koja je ove godine dobila godišnju nagradu Grada Rijeke za doprinos širenju glazbene kulture i njenog utjecaja za poboljšanje kvalitete života građana Rijeke. Plaketu su zadržali, a novčani dio će donirati Dječjoj bolnici Kantrida, čime će još jednom potvrditi svoju humanost i rockersku širinu.

Polovicu godine Saša Sablić provodi kao umirovljenik na Lošinj, a drugu polovicu je predsjednik Udruge riječkih rockera šezdesetih...

1

Udruge LP Rock - o kakvoj je udruzi riječ?

- LP Rock je skraćeni naziv, a puni je Udruga riječkih rockera šezdesetih. Skraćeni naziv smo uzeli jer je LP, dugosvirajuća ploča, simbol tog doba. Okupljamo glazbenike i ljubitelje rock glazbe koji su slušali i svirali rock od njegovog početka, dakle sredine pedesetih pa do 1975. godine. Ideja o osnivanju javila se 5. prosinca 2013. godine na promociji knjige „Red River Rock“ Velida Đekića održanoj u prostoru legendarnog Husara (Dežmanova 2), prostora na kojem su u bivšoj nam državi organizirani prvi plesovi uz slušanje ploča. Na domjenku nakon promocije bilo je jasno da postoji interes tih generacija glazbenika i ljubitelja glazbe tog doba za češćim susretima. Uskoro smo osnovali i inicijativni odbor kojeg smo činili ja, Sanjin Kajba, Andrej Baša, Ivan Harej, Velid Đekić, Mišo Cvijanović i Josko Bajok. Pripremili smo svu potrebnu dokumentaciju te 13. veljače 2014. godine održali osnivačku skupštinu kojoj je nazočilo 64 člana koji su mene izabrali za predsjednika, Bašu za potpredsjednika te Hareja za tajnika. Početni plan bio nam je okupiti se nekoliko puta godišnje, recimo svaki kvartal, na botelu „Marina“. No, već na prvo druženje došlo je umjesto očekivanih sto, čak 280 ljudi, a kad smo shvatili da se neki bandovi reaktiviraju i da vlada sve veći interes odlučili smo ta druženja organizirati jednom mjesečno. No, već 2014. godine postalo je jasno da je to premalo pa od 2015. godine svaka dva četvrtka održavamo druženja koja su uvijek odlično posjećena jer trenutačno imamo 900 članova. Družimo se od listopada do svibnja, a od lipnja do rujna smo na ljetnom odmoru. Uz ova druženja nalazimo se i za prilike kao što su Badnjak ili Nova godina, a zanimljivo je da u ove tri i pol godine, usprkos velikom broju ljudi i gužvi, nikad nije zabilježen niti jedan incident!

2

Zašto baš 1975. godina kao svojevrsna granica?

- Ma nije ta 1975. godina granica koja se baš nikada ne prelazi, ali u osnovi nam je cilj uživati u glazbi prvih dvadeset godina postojanja rock glazbe, doba koje voli i uživa generacija starijih ljudi koji inače nemaju mjesta gdje bi se uz glazbu tog doba družili i, na jedan način, tražili sami sebe iz nekih drugih vremena. Zato smo rekli da je sredina sedamdesetih neka granica, a za sve nakon 1975. godine „zadužena“ je Udruga „Ri rock“ s kojom odlično surađujemo pa smo zajedno osmislili Dan riječkog rocka (5. prosinca) i u tri izdanja održana tri godine u Husaru, Pogonu kulture i Palachu privukli veliku pažnju i znatan broj posjetitelja.

3

Originalno vam je i mjesto druženja, botel Marina, kako ide rock na brodu?

- Stari brod je obnovljen i oživljen, a isto tako je oživljena i stara glazba i nekadašnji način zabave uz rock and roll pa u tom spoju naše udruge i botela ima očigledne simbolike. Štoviše, sjedište naše udruge je u botelu Marina u riječkoj luci, na Adamićevom gatu bb i tu je moguće na recepciji, svaki dan tijekom 24 sata, pristupiti našoj udruzi i ispuniti pristupnicu. Veliku ulogu u svemu imaju Jelena i Andrej Kušeta, voditelji „Marine“ s kojima izuzetno dobro surađujemo. Mislim da je u cijeloj toj lijepoj priči najbitnije da svi mi radimo za gušt i otuda veliki interes ne samo publike, već i bandova kojih je već 17 (iz Rijeke, Zagreba i Pule) sviralo, a oživjeli smo i „natjerali“ na reaktivaciju njih četrnaest pri čemu je lijepo za čuti da se u neke od tih bandova uključuju i djeca njihovih članova! Kolege iz Zagreba kažu da to kod njih nije moguće, ponajprije stoga jer svi naši bandovi sviraju besplatno, a i ulaznica je besplatna, mada ući mogu samo članovi koji podmiru godišnju članarinu od 50 kuna.

4

Uklapa li se rad vaše udruge u rock ozračje koje Rijeka kao grad ima?

- Svakako. Zato bismo se voljeli uključiti u priču o Rijeci kao prijestolnici Europske kulture 2020. godine pa smo kroz neformalne razgovore s gradonačelnikom Obersnelom predložili da u Husaru, gdje je na jedan način rođen riječki rock, osnujemo Muzej riječkog rocka. Naši članovi u velikoj bi mjeri pomogli u prikupljanju eksponata. Bilo bi idealno da se taj prostora vezan uz početak rocka u Riječi pretvori u muzej rocka.

5

Što danas slušate, čime se bavite?

- Još sam uvijek inficiran zvukom ranog rock and rolla pa i danas najčešće slušam i sviram Beatlese, Stonea, Animala, Shadowse, Monkeese, Elvisa, Clifa Richarda, Roya Orbisona, Toma Jonesa... volim i cijenim i suvremenu riječku rock scenu, pogotovo Let 3 i Damira Urbana, ali moji pravi gušti ipak su spomenuti stari majstori i taj rani zvuk rock and roll. Inače, većinu vremena provodim na Lošinj sa suprugom. Tu smo od ožujka do Svisvetih, malo radim u vrtu, pomažem ženi, ribarim, kupam se i uživam u ugodnom životu umirovljenika, rekao je dr. Saša Sablić. ■■

Jedan od nastupa u Botelu
Marina 2014.

Rock and roll

je najbolji
na
brodu

Udruga riječkih rockera
šezdesetih, skraćeno LP Rock,
okuplja glazbenike i ljubitelje
rock glazbe koji su slušali
i svirali rock od njegovog
početka, dakle sredine
pedesetih pa do 1975. godine.
Družimo se od listopada do
svibnja u Botelu Marina, kaže
njezin predsjednik Saša Sablić

Bakarski prezidi

Napisao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Ivona Miloš ističe i potrebu uređivanja brojnih zapuštenih puteva kroz Dolčinu koji bi ljude opet potaknuli da budu aktivni: Kroz Takale postoji jedan jedini put koji se spušta sve do mora. Praputnjak je jedino mjesto u ovom kraju koje se proteže od mora sve do vrha Gornjeg Jelenja, tako da imamo i svoju plažu. To su sve potencijali za nadogradnju turističke ponude

Dio takala koji je obnovljen posebno je zanimljiv i posebno zaštićen jer je najstrmiji - Ivona Miloš

Revitalizacija cijelog područja uključuje i obnovu suhozida

Hektari i hektari vinove loze nekad su krasili padine ispod Praputnjaka, smještene podno Karolinske ceste s koje se pruža neponovljiv pogled na Bakarski zaljev. Strme terase omeđene suhozidima, čuvene bakarske prezidi, bile su istinski fenomen na kojem je iznjudren najpoznatiji hrvatski pjenušac, Bakarska vodica. Najveći dio vinograda na prezidima, nastalima u drugoj polovici 18. stoljeća, bio je u vlasništvu Praputnjara, a manji dio imali su susjedi s Krasice i Bakarca. Povijest kazuje da im je „blagoslov“ za nastanak prezida dala carica Marija Terezija koja je, dok je putovala brodom kroz Bakarski zaljev, na strmim padinama ugledala ljude i zainteresirala se za to što rade.

Terasasti fenomen opet daje

– Govore da je Marija Terezija davala poticaj da se raskrči šuma i napravi obradiva površina za sadnju vinove loze, a kmetovi su postajali vlasnici zemljišta te su pet godina bili oslobođeni svih davanja. Navodno su recept za pjenušac donijeli Napoleonovi vojnici čiji su časnici svoje sjedište imali na Praputnjaku u današnjoj župnikovoj kući. No, ne možemo to tvrditi sa stopostotnom sigurnošću, bilo bi jako lijepo kad bi se netko jednog dana s time pozabavio i napravio neki rad na tu temu – kazuje Ivona Miloš čiji je projekt

očuvanja kulturne baštine, u kojem najveće značenje imaju upravo bakarske prezidi, usko vezan uz Europsku prijestolnicu kulture kojoj će Rijeka biti sjedište 2020. godine, odnosno program 27 susjedstava.

Obnova prezidi

Na prezidima se sadila autohtona sorta vinove loze – belina – od koje je nastajala Bakarska vodica koju se u to doba cijeno i na europskim dvorovima, poglavito na bečkom i engleskom. Padine na kojima se uzgajala belina nazvane su Takale, po „takanju“, odnosno kotrljanju, posječenih drva do mora, gdje su se ukrcavala na jedrenjake i odvozila u Veneciju.

U održavanju vinograda i pravljenju vina najvažniju ulogu imale su praputnjarske žene budući da su njihovi muževi u 19. stoljeću često izbivali od kuće, boravili su u prekomorskim zemljama kao težaci ili mornari na jedrenjacima, odnosno kalafati u brodogradilištima, a bilo ih je dosta angažiranih u gradnji Sueskog kanala. Bakarske prezidi su bile na životu i vinova loza se na njima sadila do početka Drugog svjetskog rata, a nakon rata su prezidi i vinogradi napušteni ponajviše zbog zakonskih regulativa i propisa, ali i razvoja industrije i promjena načina života. Uslijed neodržavanja i prirodnih nedaća gromače

su se urušavale i polako nestajale, zarasle u korov.

Obnova prezidi je počela prije petnaestak godina, službeno se računa 2002. godina kao početak radova. Tada je osnovana Poljoprivredna zadruga Dolčina koja se pridružila naporima Kulturno-društvene udruge Praputnjak u obnovi bakarskih prezidi, koje su 1972. godine postale postale prvi zaštićeni kulturni krajolik u Hrvatskoj. Vladin Ured za udruge raspisao je natječaj na koji se KDU javio s programom pod nazivom „revitalizacija dijela bakarskih prezidi“ i – prošao.

S prvim dobivenim državnim sredstvima, te uz financijsku potporu Primorsko-goranske Županije i Grada Bakra, Praputnjari su krenuli s pripremama. Izabrali su u Takalama pristupačnu lokaciju za sadnju, s vlasnicima čestica dogovorili dopuštenje za sadnju autohtone beline te s njima sklopili ugovor na 20 godina u kojem stoji da će se udruga i nakon tog roka brinuti za vinograd. Potom se krenulo u oživljavanje više od pola stoljeća mrtvog terena, raščišćavanje zapuštenih terasa, podizanje srušenih suhozida. Sadnice beline, koje su ostale sačuvane u tek nekoliko praputnjarskih obitelji, dostavljene su inženjeru agronomije Ivici Dobrinčiću u Vrbnik na cijepljenje na podlogu otpornu na sušu kako bi loza izdržala jake žege na tim terasama. Zbog njihovog premalog broja, svega desetak sačuvanih trsova, proces se morao ponoviti i iduće godine.

Do sada je obnovljeno nešto
manje od dva hektara vinograda,
a nekad je u prezidima bilo
zasađeno četrdesetak hektara...

Bakarsku vodicu

Tako je prvih 180 trsova zasađeno na blagdan svetog Josipa, zaštitnika Praputnjaka, 19. ožujka 2002. godine.

Zaštita suhozidne građe i gradnje

– U početku je prezidi bilo puno manje, ali s vremenom se obnova proširila. Ove godine je već šesta godina suradnje s Udrugom za očuvanje tradicijske graditeljske baštine 4 grada Dragodid iz Komiže, koja je sada registrirana u Šapjanama. S njima provodimo radionice obnove prezidi, obično se to radi početkom travnja, kada još nije pretoplo. Radionice se organiziraju još ponekad tokom godine, tu studenti dosta često sudjeluju kad treba pomoći. Najviše se obnavljaju zidovi, ali na zadnje dvije radionice smo dosta čistili prezidi od smeća koje se godinama bacalo preko zida s ceste. S udrugom 4 grada Dragodid planiramo ići zajedno u Francusku, gdje bismo proučavali kako je jedno staro naselje napravljeno od suhozida, također bez vezivnog sredstva, kao i naše prezidi. S njima ćemo razvijati daljnju suradnju jer su nam oni najbliži po interesima i radu na zaštiti suhozidne građe i gradnje – govori dalje Ivona Miloš te dodaje da je do sad obnovljeno nešto manje od dva hektara vinograda, a nekad je u prezidima bilo zasađeno četrdesetak hektara...

– Teško se može obnoviti baš sve, puno toga je zauvijek srušeno, nešto i u Drugom svjetskom ratu, jedan dio je pošumljen... Ovaj dio koji je obnovljen je posebno zanimljiv i posebno zaštićen

jer je on najstrijmiji. Suhozidi kao takvi nisu naš specifikum, imaju ih sve države na Mediteranu, postoji, primjerice, kod Šibenika otočić Baljenac koji je sav u suhozidima. Naši zidovi su, međutim, po svojoj strmini i omjeru zida u odnosu na obradivu površinu ipak drugačiji. Kad se odozdo s ceste pogleda gore, stječe se dojam da je sve samo jedan zid. Većina ljudi dolazi na vidikovac, odakle se pruža divan pogled na Kvarner, ali se ti suhozidi uopće ne vide u njihovoj pravoj veličini. Treba se naći u nekoj poziciji među tim zidovima i gledati oko sebe, to je onda zaista fascinantno...

MN: Brend stare Bakarske vodice

Naša sugovornica ističe želju da se suhozidna građa u Takalama, taj zaštićeni kulturni krajolik, valorizira i zaštititi na isti način kao i suhozidi na otočiću Baljencu.

– S obzirom na to koliko truda je bilo potrebno za izgradnju tih zidova, moramo ih zaštititi – toliko dugujemo odati počast našim precima. Gospodin Zrinko Mičetić – Vjeko nositelj je nematerijalnog kulturnog dobra, kao i PZ Dolčina – umijeća suhozidne gradnje. Odluku je donijelo Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, rješenjem od 30. prosinca 2016. godine prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Gospodin Vjeko radi na katalogiziranju suhozidne građe na području Praputnjaka i priprema mjerenja koja bi nam trebala dati konkretniji uvid u stanje na terenu. To će biti naša

Takale u National Geographicu

Bakarske prezidi su često plijenili pažnju medija, a igrom slučaja je jedan tekst s dvjema fotografijama prije više od pola stoljeća obišao svijet. Ponovo je presudan bio brod koji je plovio Bakarskim zaljevom, no ovog puta na njemu nije bila Marija Terezija nego novinar prestižnog magazina National Geographic. Za oko mu je zapeo Viktor Tadejević, jedan od zadnjih ljudi u 20. stoljeću koji su obrađivali Takale. Tekst je objavljen 2. veljače 1962. godine.

Jedinstvena pozicija -
padine ispod Praputnjaka,
smještene podno Karolinske
ceste, originalna su lokacija
Bakarske vodice

oko nas

Bakarski prezidi

Obnova prezidi je počela
prije petnaestak godina,
službeno se računa 2002.
godina kao početak
radova, kada je osnovana
Poljoprivredna zadruga
Dolčina i zasađeni prvi
trsovi

Bakarski prezidi su 1972. godine postale
postale prvi zaštićeni kulturni krajolik
u Hrvatskoj

Proizvodnja Vodice

Ključna osoba na čiju inicijativu
je pokrenuta obnova bakarskih
prezidi je predsjednik Kulturno-
društvene udruge Praputnjak,
inženjer Tomislav Vičević, kojeg
često nazivaju „dušom Takala“.
Priznaju mu da je bio dovoljno
tvrdoglav i uporan da sve to
pokrene, a da njega nije bilo,
vjerojatno ne bi danas bilo ni ovoga
što se realiziralo. Kako je objasnio
prije nekoliko godina u razgovoru
za Novi list, tehnika proizvodnje
Stare bakarske vodice počiva na
onoj „iz davnina“, ali ima i puno
različitosti. Današnja Vodica je
suho vino, ne smije biti slatka kao
ona nekad i pije se kao aperitiv.

činjenična baza za daljnji nastavak rada na zaštiti
suhozida, suhozidne gradnje i našeg kulturnog
krajolika.

Komercijalna Bakarska vodica, proizvedena u
pogonima Istravina, i pjenušac Stara bakarska
vodica što je unazad dva stoljeća nastajao iz muke
praputnjarskih težaka imaju tek neke sličnosti,
ponajviše u imenu. Pri izradi prvog pjenušca nije
važno porijeklo grožđa, dok Stara bakarska vodica
nastaje isključivo od beline ubrane na fenomenu
bakarskih prezidi.

– Definitivno je to nešto sasvim drugo. Iako, ova
današnja Stara Bakarska vodica je drugačija od one
koja se nekad pravila kod nas jer je ona nekadašnja
bila dosta slatka, a danas je teško postići takav
stupanj slatkoće jer je vino onda teže skladištiti.
Međutim, gdje god smo bili po sajmovima ljudi
su bili oduševljeni s njom. I okusom pjenušca, i
kvalitetom, i samom činjenicom da opet postoji
Bakarska vodica. Jer, zaključili smo u razgovoru
s mnogim znalcima, Bakarska vodica je uz
slovensku Peninu bila jedini pjenušac uz koji su
slavile generacije. Možda je netko proizvodio
pjenušac privatno, u malim količinama, ali što
se tiče brendova, priča je tu završavala. Danas,
kad je dobra godina, u Pavlomiru se proizvede
500 do 700 boca, nema toga tako puno. Kad bi
cijeli projekt zaživio, moglo bi se i brendu Stare
bakarske vodice pristupiti puno ozbiljnije nego
sada – smatra Ivona Miloš.

Dio projekta EPK

Bakarska vodica se nekad proizvodila u svakoj
kući na Praputnjaku, a pila se najviše za blagdanе,
za neka posebna slavlja.

– Osim beline, pokušalo se saditi i neke druge
vrste loze, ali one jednostavno nisu bile dovoljno
otporne za ovdašnje uvjete velikih vrućina.
Belina je genetski zapravo u kategoriji žlahtine,
ali nisu isti uvjeti dolje na Krku i ovdje kod nas u
kamenju. Zanimljivo je da smo u dijelovima koje
smo obnavljali našli stare trse šupljine s kojom se
očito belina kombinirala u proizvodnji vina, da
se regulira količina šećera. Šupljina je autohtona
vrsta loze koju bi potencijalno trebalo još istražiti.

Ivona Miloš ističe da bi svi Praputnjarci i njihovi

susjedi trebali imati odgovornost čuvanja svoje
kulturne baštine. To je apostrofirala i u svom
programu uz EPK.

– Kad se sada pojavio natječaj vezan uz
Europsku prijestolnicu kulture učinilo mi se da
je to odlična prilika da zaista nešto napravimo i
da podršku Grada Bakra i Primorsko-goranske
županije nadogradimo europskim suradnjama i
potencijalnim europskim projektima. Sve polazi
od tih prezida na Praputnjaku, koje su u prošlosti
imale velik značaj. Ideja u mojem programu je bila
kroz priču o prezidima, životu u lokalitetu, kako
su ljudi nekada radili, opet izgraditi zajednicu
i napraviti sadržaje od kojih će i šira okolica
moći živjeti. Koristila bi se i stara kraška dolina,
Dolčina, oko koje je mjesto i nastalo, gdje je
također zaštićena etno zona. Tu bi se onda razni
putevi uređivali, stvarali bi se interaktivni sadržaji,
postojale bi točke, na kojima bi se govorilo o tome
kako je priča oko Bakarskih prezida krenula. To je
početak, bit će tu još jako puno posla, sve je ovo
zasad samo ideja. Primjerice, od jedne kuće bismo
željeli napraviti centar za posjetitelje, u kojem
bismo provodili edukacije za djecu i odrasle,
bavili bismo se ekologijom, održivosti. No, cijela
zajednica to mora osjetiti kao svoj projekt, mora
se s time povezati, tako da je sad najzahtjevniji
dio angažirati ljude koji će raditi na tome. A u
današnje vrijeme je to jako teško, puno toga je
propalo jer su ljudi našli neke druge opcije koje su
im bile praktičnije.

Ivona Miloš ističe i potrebu uređivanja brojnih
zapuštenih puteva kroz Dolčinu koji bi ljude opet
potaknuli da budu aktivni.

– Kroz Takale postoji jedan jedini put koji se
spušta sve do mora. Praputnjak je jedino mjesto
u ovom kraju koje se proteže od mora sve do vrha
Gornjeg Jelenja, tako da imamo i svoju plažu.
To su sve potencijali za nadogradnju turističke
ponude. Praputnjak bi do 2020. godine trebao
biti puno življi nego što je sada. Mislim da je
ključno da bi trebao živjeti po svim smjerovima
osim po liniji lijevo-desno kao sada... Činjenica je
da je priželjkivani povratak prirodi zasad najdalje
realiziran upravo kroz obnovu prezidi. ■■

AUTOR: ANTRAKS	JEDNO DRENOVSKO NASELJE	TALJANSKA NOVINARKA I SPISATELJICA ("JEDAN ČOVJEK")	BRDO IZNAD SPLITA	DRENOVSKA OSNOVNA SKOLA, FRAN ...	AMERIČKI GLUMAC, WARREN ("DIVLJA HORDA")	"RADIJUS"	"NOVA SCOTIA"	IMENJAKINJA KARIKA- TURISTA REISINGERA	FRANCUSKA SPISATELJICA, FRANCOISE ("DOBAR DAN TUGO")	OPĆA SKLONOST		"DESERT EAGLE"	AUTOHTONO BILJE DRENOVE	ANTENA U KUKACA
UDOBNOŠT											SREDSTVO ZA DEZIN- SEKCIJU TREMAŠI, BOJAZLJIVCI			
ŠARENA DUGOREPA PAPIGA IZ JUŽNE AMERIKE					MEHANIZMI ZA PALJENJE MOTORA "INDUST. RES. INSTITUTE"									
ODLUČIVATI SE ZA ILI PROTIV KOGA ILI ČEGA						DRŽAVNO ZEMLJIŠTE (LAT.) IVAN MAŽURANIĆ						ETHAN COEN KNJIŽEVNICA JONG		
LINJSKI BRODOVI (ENGL.)								NAPRAVA ZA PRIMANJE TV-SIGNALA AUSTRIJA						
STAROGRČKI FILOZOF, PRIPADNIK MILETSKE SKOLE													RIMSKI: 50 ŠVEDSKA PJEVAČICA, POBJEDNICA "EUROSONGA"	
NA POČETKU, U RANOJ FAZI										MJESTO NA SJEVERO- ISTOKU OTOKA KRKA				
IVAN FILOPOVIĆ			"VOLT" NAJVEĆI (MORSKI) SISAVAC							SLIKAR VOLJEVICA				RUKOM ILI STROJEM BACATI SJESE NA ZEMLJU
PJEVAČ RAHIMOVSKI										UMJETNOST (LAT.)				
POKRAJINA AUTONOMNI TERITORIJI U ŠPANIJSKOJ, GLAVNI GRAD BARCELONA										AMERIČKI GLUMAC, OSKAROVAC ("CAT BALLOU")				
BIVŠI NOGOMETAŠ "RIJEKE", SANDRO										"LITRA"	ENRIQUE IGLESIAS VREMEŠNO			
ŽENSKI PJEVAČKI GLAS				FILMSKI PREDLOŽAK						PROZNO KNJIŽEVNO DJELO				
TANTAL			"SOUTH" NAJVEĆE RIJEČKO NASELJE							AKTIVNI VULKAN NA SICILIJ				
AUSTRALSKI HARD ROCK SASTAV ("THUNDER- STRUCK")													MAKARSKA	"TONA" ZASLUŽNI DRENOVSKI ŽUPNIK, IVAN
BIVŠI TALJANSKI NOVCI					IRIDIJ	GRAĐANSKA OSOBA	"ANNO"		"OTHER LICENSED OPERATOR"	MJERA ZA PAPIR (MN.) NAŠ KNJIŽEVNIK, ANTE				
KISIK		ENA OD MILJA MUŠLIMAN, MUŠKO IME, AGA						TOKSIN NAJVIŠI RIJEČKI VRH (499 M)						DIO SKELETA
MORSKI PUŽ, OGRC (MN.)							PLOVIDBA "EUROPEAN SIZE UNITS"					ELJA KAZAN BRKATA RIJEČNA RIBA		
GLUMAC MEŠIN					TV-SERIJA PREMA KNJI- ZI MILJENKA SMOJE TELUR									
USMENO, PISMENO DATI GLASA OD SEBE									NEHRĐAJUĆI ČELIK ITALIJA					
BIVŠA RIJEČKA SKOJAŠICA											DOGOVORENI ZNAK U BRIŠKULI			

Županijski upravni odjeli:

Ured Županije

Adamićeva 10/V, Rijeka
T ++385 51 351-612 • F ++385 51 351 613
E ured.zupanije@pgz.hr, skupstina@pgz.hr
Pročelnik: Goran Petrc, prof.

Upravni odjel za proračun, financije i nabavu

Slogin kula 2/IV, Rijeka
T ++385 51 351-672 • F ++385 51 351-673
E proraacun@pgz.hr, financije@pgz.hr
Pročelnik: Krešimir Parat, dipl.oec.

Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša

Riva 10/I, Rijeka
T ++385 51 351-202 • F ++385 51 351-203
E graditeljstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Koraljka Vahtar-Jurković

Upravni odjel za zdravstvo

Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-922 • F ++385 51 351-923
E zdravstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Đulija Malatestinić

Upravni odjel za odgoj i obrazovanje

Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-882 • F ++385 51 351-883
E obrazovanje@pgz.hr
Pročelnica: mr. sc. Edita Stilin

Upravni odjel za gospodarenjem imovinom i opće poslove

Slogin kula 2/V, Rijeka
T ++385 51 351-822 • F ++385 51 351-803
E imovina@pgz.hr
Pročelnica: Branka Ivandić, dipl.iur.

Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze

Slogin kula 2/VI, Rijeka
T ++385 51 351-952 • F ++385 51 351-953
E pomorstvo@pgz.hr
Pročelnica: Nada Milošević, dipl.iur.

Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj

Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-260 • F ++385 51 351-263
E gospodarstvo@pgz.hr
Pročelnica: Melita Raukar, dipl.oec.

Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima

Adamićeva 10/III, Rijeka
T ++385 51 351-900 • F ++385 51 351-909
E razvoj@pgz.hr
Pročelnik: doc.dr.sc. Ljudevit Krpan

Upravni odjel za socijalnu politiku i mlade

Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-920 • F ++385 51 351-935
E socijalna.skrb@pgz.hr
Pročelnica: Dragica Marač, mag.psych.

Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu

Ciottina 17b, Rijeka
T ++385 51 351-881 • F ++385 51 351-802
E kultura@pgz.hr, sport@pgz.hr
Pročelnik: Valerij Jurešić, prof.

Ustanove u kulturi i javne ustanove PGŽ

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja

Muzejski trg 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
dr.sc. Tea Perinčić
T ++385 51 553 667, 553 666
F ++385 51 213 578
E pomorski-povijesni-muzej@ri.t-com.hr
W www.ppmhp.hr

Prirodoslovni muzej Rijeka

Lorenzov prolaz 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
dr.sc. Željka Modrić Surina
T: ++385 51 553-669
F: ++385 51 553-669
info@prirodoslovni.com
www.prirodoslovni.com

Ustanova

Ivan Matetić Ronjgov
Ronjgi 1, 51516 Viškovo
Ravnatelj: Darko Čargonja
T ++385 51 257-340
F ++385 51 503-790
ustanova@ri.t-com.hr
www.ustanova-ronjgov.hr

Javna ustanova Priroda Ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u PGŽ

Grivica 4, 51000 Rijeka
Ravnateljica: mr. sc. Sonja Šišić
T 00385-51-352-400
F 00385-51-352-401
info@ju-priroda.hr
www.ju-priroda.hr

Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije

Splitska 2/II, Rijeka
Ravnatelj:
Adam Butigan
T ++385 51 351 772
F ++385 51 212 436
zavod@pgz.hr
www.zavod.pgz.hr

DOBITNICI NAGRADNE KRIŽALJKE IZ 43. BROJA ZIP-A

(pristiglo 448 koverti, dopisnica i razglednica)

3 ručka/večere za dvije osobe u konobi Brig, Sušačka draga, Rijeka

Ani Perušić
Turkovićeve 1
51262 Kraljevica
Milutin Kusanović
Franje Račkoga 13
51326 Vrbovsko
Vanja Pleše
A.G. Matoša 2
51300 Delnice

3 poklon paketa trgovine slastice Vilma

Dea Katančević
R. Petrovića 15
51000 Rijeka
Vesna Barač
Karasova 7
51300 Rijeka
Srećko Ružić
Simoniettića 10
51000 Rijeka

3 poklon paketa PGŽ

Rea Babić
Ružić selo 36
51226 Hreljin
Marta Atanosovski
Svetog Bone 15
32000 Vukovar
Ksenija Jakovčić Pueh
Turkovićeve 18
51262 Kraljevica

3 fotomonografije Ivice Tomića „Rijeka svijeta bez photoshopa“

Snježana Mureta
Podskoči 8
51253 Bribir
Tatjana Kusanović
Kusanovići 86 A
51327 Gomirje
Dragica Ravnčić
26. divizije 18
51415 Lovran

5 knjiga „Halubajski zvončari“

Nada Franjković
Ratka Petrovića 29
51000 Rijeka

Milan Babić

Mali dol 83
51241 Križišće
David Maričić
Kralja Tomislava 25A
51250 Novi Vinodolski
Saša Vorkapić
Snježnička 34
51304 Gerovo
Sandra Žagar
Supilova 125
51300 Delnice

5 knjiga „Rapski križi“

Argea Škoda
Danijela Godine 5
51000 Rijeka
Nika Jelušić
Stjepana Vidulića 10
51000 Rijeka
Aleksandar Marković
Dragi 3A
51211 Matulji
Jagoda Crljenko Žmikić
Bartola Kašića 22
51000 Rijeka
Nataša Mišković
Put Dukino 3
51211 Matulji

5 knjiga 100 vodećih restorana i njihovih recepti

Nives Bratina
Trinajstići 13
51215 Kastav
Kazimir Beljan
Škrlevo 130
51223 Škrlevo
Vanda Škalamera
Brseč 26
51417 Mošćenička Draga
Mario Burić
Grič 1
51311 Skrad
Danko Kurtović
Šupijan 2
51219 Čavle

10 audio CD

Spomenka Miocolini
Stari grad 1
51415 Lovran
Nevenka Juetić
Praputnjak 9
51224 Praputnjak
Marina Matajija
Braće Bačić 4
51000 Rijeka
Ratko Maletić
Dragi 20
51211 Matulji
Hrvoje Martinović
Kvaternikova 70A
51000 Rijeka
Andrina Sindičić
Braće Ružića 8
51000 Rijeka
Nevenka Košćić
V.P. Širolo 10
51000 Rijeka
Ante Ačkar
Kralja Tomislava 13
51326 Vrbovsko
Danica Širola
Kosi 13
51216 Viškovo
Ivančica Vrboš
Pašac 38
51000 Rijeka

Knjiga „Rijeka i regija u Titovo doba“

Dubravka Kršul
Dr. I. Kostrenčića 10b
51260 Crikvenica
Ivan Žagar
Vodovodna 34
51304 Gerovo
Vid Čargonja
Šupijan 1
51219 Čavle
Rada Mamula Đurić
Milutina Barača 15/II
51000 Rijeka
Marija Šorić
Bahova 1
51415 Lovran

Rješenja traženih pojmova i vašu adresu (najjeftinije na dopisnici), pošaljite (ili osobno donesite) do 25. rujna 2017. g. na adresu:

Primorsko-goranska županija, Magazin "Zeleno i plavo" (za nagradnu križaljku), Adamićeva 10, 51000 Rijeka

Izvlačenje dobitnika bit će 28. rujna 2017. na Kanalu RI u emisiji "Od mora do gorja – Županijske teme", a rezultate objavljujemo u sljedećem broju.

Rješenja traženih pojmova iz prošlog broja:

ZAŠTIĆENI KRAJOBRAZ UZ DOBRU – KAMAČNIK; RIJETKA, ZAŠTIĆENA VRSTA STABLA – TISA; GORANSKA RIJEKA – DOBRA; POUČNA BOTANIČKA STAZA U KAMAČNIKU – PANOVA; NAJZAPADNIJI MANASTIR U EUROPI – GOMIRJE; NAJSJEVERNIJI GRAD U PGŽ – VRBOVSKO

Nagrade za točne odgovore iz križaljke 44. broja ZIP-a:

3 slatka iznenađenja za dvije osobe u Slastičarnici "Kaokakao" Volosko
3 poklon paketa trgovine slastica "Vilma"
3 poklon paketa PGŽ
3 foto-monografija Ivice Tomića "Rijeka svijeta bez photoshopa"
5 knjiga "Halubajski zvončari"
5 knjiga "Rapski križi"
5 knjiga 100 vodećih hrvatskih restorana i njihovi recepti
10 audio CD-a
i 5 knjiga "Rijeka i regija u Titovu doba"

Priče iz primorsko-goranskog kraja

Tekst pripremio: Dragan Ogurić
Ilustracija: Vjekoslav Vojo Radoičić

štorije

Ukleti novac i veliko blago

Ne tako davno, moglo je to biti čak i prije 150 godina u pretprošlom stoljeću, pukao je u Rijeci glas da su negdje na nekom mjestu, zakopani u jednoj velikoj jami novac i veliko blago, ali je sve to skupa ukleto. Bilo je ljudi koji tim pričama nisu vjerovali, ali bilo ih je koji su vjerovali i složili se, da će poći tražiti i kopati u tu jamu, mada nijedan nije znao koliko je mogla biti duboka.

Njih nekolicina došli su do jame gdje je navodno bilo skriveno blago, a imali su sa sobom i psa, kojeg su zvali Šarko. Neki domaći krsnik rekao im je da za svaki slučaj, oko jame naprave 12 krugova od bijelog brašna, a da cijela kumpanija obuče košulje naopako, jer je možda tako zakleto da nije zgoroga osigurat se na sve načine protiv uroka.

Prije pola noći večerali su i to fino: domaću paštu s kokicama. Točno u ponoć je prvi u jamu trebao poći najhrabriji

mladić. Svezali su mu konop oko pasa, pa su ga spustili unutra, da nađe ploču kojom su pokriveni novac, zlato i srebro.

Kad je mladić već bio u jami, nešto je zašuškalo, a Šarko je počeo lajati i tuliti. Neki su ga držali za gubicu, ali nije htio mirovati. Malo zatim je podvio rep pod noge, i pobjegao stenjući i zavijajući, kao da je vidio sve vragove iz pakla. Kad su ljudi vidjeli da se i pas boji, pobjegli su i oni, a onaj u jami ostao je sam. On nije znao što se gore dogodilo, jer je bio doista duboko, ali kad je vidio da u jami nema ni ploče ni blaga, počeo je vikati i potezati konopom, da ga dignu gore, ali ga nijedan nije mogao čuti. Uzeo ga je sve veći strah, pa mu se u tom strahu pričinjalo da vidi strašne prikaze...

Drugu večer došla je kopati druga kumpanija iz drugoga sela, koja nije znala da su već neki tražili blago u jami. I oni su spustili u jamu jednoga čovjeka, ali kad je

taj došao na dno pograbio ga je šakama isti onaj očajnik, koji je u jami bio već 24 sata. Pridošlica je pomislio da ga je napao sam Vrag, koji novac čuva, i da će ga uzeti sa sobom! A onaj, koji je otprije bio unutra, posivio je od straha te je malo došao k sebi i stao davati signale za pomoć. Gore je bilo mračno, pa su prvo uhvatili njegov konop, te ga izvukli. Kad su vidjeli da nisu izvukli svoga čovjeka, uhvatio ih je paničan strah, pa svi htjeli pobjeći, ali ih je čovjek koga su izvukli molio u ime Božje, da se umire, jer da on nije strašilo. Sve im je objasnio. Sada su brzo izvukli i onog drugog, koga su maloprije spustili u jamu, ali je brižni i on sav posivio od velikoga straha.

Tako je bilo, a još ni dan danas se ne zna koga je bilo više strah: onoga, koji je bio 24 sata u jami, ili onoga, koji ga je unutra našao, pa je mislio da sam Vrag čuva ukleti novac i blago.

To se neće ni znat tako brzo! ■■

Tekst: mr. sc. Marko Randić, Javna ustanova „Priroda“
Foto: Javna ustanova Priroda i Arhiva ZIP

Cvjetni krajobrazi šumovite Dubašnice i Šotoventa

Flora ili cvjetana otoka Krka odlikuje se mnogobrojnim vrstama bilja i raznolikog cvijeća. Botaničari su ovdje nabrojili oko 1300 različitih vrsta, što i nije mali broj za jedan jadranski otok.

Među njima, osim raznog ljekovitog i korisnog bilja, ima i takvog koje, na prvi pogled, nema za nas neke neposredne koristi, ali se odlikuje nezamjenjivom ulogom u isprepletenoj mreži živih bića na otoku. Među njima su i skromne, ali vrlo lijepe ciklame. Na otoku Krku zabilježene su dvije vrste – primorska ciklama (*Cyclamen repandum*) i mirisna šumska ciklama (*Cyclamen purpurascens*).

Poznati stručnjak krajobraznog oblikovanja, Dubrovčanin dr. Bruno Šišić divio se prizorima proljetnih ciklama šumovitih dijelova otoka Krka (posebno u Dubašnici kod Malinske i na Šotoventu!) i tvrdio da, iako poznaje mnoga staništa primorskih ciklama diljem naše obale, ne samo na otocima već i na kontinentu, nigdje nije vidio toliku ljepotu i množinu kao na otoku Krku. Zbog privlačnosti, zanimljivosti i ljepote ciklama, u svijetu postoje čak i udruženja koja se bave proučavanjem, uzgojem i zaštitom ciklama. Najpoznatije takvo društvo je *Cyclamen Society*. Oni organiziraju ekspedicije u pojedine krajeve gdje uspijevaju ciklame. Možda će ih jednom privući i „cvjetni fenomen“ krčkih ciklama. Zasad se, nažalost, na otoku Krku još nedovoljno koriste prednosti što ih pružaju jedinstveni i prelijepi primjeri božice Flore, koje ona tako bogato rasipa i otočne krajobraze čini tako posebnim.